

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI
EĞİTİMİN SOSYAL VE TARİHİ TEMELLERİ PROGRAMI**

**TOPLUMSAL CİNSİYET VE BAŞARI
-ANKARA İLİ ÇANKAYA VE MAMAK İLÇELERİ İLKÖĞRETİM İKİNCİ
KADEME ÖĞRENCİLERİ ÖRNEĞİ-**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Berna ŞAHİN

Ankara
Mart, 2007

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI
EĞİTİMİN SOSYAL VE TARİHİ TEMELLERİ PROGRAMI**

**TOPLUMSAL CİNSİYET VE BAŞARI
-ANKARA İLİ ÇANKAYA VE MAMAK İLÇELERİ İLKÖĞRETİM İKİNCİ
KADEME ÖĞRENCİLERİ ÖRNEĞİ-**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Berna ŞAHİN

Danışman: Prof. Dr. Mine TAN

**Ankara
Mart, 2007**

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma jürimiz tarafından
Anabilim Dalı YÜKSEK LİSANS TEZİ ÇALIŞMASI RAPORU olarak kabul
edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Mine TAN (Danışman)

Üye : Prof. Dr. Mahmut TEZCAN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Hasan Hüseyin AKSOY

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.
.../.../2007

Prof. Dr. Ayşe Çakır İLHAN
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Biyolojik açıdan bir kategori olduğu gibi sosyal açıdan da bir kategori oluşturan kadınlar, patriarkal sistem içerisinde güçlü bir potansiyeli temsil etmektedirler. Her çağda güç ve iktidar konumlarında kadınlar bulunmuştur ancak bunlar azınlıktır. 21. yüzyılda bu durum hala devam etmektedir. Kadınlar sahip oldukları yetenek ve gösterdikleri başarılarla rağmen “kadın işi” olarak tanımlanan alanlarda yoğunlaşmaktadır. Bu da cinsiyetçi iş bölümünü ve dolayısıyla toplumsal cinsiyet eşitsizliğini doğurmaktadır.

Cinsiyetçi iş bölümüne giden süreç aileden başlayıp ilköğretim çağında pekiştirilerek sürmekte, kadına atfedilen cinsiyetçi roller onun belli eğitim alanlarında ve sonrasında da sınırlı mesleklerde yer almasına neden olmaktadır. Bu bağlamda, kız ve erkek öğrencilerin eğitim sistemindeki başarılarının karşılaştırılması özellikle önem taşımaktadır.

Bu çalışmanın amacı, öğrenci başarısında cinsiyete dayalı farklılıkları ve cinsiyetle değişik ders alanlarındaki başarı arasındaki ilişkiyi incelemektir. Böylece çalışmamızın, kız öğrencilerin başarılarının görünür kılınmasında ve toplumsal cinsiyet temelindeki ayrımcılığa karşı duyarlılık kazandırılmasında katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Çok değerli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Mine TAN’a çalışmaya sağladığı katkılar, gösterdiği titizlik ve duyarlılıktan dolayı teşekkür ederim.

Verilerin istatistiksel analizindeki yardımlarından dolayı sevgili arkadaşım Arş. Gör. Nida OĞLAKCIOĞLU’na, ayrıca çalışma süresince göstermiş oldukları destekten dolayı gurur ve mutluluk kaynağım olan aileme teşekkür ederim.

Berna ŞAHİN

ÖZET

TOPLUMSAL CİNSİYET VE BAŞARI -ANKARA İLİ ÇANKAYA VE MAMAK İLÇELERİ İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME ÖĞRENCİLERİ ÖRNEĞİ-

Şahin, Berna
Yüksek Lisans, Eğitimin Sosyal ve Tarihi Temelleri Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mine Tan
Şubat 2007, 134 sayfa

Bu çalışmada, öğrenci başarısının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğinin ve cinsiyetle değişik ders alanlarındaki başarı arasında bir ilişki olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Tarama modeli niteliğinde olan araştırmada, çalışma grubunu 2127 öğrenci ve 43 öğretmen oluşturmuştur. Bu gruptaki öğrencilerin 2003-2004 eğitim-öğretim yılına ait yıl sonu notları kullanılmış, veriler SPSS programında çözümlenmiştir. Çalışma grubunda yer alan öğretmenler ile bire bir görüşmeler yapılmış, elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

Yıl sonu notları üzerinde yapılan analizler sonucunda kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha başarılı olduğu ve öğrenci başarısının okullar arasında farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Toplumsal ve ekonomik koşulları iyi çevrelerdeki okullarda öğrenci başarısının tersi koşullardaki okullara göre daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Öğretmenler ile yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenlerin çoğunlukla kız öğrencileri daha başarılı buldukları, derse katılımlarının, ilgi ve isteklerinin erkek öğrencilerden daha fazla olduğunu belirledikleri, kız öğrencilerin kurallara daha fazla uyduklarını gözlemledikleri, kız öğrencilerden başarılı olmalarını bekledikleri, fiziksel güç gerektirmedikçe her meslekte kadınların başarı gösterebileceklerini düşündükleri görülmüştür.

SUMMARY

GENDER AND ACHIEVEMENT -THE CASE OF UPPER ELEMENTARY STUDENTS İN ANKARA CİTY ÇANKAYA AND MAMAK DİSTRİCTS -

Şahin, Berna
M.A., Social and Historical Foundations of Education

Thesis Advisor: Prof. Dr. Mine Tan

February 2007, 134 pages

This study aimed at find out if student achievement differs according to gender and whether there is a relationship between gender and achievement in different courses. 2127 students and 43 teachers formed the study group. Final grades of the students in the group for the 2003-2004 school year were used and the data were analyzed using the SPSS as software programme. Data gathered by the interviews with teachers in the group were interpreted by the author.

The analyses done on the end of year scores, helped to demonstrate that female students are generally more successful than males although there are differences in student achievement across schools. It was found that student achievement in the schools with better social and economic surroundings is higher than in those with reverse conditions.

After the interviews with the teachers, it was concluded that teachers generally find female students more successful, promising, obedient and better motivated than the boys. They were also of the opinion that females can be successful in every profession with the exception of those requiring physical strength.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	i
ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iii
SUMMARY	iv
İÇİNDEKİLER	v
ÇİZELGELER LİSTESİ	vi
I. GİRİŞ	1
Problem	1
Araştırmanın Amacı	16
Önem	17
Varsayımlar	18
Sınırlılıklar	19
Tanımlar	23
II. YÖNTEM	26
Araştırmanın Modeli	26
Çalışma Grubu	26
Verilerin Toplanması	28
Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	29
III. BULGULAR VE YORUM	31
A. Yıl Sonu Notları İle İlgili Bulgular ve Yorumlar	31
1. Yıl Sonu Notlarına İlişkin Bulgular	31
a. Derbent İlköğretim Okulu ile İlgili Bulgular	31
b. Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu ile İlgili Bulgular	37
c. Kurtuluş İlköğretim Okulu ile İlgili Bulgular	42
d. Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu ile İlgili Bulgular	46
e. Çalışma Kapsamında Yer Alan Dört İlköğretim Okulundaki Kız ve Erkek Öğrencilerin Başarılarının Okullar Arası Karşılaştırmasından Elde Edilen Bulgular	52
ea) Kız Öğrencilere İlişkin Bulgular:	52
eb) Erkek Öğrencilere İlişkin Bulgular:	57
f. Okul Birincileri ile İlgili Bulgular	61
2. Yıl Sonu Notlarından Elde Edilen Bulgulara İlişkin Yorumlar	62
B. Öğretmenler ile Yapılan Görüşmelerle İlgili Bulgular ve Yorumlar	66
1. Öğretmenler ile Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular	66
a. Türkçe Öğretmenleri ile Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular	67
b. Matematik Öğretmenleri ile Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular	72
c. Fen Bilgisi Öğretmenleri ile Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular	78
d. Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ile Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular	83
e. Beden Eğitimi Öğretmenleri ile Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular	88
2. Öğretmenler ile Yapılan Görüşmelere İlişkin Yorumlar	94
IV. SONUÇ ve ÖNERİLER	101
Sonuç	101
Öneriler	105
KAYNAKÇA	108
EKLER	115

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1. Bilim dallarına göre yükseköğretimde kadın öğrenci oranları(%), 1995-1996, 2003-2004	10
Çizelge 2. Çalışma Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı	27
Çizelge 3. 2005-2006 Eğitim-Öğretim Yılında Belirlenen Ders Alanları Öğretmenlerinin Cinsiyeti ve Araştırma Kapsamındaki Okullardaki Dağılımı.	28
Çizelge 4. Derbent İlköğretim Okulundaki Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı	32
Çizelge 5. Belirlenen Derslerdeki Yıl Sonu Notlarına İlişkin İstatistik Değerlerin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması, Derbent İlköğretim Okulu	33
Çizelge 6. Belirli Ders Alanlarıyla Cinsiyet Arasındaki İlişkinin İncelendiği Mann-Whitney Test İstatistiği, Derbent İlköğretim Okulu	34
Çizelge 7. Sözel ve Sayısal Alanlardaki Yıl Sonu Notlarına İlişkin İstatistik Değerlerin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması, Derbent İlköğretim Okulu	35
Çizelge 8. Sözel ve Sayısal Alanlarla Cinsiyet Arasındaki İlişkinin İncelendiği Mann-Whitney Test İstatistiği, Derbent İlköğretim Okulu	36
Çizelge 9. Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulundaki öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı	37
Çizelge 10. Belirlenen Derslerdeki Yıl Sonu Notlarına İlişkin İstatistik Değerlerin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması, Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu	38
Çizelge 11. Belirli Ders Alanlarıyla Cinsiyet Arasındaki İlişkinin İncelendiği Mann-Whitney Test İstatistiği, Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu	39
Çizelge 12. Sözel ve Sayısal Alanlardaki Yıl Sonu Notlarına İlişkin İstatistik Değerlerin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması, Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu	40

Çizelge 13. Sözel ve Sayısal Alanlarla Cinsiyet Arasındaki İlişkinin İncelendiği Mann-Whitney Test İstatistiği, Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu	41
Çizelge 14. Kurtuluş İlköğretim Okulundaki öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı	42
Çizelge 15. Belirlenen Derslerdeki Yıl Sonu Notlarına İlişkin İstatistik Değerlerin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması, Kurtuluş İlköğretim Okulu	43
Çizelge 16. Belirli Ders Alanlarıyla Cinsiyet Arasındaki İlişkinin İncelendiği Mann-Whitney Test İstatistiği, Kurtuluş İlköğretim Okulu	44
Çizelge 17. Sözel ve Sayısal Alanlardaki Yıl Sonu Notlarına İlişkin İstatistik Değerlerin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması, Kurtuluş İlköğretim Okulu	45
Çizelge 18. Sözel ve Sayısal Alanlarla Cinsiyet Arasındaki İlişkinin İncelendiği Mann-Whitney Test İstatistiği, Kurtuluş İlköğretim Okulu	46
Çizelge 19. Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulundaki öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı	47
Çizelge 20. Belirlenen Derslerdeki Yıl Sonu Notlarına İlişkin İstatistik Değerlerin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması, Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu.....	48
Çizelge 21. Belirli Ders Alanlarıyla Cinsiyet Arasındaki İlişkinin İncelendiği Mann-Whitney Test İstatistiği, Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu	49
Çizelge 22. Sözel ve Sayısal Alanlardaki Yıl Sonu Notlarına İlişkin İstatistik Değerlerin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması, Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu	50
Çizelge 23. Sözel ve Sayısal Alanlarla Cinsiyet Arasındaki İlişkinin İncelendiği Mann-Whitney Test İstatistiği, Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu	51
Çizelge 24. Çalışma Grubundaki Kız Öğrencilerin Belirlenen Derslerdeki Yıl Sonu Notlarına İlişkin İstatistik Değerlerin Okullar Arası Karşılaştırılması	53

Çizelge 25. Kız Öğrencilerin Belirli Ders Alanlarındaki Başarıları ile Okullar Arasındaki İlişkinin İncelendiği Kruskal Wallis Test İstatistiği.....	54
Çizelge 26. Kız Öğrencilerin Sözel ve Sayısal Alanlardaki Yıl Sonu Notlarına İlişkin İstatistik Değerlerin Okullara Göre Karşılaştırılması	55
Çizelge 27. Kruskal Wallis Test İstatistiği.....	56
Çizelge 28. Çalışma grubundaki Erkek Öğrencilerin Belirlenen Derslerdeki Yıl Sonu Notlarına İlişkin İstatistik Değerlerin Okullar Arası Karşılaştırılması	57
Çizelge 29. Erkek Öğrencilerin Belirli Ders Alanlarındaki Başarıları ile Okullar Arasındaki İlişkinin İncelendiği Kruskal Wallis Test İstatistiği.....	58
Çizelge 30. Erkek Öğrencilerin Sözel ve Sayısal Alanlardaki Yıl Sonu Notlarına İlişkin İstatistik Değerlerin Okullara Göre Karşılaştırılması	60
Çizelge 31. Sözel ve Sayısal Alanlardaki Başarı ile Okullar Arasındaki İlişkinin İncelendiği Kruskal Wallis Test İstatistiği	61
Çizelge 32. Okul Birincilerinin Eğitim- Öğretim Yılı ve Cinsiyete Göre Dağılımı	62

I. GİRİŞ

Problem

Eğitim ve öğretim etkinliklerinin merkezinde öğrenciler yer alır. Öğrencilerin başarılarını etkileyen birden fazla değişken bulunur. Aile, kişilik özellikleri, içinde bulunulan toplumsal-ekonomik ve kültürel atmosfer, öğretmen, öğretim materyalleri, okulun fiziksel koşulları, cinsiyet bu değişkenler içinde ilk akla gelenlerdir. Cinsiyet faktörü aynı zamanda öğrenciler arasında yapılacak kategorilendirmede önde gelen değişkenlerden biridir.

Kadınların ve erkeklerin yetenek alanları, başarı düzeyleri ve zekâları her zaman ilgi konusu olmuştur. Temel eğitimde, akademik eğitim programları öğrencilerin zihin yetenekleri dikkate alınarak hazırlanmaktadır. Bu durumda okul başarısı da zeka düzeyinin bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir (Kuzgun ve diğerleri, 2004, s. 44). Gardner'a göre zeka, bir kişinin bir veya daha fazla kültürde değer bulan bir ürün ortaya koyabilme kapasitesi, gerçek hayatta karşılaştığı problemlere etkili ve verimli çözümler üretebilme becerisi ve çözüme kavuşturulması gereken yeni veya karmaşık yapıları keşfetme isteğidir(www.fedu.metu.edu.tr/ufbmek-5/b_kitabi/PDF/Fizik/Bildiri/t114DD.pdf). Kadının erkekte daha aşağı konumda tutulduğu kültürlerde erkeklerin kadınlardan daha zeki olduğu görüşü yaygındır (Kuzgun ve diğerleri, 2004, s. 44). Ancak insanın sağlıklı bir toplum yaşamı sürdürebilmesi için gerekli yetenekler kadın ve erkek arasında dengeli bir dağılıma sahiptir. Araştırma sonuçları insanlardaki cinsiyet farklılığının biyolojik yapının bütünü üzerinde, özellikle de toplum yaşamı için önemli olan beyin fonksiyonları üzerinde, belirleyici bir etkiye sahip olmadığını ortaya koymuştur (Çelebi, 1990, s.4-5).

Kadın ve erkeklerin farklı alanlardaki yetenek farklılığı beyin loblarının farklı faaliyetlerine bağlanmaktadır. Moir ve Jessel (2002)'e göre, farklı cinsiyetler arasındaki farklılığın özü, hormonlarla, bu hormonların etkisiyle özel olarak formatlanan “erkek” ya da “kadın” beyin arasındaki ilişkide saklıdır. Mesleklerdeki dağılım farklılığı ise beynin erkeksi ve kadınsı özelliklerine bağlıdır. Amerikalı psikolog Herbert Landsell yaptığı araştırmada, dilsel ve coğrafi-geometrik koordinasyonları hissetme yeteneğinin kadınlarda, görsel ve geometrik algılama yeteneğinin ise erkeklerde daha iyi olduğu sonucuna varmıştır (Moir ve Jessel, 2002). Kuzgun ve diğerlerine (2004) göre, kızlar erken yaşlarda konuşmaya başlamakta, sözcükleri düzgün telaffuz etme bakımından erkek çocuklardan daha üstün durumda bulunmaktadır. Aritmetik başarısı konusunda kız ve erkek çocuklar arasındaki farklarla ilgili tutarlı araştırma bulguları olmasa da aritmetik akıl yürütmede, problem çözmede erkek çocukların, basit işlemlerde ise kız çocukların daha başarılı oldukları saptanmıştır. Kızların ayrıntıları hatırlamada erkeklerden, erkeklerin mekanik işleri görebilme gücü yönünden kızlardan üstün olduğunu gösteren bulgular vardır. Fakat yeteneklerdeki cinsiyet farklılığı süreklilik göstermemektedir (Dökmen, 2004, s.42). Küçük çocukların zihinsel yetenekleri üzerinde yapılan araştırmaları derleyen Terman ve Tyler, çok erken yaşlarda, iki cinsiyet arasında önemli bir fark görülmediğini ancak yaş ilerledikçe, kız çocukların sözel alanda, ezber ve dikkat gerektiren işlerde erkeklerden, erkek çocukların ise soyut kavramlarla, özellikle sayılarla ve şekillerle akıl yürütme yeteneği yönünden kızlardan daha ileride olduklarını belirtmektedirler (www.atominsan.com/kadin.htm).

Bhasin (2003)' e göre, toplum ve aileler çocuk doğar doğmaz toplumsal cinsiyetine göre yetiştirmeye başlar. Erkekler dayanıklı ve dışa dönük olmaya, kızlar çekingen, ağırbaşlı ve eve bağlı olmaya yönlendirilir. Fakat kadınların çocuk doğurması dışında kadınların yapıp erkeklerin yapamayacağı ya da erkeklerin yapıp kadınların yapamayacağı hiçbir şey yoktur. Kadının ve erkeğin hareket ediş

biçimindeki bu farklılık, doğuştan gelen cinsiyet farkının değil, uzun süreli geleneklerin bir sonucudur (Taş, 1994 s.25). Bireyin kendi kimliğini kadın veya erkek olarak algılayıp cinsiyetin gerektirdiği davranışı göstermesi anlamına gelen cinsiyet rolü, bireye içinde yaşadığı toplum kurallarına uygun olarak öğretilmekte ve bu cinsiyet kalıp rolleri içinde davranması beklenmektedir. Bu roller kazanıldıkça, onlara bağlı tutumlar, ilgiler ve inançlar kazanılmaktadır (Taş, 1994). Kadınlar ile erkekler arasındaki kültürel ve toplumsal bağlamlarda üretilen farklar, biyolojik kökenliymiş gibi gösterilmektedir (Tan, 2000). Bu nedenle kadın ve erkek arasındaki farklılıkları biyolojik sınıflandırma dışında başka bir alanda, toplumda aramak gerekmektedir.

Yetenekler çevre ile etkileşim sonucu gelişmektedir. Kişinin davranışları ne yönde geliştirilirse o alana ilişkin yetenekleri gelişmektedir. Erkek çocuklar mekanik oyuncaklarla oynarlar, rahat ve özgürdürler, kendilerini değişik alanlarda sınarlar. Bu onların soyut düşünme ve mekanik yeteneklerini artırır. Kızlar ise kendilerini daha kısıtlı alanlarda gerçekleştirirler. Onlardan daima itaat ve uyum beklenir (KSSGM, 2000). Her birey doğduğu andan itibaren bu cinsiyetçi düşünce ve eylemi kabul etmek üzere sosyalleşir (Hooks, 2002, s.2). Kadınların ev içi işlerle ilgilenmeleri, erkeklerin ise otoriter ve saldırgan olmaları, fiziksel cesaret isteyen işlerde, sayısal ve mekanik alanlarda yoğunlaşmaları teşvik edilir. Bu nedenle kadınlar sağlık, çocuk ve yetişkin bakımı gibi ev işleriyle ilgili işlerde yoğunlaşmaktadırlar. Buna karşılık, örneğin otorite uygulamasını gerektiren işlerde ise kadınlar, son derece düşük oranlarda temsil edilmektedirler. Kadınlar ve erkekler farklı olarak yetiştirildikleri için farklı nitelikler ve tutumlar geliştirirler ve bu durum iki cinsin meslek seçimine yansır (KSSGM, 2000). Oysa örneğin kadınların ev işleri yapmalarının nedeni onların kadın olmaları değil, küçüklüklerinden beri bu tür işleri yapmaya teşvik edilmelerindendir. Aynı zamanda kadın ve erkek kimliklerinin ya da dişilik ile erilliğin toplumsal olarak öğrenilmesiyle ortaya çıkan kadın ve

erkek davranışlarının arasındaki farklar gün boyunca binlerce önemsiz eylemde yeniden üretilmektedir (Giddens, 2000).

Dewey (1984)'e göre, “eğitimin görevi, doğanın hazır olarak vermediği şeyleri vermektir, yani bireyi toplum kurallarına alıştırmak, doğal yetenek ve güçleri toplumsal değerlere uydurmaktır. Aynı zamanda eğitim değiştirici ve geliştiricidir” (İnal, 2004, s.40-41). Okul kadın ve erkek rollerine hazırlanılan bir aşama olduğu gibi toplumsal cinsiyetin yeniden üretildiği en önemli alanlardan biridir. Bu konuda, ilköğretim kademesi yoğun olarak eğitimin toplumsallaştırma işlevinin gerçekleştiği bir kademe olduğu için özel bir öneme sahiptir. İlköğretimde öğrencilere okulun genel akademik ve duygusal iklimi ve öğretmenlerin cinsiyetçi sistemin ne denli farkında oldukları veya olmadıklarına göre değişebilen, erkek egemen toplumsal yapı ve değerler benimsetilir (Eğitim Sen 1. Kadın Kurultayı, 2005). Kadınlar ve erkekler arasındaki eşitsizlik, sınıf ve ırk gibi, yaşam olanaklarını doğrudan belirleyen genel bir eşitsizliktir. Bu eşitsizlik, eğitim süresince de okul yaşantılarıyla da pekiştirilmektedir. Okul eşitsizliğin normalleştirilmesinde temel bir rol oynamaktadır. Öğrencileri geniş toplumun asimetrik güç ilişkilerini içselleştirecek biçimde toplumsallaştırmaktadır (Tan, 2000).

“İlkokul yıllarında farklı ders alanlarında kız ve erkek öğrencilerin başarıları eşit olmasına rağmen ortaokul yıllarında bir farklılaşma meydana geldiği görülmektedir” (Kuzgun ve diğerleri, 2004, s. 333). Matematikte erkeklerin kızlardan açık farkla daha başarılı olduğu 1984'den önce yapılan araştırmalarda belirlenmiştir. Güncel çalışmalar bu büyük farklılığın ortadan kalktığını, ancak yine de erkeklerin matematik alanında kızlardan daha başarılı olduğunu göstermektedir (Kuzgun, 2004, s.328). Ortaokul yıllarında fen bilimleri ile ilgili alanlarda kızlar ve erkekler arasında başarı farklılıkları bulunduğu, erkeklerin daha yüksek başarı gösterdiği belirlenmiştir. Sözel derslerde ise kızların daha başarılı olduğunu belirten çalışmalar mevcuttur (Kuzgun, 2004,

s.330). Mc Coby ve Jacklin (1974) ile Lubinski (2000), erkeklerin sayısal düşünme, mekanik ve uzaysal ilişkileri görebilme gücü yönünde kızlardan, kızların yetenek ve dil bilimi alanında erkeklerden üstün olduklarını belirtmektedirler.

Bu araştırma sonuçlarının yanında farklı bulgular veren çalışmalar da mevcuttur. Örneğin Benbow ve Skanley (1982) üstün yetenekli öğrenci grubunda matematikte erkeklerin kızlardan, Farmer (1985) ise, kızların erkeklerden daha üstün olduğunu saptamıştır. Ayrıca Fennema ve Sherman (1977) A.B.D’de uzay ilişkileri yeteneğine ağırlık veren teknik resim derslerinin kız ve erkek öğrencilere aynı yoğunlukta verildiği durumlarda iki cins arasında bu yetenek yönünden fark olmadığını saptamışlardır. Bunun yanında, Robert Plomin ve Terry Foch, çocukların sözel ve sayısal yeteneklerini irdeleyen bir çalışmada cinsiyet farklılıklarının, sapmanın yalnızca %1 için olduğu sonucuna ulaşmıştır (Connell,1998). Ulular (1997), ortaokul öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada kız öğrencilerin başarı puanı ortalamalarının erkek öğrencilerin ortalamalarından daha yüksek olduğunu, öğrenci başarısının cinsiyete göre farklılık gösterdiğini ve sonucun kız öğrenciler lehine önemli olduğunu ortaya çıkarmıştır. Ortaöğretim ve yükseköğretime geçiş sınavları da benzer sonuçlar vermektedir. 2005 ve 2006 yıllarında yapılan OKS’de (Ortaöğretim Kurumları Seçme Sınavı) kız öğrenciler erkek öğrencilerden daha başarılı olmuştur (www.ozgurpolitika.com/2005/07/19/hab11.htm). Ayrıca, 2001-2006 yılları arasında kız ve erkek öğrencilerin ÖSS’yi (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı) kazanma yüzdelerine bakıldığında kız öğrencilerin ÖSS’yi kazanma yüzdesinin erkek öğrencilerden yüksek olduğu belirlenmektedir (www.osym.com/BelgeGoster.aspx). Bir başka ifadeyle bu sınavda belirlenen yıl aralığında kız öğrenciler erkek öğrencilerden daha fazla başarı göstermişlerdir.

Turhan, 8. sınıf öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada, fen dersindeki başarıları, fen dersine karşı tutumları ve bilişsel gelişim

seviyeleri bakımından cinsiyet grupları arasında anlamlı bir farkın olmadığını ortaya çıkarmıştır. Yapılan benzer bir araştırmada, kız öğrenciler için fen ve matematik başarılarında öğretmenlerin önemli bir etkisi olduğu ortaya konmuştur (Turhan, 2003). Hecht ve Synder yaptıkları araştırmada üniversitedeki kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha başarılı olduğunu bulurken, Carolina Eyalet Üniversitesinde yapılan bir araştırmada kız öğrencilerin teknik konularda aldıkları notların erkeklere oranla daha düşük olduğu tespit edilmiştir. (Kaymaz, 2000). Kaymaz, fen alanında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin akademik başarıları ile ilgili yaptığı çalışmada, kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha başarılı olduğunu ortaya çıkarmıştır. Duru, cinsiyet farklılığının matematik başarısı üzerindeki etkisini incelediği çalışmasında, matematik başarısında cinsiyet farklılığının olmadığını tespit etmiştir. Aynı çalışmada, kız ve erkek öğrenciler arasında matematiğe karşı tutumda da farkın bulunmadığını, matematik ile ilgili bir meslek seçme isteklerinin aynı olduğunu bulmuştur. Bu araştırma sonuçlarını destekleyen farklı araştırmalar da bulunmasına rağmen kızlar matematik ile ilgili mühendislik alanlarında sayıca erkeklerin gerisindedir. Bunun sebeplerini kadın ve erkeğin biyolojik farklarında aramak kadınların görünmezliğini pekiştirmekten öteye geçemeyecektir. Nüfusun yarısını oluşturan kadınları hak ettikleri yere getirmek ve sosyal yaşam içinde aktif konumlara gelmelerini sağlamak için toplumun kadından beklentilerine ve içselleştirilmiş olan toplumsal cinsiyet rollerine eleştirel ve dönüştürücü bir bakış açısı ile yaklaşmak gerekmektedir.

Testlerin, kızların sözel, erkeklerin görsel /uzamsal algılamalarda daha ileride olduğunu göstermesi, kadınların eğitsel ve mesleki farklılaşmasını açıklayacak derecede önemli değildir. Ayrıca gelenekselden farklı performans veren kız ve erkek öğrenciler vardır ve oranları da hayli önemlidir (Tan, 2000). Bütün bu araştırma bulgularına bakıldığında farklı yeteneklerin gelişiminde toplumsal etmenlerin de rol oynadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle kız ve erkek öğrencilerin başarı

gösterdikleri dersler ya da ders alanları konusunda genelleme yaparken toplumsal cinsiyet duyarlılığı içinde davranmak gerekmektedir.

Kadınların da “erkek işleri” diye tanımlanan alanlara katılması ve başarılı olabilmesi için kadının toplumsal yaşamın her alanına girebilme olanağının olması, kadının erkekten daha aşağı konumda olduğu inancının yerini fırsat eşitliği anlayışına bırakması gerekmektedir. Bu dönüşümü gerçekleştirmek için ilköğretim çağından itibaren uygun tavır alınmalı, eğitimin dönüştürücü gücü aktif hale getirilmelidir. Gök (1998)’e göre, eğitim bütün insanların kendilerini yetenekleri doğrultusunda geliştirebilmeleri ve kendilerini bulundukları toplumda, yer yüzünde gerçekleştirmeleri için yardımcı olacak donanımı kazandırabilecek bir süreçtir. Temel insan haklarından biri olan eğitimin tüm bireylere eşit koşullarda sağlanması gerekir. Bu gerçekliklere rağmen özellikle de eğitim görmüş kadınların, çalışma yaşamına katılmalarındaki sınırlılıkların bir nedeninin, ilköğretim döneminden itibaren toplumsal etkilerle matematik ve fen alanlarından uzaklaştırılmaları ve sözel yetenekle ilgili alanlara yönlendirilmeleri olduğu düşünülebilir.

Genellikle kız çocuklarına bilimsel ve teknik alanlarda eğitim ve öğrenim görme imkânı verilmez veya bu alanlarda eğitim görmeleri için yönlendirilmez (KSSGM, 2000). Matematik, fen bilimleri ve sözel ders alanları, cinsiyete ilişkin kalıp yargıların olduğu alanlardır. Pekin+5 Siyasi Deklarasyonu raporunda da “kız çocuklar, kendilerine günlük hayatlarını geliştirecek bilgiler sağlayan ve iş bulma olanaklarını artıran matematik ve bilimde temel eğitimden ve teknik eğitimden yoksun bırakılmaktadırlar” ifadesi yer almaktadır (T.C.Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2003, s.198). Oysa eşitlik ilkesi, okuldaki tüm öğrencilerin cinsiyet, dil, din, ırk, sosyo-ekonomik düzey, engelli/engelsiz konularında hiçbir ayırım gözetmeksizin aynı eğitim olanaklarından faydalanabilmeleri için onlara eşit şekilde davranılmasının gerekliliğini vurgular (MEB, 2005).

Bilim hala cinsiyet ayrımcılığının benzersiz ve sağlam bir kalesi gibi görünmektedir. Kadınların bilimde var olamamalarıyla ilgili bir çok toplumsal ve ekonomik neden öne sürülmektedir. Eğitimciler daha okul yıllarında kız öğrencilerin bilimi bıraktıklarına değinmektedirler. (www.atominsan.com/kadin.htm). Araştırmalar, anne ve babaların, özellikle de annelerin fen bilimlerinin kadınlara göre olmadığını düşündüklerini, dolayısıyla kızlarına fen bilimlerine karşı olumsuz tutum aşıladıklarını göstermektedir. Fen bilimlerine karşı olumsuz tutumla birlikte, fen bilimlerindeki başarının da düştüğü söylenebilir. Üçüncü Uluslararası Matematik ve Fen Bilimleri Çalışması sonuçları, Yeni Zelanda'da Maori kökenli kız öğrencilerin, 9. sınıf sonlarına kadar fen bilimleri ve matematik alanlarına karşı ilgilerinin ve başarılarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte Maori kökenli olmayan Zelandalı kız ve erkek öğrencilerin matematik ve fen derslerindeki başarıları arasında belirgin bir fark gözlenmemiştir. Bu da matematik ve fen alanlarındaki derslerdeki başarı düzeylerinin öğrencilerin toplumsal-ekonomik özelliklerine göre değiştiğini göstermektedir. Benzer şekilde, aynı araştırmanın tekrarında Filipinli kız öğrencilerin matematik başarıları ve bu derse karşı ilgi düzeyleri erkek öğrencilerden daha yüksek çıkmıştır (efdergi.yyu.edu.tr/makaleler/cilt_1/cem_su.doc). Cinsiyet ile ilgili farklılıkların kızların ve erkeklerin sosyalleşme sürecinde karşılaştıkları farklı cinsiyet rolleri eğitiminden kaynaklanabileceği göz ardı edilmemelidir (Erdoğan, 2002, s.90). Kadınlardan beklenen toplumsal roller ve onlara yüklenen sorumluluklar, eğitimlerini, istihdam için hazırlıklarını ve istihdamlarını da belirlemektedir (Bhasin, 2003). Toplumda kadınların ve erkeklerin ne yapması gerektiği ya da neler yapabileceği hakkında kalıp yargılar vardır. Toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümüne göre, bu yargılara dayanarak kadınlara ve erkeklere farklı roller, sorumluluklar ve görevler yüklenmektedir. Kız ve erkek çocuklara, kadınlara ve erkeklere, onların kişisel tercihleri ya da yeteneklerine göre değil, toplumsal cinsiyet rollerine göre farklı görev ve sorumluluklar yüklenmektedir (Bhasin, 2003). Kızlar toplumsallaşma sürecinde cinsiyet rollerine uygun mesleklere yönlendirildiklerinden geleneksel mesleklerde bulunurlar. Bu

durum onların doğuştan getirdikleri bir özellik değildir. Yönlendirilme öğretmenler, anne, baba, sosyo-kültürel çevre ve arkadaşlar tarafından yapılır (KSSGM, 2000). Oysa toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanabilmesi için kadınların ve erkeklerin, kız çocuklarının ve erkek çocuklarının eşit haklar, sorumluluklar, fırsat ve olanaklarla donatılması gereklidir (KSSGM, 2000). Türkiye’de tarihsel ve kültürel bir gerçeklik olan cinsiyete dayalı iş, kadınların toplumsal yaşam deneyimlerini aile ve yakın çevre ile sınırlamaktadır. Bunun sonucu olarak kadınlar ve erkekler farklı işler yapmaktadırlar (Tan, 2000). Böylece bu sınırlar dışında kalan alanla ilgili deneyimsiz bırakılmaktadırlar. Tutum ve yetenekler bu doğrultuda şekillenmektedir. Ataerkil yapıya uygun toplumsal cinsiyet rollerine göre kız ve erkek çocuklar farklı noktalara yönlendirilmektedirler. Çocuklar küçük yaşlardan itibaren alışkanlıklarına dönük yetenekler ve hayaller oluşturmaktadırlar. Gelecekteki tercihlerini alışkanlıkları ile uyum gösterecek şekilde değerlendirmektedirler. Bunun sonucunda kadınlar ev işlerinin uzantısı sayılabilecek etkinlik alanlarında çalışma eğilimi göstermektedirler. Erkekler ise yaşamda erk tekeline sahiptirler ve karar almak ve buyruk vermek eğilimindedirler. Bu da kültürel olarak önceden belirlenmiş rolleri kapsayan cinsiyete göre iş bölümünün sonucu olarak düşünülmektedir (Garabaghi, 1986). Özetle, hukuk kuralları kadının eğitim yapmasını ve çalışmasını bir hak olarak kabul etmekle birlikte, toplumların sosyal ilişkilerini düzenleyen ve hukuk dışında kalan diğer kural kaynakları (gelenek, töre, din) kadına daha geleneksel biçimde yaklaşmakta, aile grubu dışındaki pozisyonların kadınlardan çok erkekler tarafından işgal edilmesi gerektiği anlayışını sürdürmektedir (Çelebi, 1990, s. 10).

DİE’nin bilim dallarına göre yükseköğretimdeki kadın öğrenci sayıları Çizelge 1’de verilmiştir.

Çizelge 1. Bilim dallarına göre yükseköğretimde kadın öğrenci oranları(%), 1995-1996, 2003-2004

	Dil ve Edebiyat	Matematik ve Fen Bilimleri	Sağlık Bilimleri	Sosyal Bilimler	Uygulamalı Sosyal Bilimler	Teknik Bilimler	Ziraat ve Ormancılık	Sanat
1995-1996	58,08	46,11	45,36	40,72	40,38	24,22	37,54	58,90
1996-1997	57,39	46,23	45,19	36,27	40,33	24,07	36,67	62,28
1997-1998	55,9	46,95	49,45	39,84	40,71	23,91	36,24	60,02
1998-1999	56,28	46,65	51,36	39,53	41,15	23,56	34,03	61,55
1999-2000	57,89	46,67	53,32	40,04	43,08	23,08	32,13	58,34
2000-2001	59,4	45,88	55,26	41,29	44,53	22,74	30,86	60,86
2001-2002	60,98	44,58	56,56	42,57	45,57	22,72	29,52	61,26
2002-2003	62,51	44,27	57,33	44,37	46,49	22,45	28,99	55,28
2003-2004	63,71	44,31	57,78	45,35	46,33	22,83	30,04	55,65

Kaynak: www.die.gov.tr/tkba/t119_a.xls' den hesaplanmıştır.

1995-1996 eğitim öğretim yılından 2003-2004 eğitim öğretim yılına kadar geçen süredeki farklı bilim dallarına ait sayısal veriler Çizelge 1'den incelendiğinde şu belirlemeler yapılabilir:

- Tıpla ilgili meslekleri (hemşire, ebe, doktor...vb.) kapsayan Sağlık bilimlerindeki kadın öğrenci oranı (57.78), erkek öğrencileri geride bırakmıştır.
- Kadınların en yüksek oranla Dil ve Edebiyat (%63.71), Sağlık bilimleri (%57.78) ve Sanat (%55.65) bilim dallarında temsil edildikleri görülmektedir.
- Matematik ve Fen Bilimleri (%44.31), Teknik Bilimler (%22.82), Ziraat ve Ormancılık (%30.04) bilim dalları kadın temsiliinin en düşük olduğu alanlardır. Bununla birlikte Sosyal Bilimler (%45.35) ve Uygulamalı Sosyal Bilimlerde (%46.33) de kadın öğrenci oranı erkek öğrencilerden düşüktür.
- 1995-1996 eğitim öğretim yılından 2003-2004 eğitim öğretim yılına kadar geçen sürede kadın temsili Dil ve Edebiyatta %5.63, Sağlık Bilimleri %12.42, Sosyal Bilimlerde %4.63 ve Uygulamalı Sosyal Bilimlerde %5.95 oranında artarken erkek öğrenci temsili azalmıştır. Kadın öğrenci temsili Matematik ve Fen Bilimlerinde %1.8, Teknik Bilimlerde %1.39, Ziraat ve

Ormancılıkta %7.5 oranında azalırken erkek öğrenci temsili artmaktadır.

Kadın ve erkeklerin işlerinin neler olduğuna dair kesin tanımlarla yetişen bireyin mesleki tercihleri de bu doğrultuda olmaktadır (Connell, 1998). Kadınlar belirli bilim dallarında bulunmaları sonucunda belli mesleklerde yoğunlaşmaktadırlar. Böylece toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri ve haksızlıklar sürüp gitmektedir. Eğitim, kadın ya da erkek, gençler için istihdam güvencesi taşımamaktadır. Ancak kadınlar, eğitim sürecinde çok kez erkeklerden daha başarılı olmalarına karşın, işgücüne katılma noktasına geldiklerinde bu avantajlarını yitirebilmektedirler. Asimetrik, hiyerarşik güç ilişkileri daha yüksek gelir, saygınlık ve gelişme olanakları taşıyan meslekleri erkeklere saklamaktadır (Tan, 2000). Örneğin, “geleneksel olarak erkek alanı sayılan hukuk, tıp, mühendislik gibi mesleklerde kadınların oranı %36’dır” (Bertay vd,2004, s25). Matematik, fen bilimleri, mühendislikte çalışan kadın sayısı ise %9’un altındadır (Duru, 2002). Bunlardan başka, sporcular ve sporla ilgili mesleklerdeki kadın oranı %9.11, Yasama organları ve kamu sektörü üst kademe yöneticileri içindeki kadın oranı ise %15.18’dir (www.die.gov.tr). Kamu sektöründe ise eğitim ve sağlık kadınların en çok istihdam edildiği alanlardır. Bunun nedeni, bu alanların kadınların geleneksel rollerinin bir uzantısı olarak görülmesidir (Eğitim Sen 1. Kadın Kurultayı, 2004, s.10). Otorite güç ve denetim gerektiren mesleklerin erkeklere, bakma, beslenme ve hizmetle ilişkili mesleklerin ise kadınlara özgü olduğu düşünülmektedir. Kadınlar evde hizmetkâr ve itaatkâr konumdadır ve bu konum evin dışında da devam etmektedir. Erkekler evde güç ve denetim sahibidir ve dış dünyada da benzer konumlarını korumaktadırlar. Çalışma hayatında da kadınlardan daha hızlı ve daha çok yükselmektedirler (Bhasin, 2003). Kadınlar belirli bazı alanlarda eğitim almalarının sonucunda çalışma yaşamı boyunca erkeklerin egemenliği altında olmaya devam etmektedirler (Alkan, 1981). Cinsiyete dayalı iş bölümü ile sadece kadın ve erkek işlerini ayırtırmamakta ayrıca kadın ve erkeklerin hangi

ilişkiler ağı içerisinde çalışacaklarını göstermektedir. Erkek işi olarak tanımlanan işler itibarlı ve yüksek ücretli olurken, kadın işi olarak tanımlananlar düşük statülü ve düşük ücretli olma özelliği taşımaktadır. Meslekler arasında görülen bu yatay ayrışmaların yanı sıra meslek grupları içinde de dikey ayrışmalar yaşanmaktadır. Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü (2000) tarafından, sağlık sektöründe kadınlara yönelik ayrımcılık konulu çalışmada elde edilen bulgulara göre; tıp alanında TUS'tan (tıpta uzmanlık sınavı) sonra kadınlar istedikleri uzmanlık alanını seçebilecek gibi görünseler de, ortopedi, üroloji ve cerrahi gibi yoğun ve bu nedenle fazla para kazanılan bazı uzmanlık alanlarından uzak tutulmaktadır. Bu durum kadınların doktor olması kabul görse de, çok para kazanabilecekleri alanlara girmelerinin istenmediğini düşündürmektedir (KSSGM, 2000). İşlerin cinsiyetlere göre bu şekilde ayrılması cinsiyet ayrımcılığının kendini gösterme şekillerinden biridir.

Eğitim Sen 4. Demokratik Eğitim Kurultayı raporuna (2005) göre, kadın öğrencilerin belirli öğrenim alanlarında yoğunlaşmış olması yükseköğretimde yaşanan cinsiyetçi öğelerden biridir. Kadınların yüksek öğrenimin belirli alanlarında yoğunlaşmış olmaları ile iş gücü piyasasındaki cinsiyetçi meslekler arasında karşılıklı olarak birbirini besleyen ve üreten bir ilişki söz konusudur. Öğretmenlik bunlara örnek olarak verilebilir. Eğitim fakültelerinde okuyan kadın öğrenci sayısı ve buna bağlı olarak eğitim iş kolunda çalışan kadın öğretmen oranı yüksektir. Öğretmenlik, bir kadın mesleği olarak algılanmakta ve ilköğretimden itibaren kız öğrenciler öğretmen olmaya teşvik edilmektedir. Kadınların öğretmenliği tercih etmelerinin en önemli nedenleri, geleneksel cinsiyet rollerine uygun olması ve anne/eş/ev kadını beklentilerine elverişli alan bırakmasıdır (Tan, 2000).

Mayıs 1999'da "Pekin Eylem Platformunun Uygulanmasına Yönelik Soru Formuna Verilen Yanıt "ta, küreselleşme ile hız kazanan kalifiye emeğe yönelik talebin artışı, ağırlığını günden güne artıran hizmet sektörü, işgücü

talebinin erkek işgücünü, ücretlerin düşük olduğu kamu sektöründen uzaklaştırdığı ve erkeklerden boşalan yerleri de kadınların doldurmaya başladığı belirtilmektedir. Bugün kamu sektörü kadın istihdamı açısından belli olanaklar sunmaktadır. Kamu sektöründe kadınların daha çok geleneksel kadın işlerinde -öğretmen, hemşire vb.- yoğunlaşmış olmakla birlikte, 1994 itibariyle kamu sektöründe görev yapan 39962 orta ve üst düzey yöneticinin yüzde 27.5'ini (10975) kadınlar oluşturmaktadır (www.kssgm.gov.tr/belgeler/report.htm). Kadınların kamusal alanda iktidar kullanmaları büyük ölçüde engellenmiştir (Berktaş, 1998). Kadınların en düşük oranda çalıştıkları meslek üst düzey yöneticiliktir (Balkır, 1996). Anaokullarında çalışan öğretmenlerin neredeyse tümü kadındır. Ancak daha yukarı eğitim düzeylerinde “erkeklerle eşit” katılım gerçekleşmemektedir (Tan, 2000). Eğitim ve eğitim bilimleri, yüksek öğretimde en fazla sayıda kız öğrencinin okuduğu alanlar arasında yer almasına rağmen karar, yönetim ve denetim kurumlarına geçiş kadınlar için hala sınırlı sayıdadır. Eğitimde denetim çoğunlukla erkekler tarafından gerçekleştirilir (Tan, 1996). Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görevli öğretmenlerin %50'sinden fazlası kadındır. Ancak okul müdürlüklerindeki kadın oranı %6'dır (T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı KSSGM, 2003,s.47). Bulunduğumuz yüzyılın dönemecinde okul yöneticisi kadın oranı %7'dir (Köroğlu, 2006). Milli Eğitim Bakanlığı Özel Kalem Müdürü kadındır ancak Milli Eğitim Bakanlığı'nda kadın müsteşar ve müsteşar yardımcısı yoktur. 14 genel müdürden biri (Kız Teknik Öğretim Genel Müdürü) kadındır. Genel müdür yardımcılarında ikisi (Dış İlişkiler Genel Müdür Yardımcısı ve Kız Teknik Öğretim Genel Müdür Yardımcısı) kadındır (www.meb.gov.tr/REHBER/BAKANLIK%20REHBER%20LİS/1BAKANLIKLIST.htm). Bunun sonucu olarak öğrenciler kadın liderlerle karşılaşma olasılığından ve okullardaki kadın yönetim biçiminin getireceği katkılardan yoksun bırakılmaktadırlar (Tan, 2000). Kadınların yönetici pozisyonundaki oranlarının düşük olması toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümünün sonucu olarak yaşanmaktadır.

“Eğitim kadınları güçler hiyerarşisinin alt basamaklarında tutacak biçimde yapılandığı ve gerçekleştirildiği ölçüde ataerkil kültürün ve ideolojinin yeniden üretimine hizmet edecektir” (Tan, 2000, s.26). Bununla beraber “eğitim geleneksel cinsiyetçi kalıp yargıları yeniden üretmesinin yanında kadınların kendi güçlerini ve kendilerini güçsüzleştiren mekanizmaları fark edebilmeleri ve bunları dönüştürebilmeleri için ortam yaratma gizilini de içinde barındırmaktadır” (Tan,2000, s.26). Reed (2003)’e göre de eğitim, cinsiyetçiliğin yok edilmesi gereken savaşım alanlarından biridir.

Eğitimde kadın erkek eşitliğinin sağlanması genel olarak sayısal eşitlik olarak algılanmakta ve daha çok bu konu üzerine yoğunlaşmaktadır. Bununla birlikte dikkate alınması gereken eğitimin cinsiyetçi içeriğidir. Eğitimin öneminin ötesinde “nasıl bir eğitim?” sorusuna odaklanılarak, eğitim yolu ile aktarılan toplumsal cinsiyet rollerinin dönüştürülmesi gerekmektedir. Türkiye’nin de imzasının bulunduğu Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi’ne göre; “her iki cinsten birinin aşağılığı veya üstünlüğü fikrine veya kadın ile erkeğin kalıplaşmış rollerine dayalı önyargıların, geleneksel ve diğer bütün uygulamaların ortadan kaldırılmasını sağlamak amacı ile kadın ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış kalıplarını değiştirmek taraf devletlerin sorumluluğundadır” (KSSGM, 2002, s.140).

Öğrencilerin yüksek öğretim programlarını seçme eğilimleri ilköğretimin ikinci kademesinde oluşmaktadır (T.C. Başbakanlık KSSGM, 2000, s.12). İlköğretimdeki başarı bu yönelimi etkileyen faktörlerden biridir. Ancak eğitim ortamındaki başka bir çok değişken, toplumsal etki ve baskılar bu yönelimi etkilemekte ve biçimlendirmektedir.

Kadının yüksek öğretim kurumlarına devam edebilmesi ile istihdam olanakları arasında yakın bir ilişki vardır. Yüksek öğretim dahil eğitimin

bütün düzeylerine ve bütün akademik alanlara ulaşabilmeleri ve tutunabilmeleri, mesleki faaliyetlerde sürekli gelişmelerini sağlamanın koşullarından biridir (KSSGM, 2000). Yükseköğretimde kadın ve erkeklerin eğitim alanı seçimleri üzerinde düşünüldüğünde, bu seçimleri etkileyen önceki eğitim yaşantılarının ve deneyimlerin önemi anlaşılabacaktır. Bu açıdan değerlendirildiğinde Dakar Eylem Planı Çerçevesinde gerçekleştirilmesi kabul edilen üç hedef önemlidir. Bu hedefler;

- Kız çocukları, zor durumda olan çocuklar ve etnik azınlık gruplarına dahil çocuklar başta olmak üzere bütün çocukların 2015 yılına kadar kaliteli, zorunlu ve parasız bir ilköğrenime erişmelerinin ve tamamlamalarının sağlanması,
- Bütün gençlerin ve yetişkinlerin uygun öğrenme ve yaşam becerileri programlarına eşit erişimleri sağlanarak öğrenme ihtiyaçlarının karşılanması,
- İlköğretim ve orta öğretimde cinsiyete dayalı eşitsizliklerin 2005 yılına kadar ortadan kaldırılması ve kızların kaliteli bir temel eğitime tam ve eşit erişimi ve başarısı üzerinde yoğunlaşarak 2015 yılına kadar cinsler arasında tam bir eşitliğin sağlanması olarak belirtilmiştir (www.meb.gov.tr/belge/BM_dakar.htm).

Yirmi birinci yüzyılda insan kapitalinin güçlü bir potansiyelini temsil eden kadınların ulusal gelişmeye katılabilmelerinde temel sorun kadınları bilim ve teknolojinin içine sokabilmek, her sahaya girebilmelerini sağlamaktır (Ege Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Ege Kadın Araştırmaları Derneği, 1998, s.199).

Kızların sözel derslerde başarı gösterdiği, fen bilimleri ve matematik alanlarında ise erkeklerin gerisinde olduğu önyargısının ne ölçüde gerçeği yansıttığı ancak araştırmalarla ortaya çıkarılabilir.

Literatür taraması sonucunda Türkiye’de toplumsal cinsiyet etmeni ile başarı ilişkisi üzerine kapsamlı incelemelerin yapılmadığı

görülmüştür. Bu nedenle bu çalışmanın konuya farklı bir bakış açısı getireceği düşünülmektedir. Toplumsal yaşamın görünmez aktörleri olan kadınları görünür hale getirmenin ilk koşulu toplumsal düzlemde yüz yıllardır kurulan ve kurulmaya devam eden eşitsizlikleri ortaya çıkarmaktır.

Eğitim sistemimizde öğrenci başarısı karnede yer verilen yıl sonu notu ile ifade edilmektedir. Bu not başarıda belirleyici ölçüt olarak değerlendirilmektedir. Bu çalışmada çeşitli ders alanlarındaki yıl sonu notları incelenerek belirlenen araştırma grubunda, bu ders alanlarında “cinsiyete dayalı başarı farklılığı var mıdır?” sorusuna yanıt aranacaktır. Ayrıca konu ile ilgili öğretmenlerin görüş ve bakış açılarını ortaya çıkarmak amacı ile Türkçe, Fen Bilgisi, Matematik, Sosyal Bilgiler, İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, Beden Eğitimi ders öğretmenleri ile yapılan görüşmeler değerlendirilecektir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı, öğrenci başarısında cinsiyete göre farklılık ve cinsiyetle değişik ders alanlarındaki başarı arasında bir ilişki olup olmadığını incelemektir.

Araştırmanın genel amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Yıl sonu notlarına bakıldığında ilköğretim ikinci kademe kız ve erkek öğrencilerin genel başarıları arasında fark var mıdır?
2. Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi, Beden Eğitimi, Sosyal Bilgiler ders alanlarındaki başarı toplumsal cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
3. Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi, Beden Eğitimi, Sosyal Bilgiler ders alanlarında kız ve erkek öğrencilerin başarı oranları ne düzeydedir?

4. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha başarılı olduğu alanlar var mıdır?
5. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha başarılı olduğu alanlar var mıdır?
6. Toplumsal cinsiyet ile çeşitli alanlardaki başarı arasında nasıl bir istatistiksel ilişki vardır?
7. Belirlenen ders alanlarında görev yapan öğretmenlere göre, bu alanlardaki başarı ile toplumsal cinsiyet arasında nasıl bir ilişki vardır?
8. Belirlenen ders alanlarında görev yapan öğretmenlere göre kız ve erkek öğrencilerin bu alanlardaki başarı durumlarında öğretmen davranışlarının etkisi var mıdır?
9. Belirlenen ders alanlarında görev yapan öğretmenlerin öğrencilerden beklentileri toplumsal cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
10. Belirlenen ders alanlarında görev yapan öğretmenlerin gözlemlerine göre, kız ve erkek öğrencilerin bu ders alanlarına karşı tutumları arasında fark var mıdır?
11. Toplumsal cinsiyet ve başarı konusunda öğrencilerin öğrenim gördükleri okulun çevresel özelliklerinin etkisi var mıdır?

Önem

Bu çalışmanın, çeşitli ders alanlarında toplumsal cinsiyete dayalı başarı farklılıklarının belirlenmesine, bu farklılıkları etkileyen etmenlerin açıklanmasına ve anlaşılmasına ışık tutacağı umut edilmektedir. Çalışmanın bir sonucu olarak kız öğrencilerin geleneksel meslek grupları dışındaki alanlarda sayılarının nasıl artırılacağı yönünde bir bakış açısı ve öneriler oluşturulacaktır. Ayrıca araştırma sonuçlarının

toplumsal cinsiyet duyarlılığı kazandırmada etkili olacağı düşünülmüştür.

Varsayımlar

Bu çalışmada;

1. Toplumsal cinsiyete ilişkin başarı farklılıklarının ilköğretim ikinci kademedede ortaya çıktığı kabul edilmektedir.

2.Araştırma kapsamına giren okulların çevresel özelliklerinin birbirinden farklı olduğu kabul edilmektedir.

3.Araştırma kapsamına giren okulların her birinde, öğrencilerin toplumsal ekonomik düzeylerinin, yıl sonu notu üzerinde etkisi olabilecek denli farklılıkların olmadığı bir okul çevresinden geldikleri kabul edilmektedir. Her okul kendi içinde görece homojen bir dağılım göstermektedir.

4.Yıl sonu notlarının başarı konusunda güvenilir bir gösterge olduğu varsayılmaktadır.

5.Veritoplama araçlarının amaçlarına hizmet ettikleri ve araştırmaya katılan öğretmenlerin doğru ve içtenlikli yanıtlar verecekleri düşünülmektedir.

6. Çalışma grubunda yer alan ve farklı okullarda görev yapan öğretmenlerin mesleki yeterliliklerinin benzer olduğu kabul edilmektedir.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma Ankara ilindeki Derbent İlköğretim Okulu (Mamak), Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu (Mamak), Kurtuluş İlköğretim Okulu (Çankaya/Cebeci) ve Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu (Çankaya/Hoşdere) ile sınırlı tutulacaktır.

2. Başarı ve cinsiyet ilişkisi konusunda yıl sonu notlarının karşılaştırılması ve çalışma kapsamındaki okullarda, belirlenmiş ders alanlarında görev yapan öğretmenlerle yapılan görüşmeler temel alınmıştır.

3. Notların başarı konusunda ne ölçüde güvenilir bir gösterge olduğu tartışma dışı bırakılmıştır.

Araştırma Kapsamına Giren İlköğretim Okulları ve Bulundukları İlçelere İlişkin Bilgiler

Araştırma kapsamındaki ilköğretim okulları Mamak ve Çankaya ilçelerinde bulunmaktadır.* Mamak İlçe nüfusunu daha çok İç Anadolu ve Doğu Anadolu'dan göç yoluyla gelmiş aileler oluşturmaktadır. Bu ailelerin gelir seviyeleri ve sosyal yaşam standartları genel olarak düşüktür. İlçenin büyük bölümü gecekondulaşma ile oluşmuştur. Çankaya ilçe nüfusunu ise genel olarak gelir seviyeleri ve sosyal yaşam standartları yüksek aileler oluşturmaktadır. Gecekondulaşma oranı çok daha düşük seviyededir. Dolayısıyla bu iki ilçeden seçilen okullar da kendi aralarında bu farklılıkları ve bu farklılıklardan doğan koşulları taşımaktadır.

Başkent Ankara'nın doğusunda yer alan Mamak, 1984 yılında ilçe olmuştur. 2000 yılı nüfus sayımına göre ilçe nüfusu 456.000'dir. Ankara

* Öğrencilerin yaşadığı bölge ve nüfus oluşumu ile ilgili daha fazla bilgi alma çabalarımız sonuç vermemiştir.

evresinde 1930 yıllarında başlayan gecekondulaşma Mamak bölgesine doğru yayılmış ve ilçeyi oluşturmuştur. 1983 yılına kadar Çankaya ilçesinin bir semti olarak konumlanmış, 29.11.1983 tarih ve 2963 Sayılı Kanunla Çankaya ilçesinden ayrılarak, Ankara'nın merkez ilçelerinden biri haline gelmiştir. Ankara İl Merkezi'ne 7 km. uzaklığı olan ilçe, güneyinde Çankaya, kuzeybatısında Altındağ, doğusunda ise Elmadağ ve Hasansoğlan ilçeleri ile sınırlıdır. 62 mahallesi bulunan ve 16.126 hektarlık bir alana sahip olan ilçe, modern hayat koşullarını yeni yeni **kazanmaya başlamıştır** (www.mamak.bel.gov.tr/yeni/icerik.aspx?icerik_id=1).

Çankaya Türkiye'nin en büyük ilçesidir. Toplam nüfusu, 2000 nüfus sayımı sonuçlarına göre 769.331'dir. Çankaya'nın nüfusu, İstanbul, Ankara, İzmir, Adana ve Bursa'dan sonra, kent merkezi bazında Türkiye'de 6. sırada yer almaktadır. 22 Bin hektarlık bir alan üzerine kurulu bulunan Çankaya'nın, 104 mahallesi ve 3 köyü vardır. Çankaya nüfusunun %17'si gecekondu da oturmaktadır. Çankaya, Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık, TBMM, Bakanlıklar, Genelkurmay Başkanlığı, Kuvvet Komutanlıkları ve önemli kamu kurumlarının yanı sıra 107 ülkenin büyükelçiliklerini bünyesinde barındıran bir yerleşim alanı konumundadır. Başkent Ankara'nın ticaret merkezi konumundadır. Kamu kuruluşlarının büyük çoğunluğunun genel merkezleri Ankara'da Çankaya'dadır. İlçe sınırları içerisinde devlet üniversiteleri ve özel üniversiteler yer almaktadır. Kültür ve sanat etkinlikleri bakımından oldukça canlı olanaklara sahiptir (www.cankaya-bld.gov.tr/cankaya.asp).

Derbent İlköğretim Okulu. Derbent İlköğretim Okulu, Ankara ili Mamak ilçesinde Derbent mahallesindedir. 1967 yılında yapılan okul 7202 m² 'lik alana sahiptir. Okulda on üç derslik, bir öğretmenler odası, bir müdür odası, iki müdür yardımcısı odası, bir bilgisayar laboratuvarı, bir anasınıfı, bir işlik ve depo-arşiv bölümleri bulunmaktadır. Toplam otuz yedi öğretmen, bir müdür, iki müdür yardımcısı, iki hizmetli, bir memur görev yapmaktadır. Okulda 1080 öğrenci öğrenim görmektedir.

Derbent İlköğretim Okulu'nun bulunduğu Derbent mahallesi 1955-1960 yıllarında kurulmuştur. Kırsal kesimden Ankara'ya gelen insanların yerleşim yeri seçiminde tercih ettikleri bölgelerden biridir. Mahalle halkı çoğunlukla Çorum, Kars, Kırşehir, Sivas illerinden gelen insanlardan oluşmaktadır. Dolayısıyla okuldaki öğrenci nüfusu bu ailelerin çocuklarından oluşmaktadır. Ailelerin büyük çoğunluğu alt gelir grubundan gelmektedir. Araştırma grubunun Derbent İlköğretim Okulu'ndan seçilmesinin bir gerekçesi de öğretmenlik görevimi yaptığım okul olmasından dolayı, okulu yakından tanımanın vereceği avantajlardan yararlanmaktır. Bu okulda çalışıyor olmanın verdiği bilgi ve deneyimlerin araştırmaya katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu. Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu, Ankara ili Mamak ilçesinde Misket Mahallesindedir. 1961-1962 öğretim yılında açılan okul şu an bulunduğu binaya 1968-1969 öğretim yılında taşınmıştır. Okulda, bir müdür, yirmi sekiz öğretmen, bir müdür yardımcısı, bir hizmetli, bir memur görev yapmaktadır. Okulda yirmi bir derslik, bir müdür odası, iki müdür yardımcısı odası, bir öğretmenler odası, bir kütüphane bulunmaktadır. Okul 7414 m²'lik alana kurulur. Okulda 650 öğrenci öğrenim görmektedir.

Derbent ve Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulları komşu iki mahallededir. Dolayısıyla öğrenci nüfus özellikleri birbirine benzemektedir. Her iki okuldaki öğrenci nüfusu, sosyal ve ekonomik düzeyleri çalışmadaki diğer okullara göre düşük olan ailelerden gelen öğrencilerden oluşmaktadır. Ancak fiziksel koşullar göz önünde bulundurulduğunda iki okul arasında farklar gözlenmektedir. Şehit Cihan Yıldız ilköğretim Okulunun fiziksel kapasitesi ve donanımı Derbent İlköğretim Okulundan çok daha iyi durumdadır. Derbent İlköğretim Okulu derslik sayısı, laboratuvar, kütüphane gibi donanımların eksikliğinin ve bunların getirdiği sorunlarının yaşadığı bir okul ortamıdır. Aynı zamanda 35-45 öğrenci arası değişen sınıf mevcutları kapasitenin

üzerindedir. Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulunda bu yetersizlikler yaşanmamaktadır.

Kurtuluş İlköğretim Okulu. Okul, Ankara Çankaya ilçesi Cebeci semtindedir. 1929 yılında Düyun-u Umumiye Binası olarak bilinen binasında erkek ortaokulu olarak eğitim- öğretime başlamıştır. 1961 yılında Milli Eğitim Bakanlığına devredilerek karma eğitime geçilmiştir.

Okulda elli beş derslik, dört ana sınıfı, bir memur odası, beş idareci odası, iki hizmetli odası bulunmakta, bir müdür, bir müdür başyardımcısı, dört müdür yardımcısı, altmış öğretmen görev yapmaktadır. Okulda 2000 öğrenci ile tam gün eğitim – öğretim yapılmaktadır.

Kurtuluş ilköğretim okulunun öğrenci nüfusu, daha çok orta gelir seviyesindeki ailelerden gelen öğrencilerden oluşmaktadır. Fiziki açıdan değerlendirildiğinde Derbent ve Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okullarından daha iyi olmakla birlikte standartları Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu kadar yüksek değildir.

Bu okul araştırma kapsamındaki diğer üç okula göre farklı çevresel özelliklere sahip bir semt okulu olduğu düşünülerek çalışmaya dahil edilmiştir.

Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu. Ankara ilindeki okul, Çankaya ilçesi Hoşdere caddesindedir. 1966 yılında kurulmuştur. Yapımı sırasında okul çevresinde yaşayan vatandaşlar yardımda bulunmuşlardır. Okulda otuz dokuz sınıf ve dört ana sınıfı olmak üzere 43 şube bulunmaktadır. 1 müdür, 1 müdür başyardımcısı, 3 müdür yardımcısı, 63 öğretmen görev yapmaktadır. 1430 öğrenci ile tam gün eğitim- öğretim yapılmaktadır.

Araştırma kapsamındaki diğer üç okula göre farklı çevresel özelliklere sahip bir semt okulu olduğu düşünülerek çalışmaya dahil edilmiştir. Okul nüfusu genel olarak sosyal ve ekonomik düzeyi yüksek olan ailelerden gelen öğrencilerden oluşmaktadır.

Çalışma kapsamında, Ankara'daki farklı okullarda öğrenim gören öğrencilerin başarıları karşılaştırılmak istenmiştir. Çalışmaya alınan dört ilköğretim okulunun bulunduğu yerleşim yerleri farklı toplumsal ve ekonomik özelliklere sahiptir. Farklı çevresel özellikteki yerleşim yerini temsil etmelerinden dolayı bu ilköğretim okulları çalışmamıza dahil edilmiştir. Böylece araştırmamızın bakış açısının genişleyeceği ve daha anlamlı değerlendirmeler yapılacağı umulmaktadır. Okulların bulundukları ilçe ve semtlere ilişkin kapsamlı bilgiler belediye kaynaklarından yararlanılarak elde edilmiş ve bu bilgilere çalışmada yer verilmiştir.

Tanımlar

Cinsiyet: Biyolojik bakımdan erkek-kadın ayrımını ifade etmektedir (Marshall, 1999, s.98).

Toplumsal cinsiyet: Erkek ve kadınlar arasında toplumsal düzlemde kurulmuş olan farklılık olarak tanımlanmaktadır (Marshall, 1999, s.98).

Toplumsal cinsiyet kalıp yargısı: Toplumun kadınlardan ve erkeklerden beklediği bazı davranışlardır. Psikolojik ya da davranışsal bir özelliğin hangi cinsiyeti daha çok tanımladığına ilişkin yargılar ile bazı etkinliklerin genellikle erkeğe ya da kadına uygun olduğuna ilişkin inançlar olarak tanımlanmaktadır (Tok, 2001).

İlköğretim ikinci kademe: 1997 yılında zorunlu temel eğitim 5 yıldan 8 yıla çıkarılmıştır. Eski sistemde ortaokul olarak ifade edilen eğitim-öğretim kademesi yeni düzenlemede 6.,7.,8. sınıf düzeyine karşılık gelmektedir. İlköğretim ikinci kademe, 5. sınıfı takip eden 6.7. ve 8. sınıf düzeyleri olarak tanımlanmaktadır.

Başarı: Bu çalışmada derse ait yıl sonu notu olarak tanımlanmaktadır.

Yıl Sonu Notu: İlköğretim kurumları yönetmeliğine göre; bir dersin yıl sonu notu öğrencinin o dersten aldığı birinci ve ikinci yarı yıl notlarının aritmetik ortalamasıdır ve başarılı olabilmek için öğrencinin iki yarıyıl notunun aritmetik ortalaması bütün derslerden 2'den az olamaz (M.E.B., 2003, s.16,17).

Türkçe dersi: “Öğrencilere görüp öğrendiklerini, okuduklarını, incelediklerini, düşündüklerini, tasarladıklarını söz ya da yazı ile doğru ve amaca uygun olarak anlatma beceri ve alışkanlığı kazandırmayı amaçlayan” bir ilköğretim dersidir (Demirel, 1999, s.19). Türkçe dersi 6.,7. ve 8. sınıflarda haftada beş saat olarak okutulmaktadır.

Matematik dersi: Öğrencilere günlük hayatta kullanılacak dört işlem becerisini kazandırmayı, öğrencilerin problem çözme yeteneğini geliştirebilmeyi, günlük hayatta kullanılan ölçü, grafik, plan, çizelge ve cetvelden yararlanabilmeyi, temel işlemleri yapabilmeyi amaçlayan bir ilköğretim dersidir (MEB, 1995 ,s.141-142). Matematik dersi 6.,7. ve 8. sınıflarda haftada dört saat olarak okutulmaktadır.

Sosyal Bilgiler dersi: “Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme

alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi” olarak tanımlanmaktadır (www.meb.gov.tr/ogretmen/modules.pdp?name=downloads_op=viewdownload&cid=48). Sosyal Bilgiler dersi 6. ve 7. sınıflarda haftada üç ders saati olarak okutulmaktadır.

İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi: Genel amaçları; “Türk İnkılâbının önderi Atatürk’ün, eserleriyle birlikte kavratılıp, benimsetilip sevdirmesi, Atatürk ilke ve inkılâplarının, Türk inkılâbı ile ilgili olayların, Osmanlı Devleti’nin son yılları, ülkenin geri kalması, parçalanıp yok olma durumuna gelmesi ve Atatürk’ün önderliğinde Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşu ile ilgili olayların öğrenciler tarafından bilinmesi” olan bir ilköğretim dersidir (www.ttkb.meb.gov.tr/ogretmen/modules.pdp?name=download&d_op=viewdownload&cid=74). 8. sınıfta haftada iki ders saati olarak okutulmaktadır.

Fen Bilgisi dersi: Fizik, Kimya, Biyoloji, Jeoloji, Astronomi ve diğer doğa bilimleri ile ilgili fiziksel, kimyasal, biyolojik, jeolojik, astronomi ile ilgili; doğadaki varlık, süreç ve olgularla edinilen bilgilerin tüm varlıkların yararına kullanılmasını amaçlayan bir ilköğretim dersidir (www.biyoloji.egitim.yyu.edu.tr/ders/ftt.htm). Fen Bilgisi dersi 7. ve 8. sınıflarda haftada üç ders saati olarak okutulmaktadır. 2006-2007 eğitim öğretim yılı itibarıyla 6. sınıflardaki ders saati haftada dört saate çıkarılmıştır.

II. YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Verilerin araştırma amacına uygun olarak toplanmasını ve çözümlenmesini sağlamak için tarama modeli kullanılacaktır. Tarama modeli var olan durumu aynen resmetmeyi esas almaktadır (Karasar, 2001, s.34). Bu taramada literatürde yaygın olarak karşılaşılan bir çalışma türü olan durum (örnek olay) araştırması yapılacaktır. Durum (örnek olay) çalışmaları; anket ve deney gibi diğer bazı araştırma çalışmalarına başlamadan önce yapılan bir ön keşif çalışması olarak tanımlanır. Örnek olay tarama modelleri, evrendeki bir ünitenin (birey, aile, okul vb.) derinliğine genişliğine, kendisi ve çevresi ile olan ilişkilerini belirleyerek, o ünite hakkında bir yargıya varmayı amaçlayan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2005).

Çalışma Grubu

Bu araştırmada Derbent İlköğretim Okulu, Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu, Kurtuluş İlköğretim Okulu, Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu 6.,7.,8. sınıf öğrencilerinin ve bu okullarda belirlenen ders alanlarında görev yapmakta olan ikinci kademe branş öğretmenlerinin tamamı çalışmaya alınmıştır. Bu nedenle evren ve örneklemden değil çalışma grubundan söz edilecektir.

Çizelge 2. Çalışma Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

	Kız	Erkek	Toplam
D.İ.O	161	149	310
Ş.İ.O	128	139	267
K.İ.O	373	437	810
H.E.A.İ.O	314	327	641

D.İ.O:Derbent İlköğretim Okulu

Ş.C.Y.İ.O: Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu

K.İ.O: Kurtuluş İlköğretim Okulu

H.E.A.İ.Ö: Halide Edip Adivar İlköğretim Okulu

Çalışma kapsamındaki okullarda ikinci kademedeki kız ve erkek öğrenci sayıları arasında önemli fark bulunmamaktadır.

2005-2006 eğitim-öğretim yılında belirlenen ders alanlarında ders veren branş öğretmenlerinin araştırma kapsamındaki okullardaki sayıları Çizelge 3'te gösterilmiştir.

Çizelge 3. 2005-2006 Eğitim-Öğretim Yılında Belirlenen Ders Alanları Öğretmenlerinin Cinsiyeti ve Araştırma Kapsamındaki Okullardaki Dağılımı.

	Matematik		Fen Bilgisi		Sosyal Bilgiler		Türkçe		Beden Eğitimi	
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E
D.İ.O	1	0	1	0	0	1	1	1	0	1
Ş.C.Y.İ.O	1	0	2	1	0	2	2	0	0	1
K.İ.O	2	1	2	0	1	2	3	2	3	0
H.E.A.İ.Ö	1	2	2	1	1	0	2	1	2	0
Toplam	5	3	7	2	2	5	8	4	5	2

D.İ.O:Derbent İlköğretim Okulu

Ş.C.Y.İ.O: Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu

K.İ.O: Kurtuluş İlköğretim Okulu

H.E.A.İ.Ö: Halide Edip Adivar İlköğretim Okulu

K:Kadın

E:Erkek

Çalışmaya katılan kırk dört branş öğretmeninden yirmi altısı kadın, yirmisi erkektir. Çalışmaya, dokuz kadın, dokuz erkek Matematik öğretmeni, on iki kadın, yedi erkek Fen Bilgisi öğretmeni, altı kadın, on iki erkek Sosyal Bilgiler öğretmeni, yirmi kadın, sekiz erkek Türkçe öğretmeni, on bir kadın, altı erkek Beden Eğitimi öğretmeni katılmıştır. Ayrıca bu okullarda belirlenen branşlarda görev yapan beş öğretmen çalışmaya katılmak istememiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmamızda iki tür veri toplama tekniği kullanılmıştır. Bunlardan biri, verilerin toplanmasında “var olan kayıt ve belgeleri inceleyerek veri toplama yöntemi olan belgesel tarama tekniği”dir. Belgesel tarama, belli bir amaca dönük olarak, kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsar (Karasar, 2005, s.183). Araştırmada veri kaynağını, birincil veri kaynaklarından olan

belgeler oluşturmaktadır. İlköğretim ikinci kademedeki, belirlenen dört ilköğretim okulundaki toplam 2027 öğrencinin 2003-2004 eğitim-öğretim yılına ait Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi, Beden Eğitimi, Sosyal Bilgiler ve İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerindeki yıl sonu notlarına ulaşılmıştır. Bu ders alanları, kız ve erkek öğrenciler arasındaki başarı farklılıklarının belirlenmesinde mevcut önyargılarla ilgili olarak anlamlı çıkarsamalar yapılabileceği düşünülerek seçilmiştir. Belge olarak, Derbent ilköğretim Okulu ve Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu'nda 2003-2004 öğretim yılı sınıf geçme defterleri, Kurtuluş ve Halide Edip Adivar İlköğretim Okullarında ise yıl sonu notlarının bulunduğu bilgisayar kayıtları kullanılmıştır.

Kullanılmış olan diğer bir veri toplama tekniği ise görüşmedir. “Görüşme, sosyal bilimlerde ve özellikle de sosyolojide en sık kullanılan araştırma tekniklerinden biridir. Etkili bir veri toplama tekniğidir. “Patton’a göre görüşmenin amacı, bireyin iç dünyasına girmek ve görüş açısını anlamaktır” (Yıldırım, 2000, s.92). Sözlü olarak bilgi toplamaya yarayan görüşmelerde bir görüşme formu kullanılmıştır. Formda, belirlenen ders alanlarında ders veren öğretmenlerin toplumsal cinsiyet bakış açıları üzerinden değerlendirmeler yapmayı, toplumsal cinsiyet ve başarı konusunda derslik içi etkileşim sürecindeki deneyimlerinden yararlanmayı sağlayan sorulara yer verilmiştir.

Bu çalışma için Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı'ndan gerekli izin alındıktan sonra çalışma grubundaki üç okulda, 2005-2006 eğitim-öğretim yılında görevli toplam kırk üç öğretmen ile görüşme yapılmıştır.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırmada kullanılan değişkenleri çeşitli derslere ait yıl sonu notları oluşturmuştur. Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi, Beden

Eğitimi, Sosyal Bilgiler ve İnkılap Tarihi ve Atatürkçölük derslerine ait yıl sonu notlarının incelenmesi sonucunda elde edilen veriler SPSS 13.0 paket programında değerdendirilmiş verilerin analizinde Mann-Whitney ve Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

Görüşmeler sonunda elde edilen veriler ise betimsel çözümleme ile değerdendirilmiştir. Veriler araştırma sürecinde kullanılan sorular dikkate alınarak sunulmuştur. Betimsel çözümleme için bir çerçeve oluşturulmuş, veriler temalar altında düzenlenmiştir. Oluşturulan çerçeveye göre veriler okunmuş ve düzenlenerek, mantıklı ve anlamlı bir şekilde bir araya getirilmiştir. Tanımlanan bulgular açıklanmış, ilişkilendirilerek ve anlamlandırılarak yorumlanmıştır. Yorumlamalarda araştırmanın kuramsal çerçevesiyle ortaya çıkabilecek yeni verileri anlamlandırmaya yardımcı ek okumalardan yararlanmaya özen gösterilmiştir.

III. BULGULAR VE YORUM

A. Yıl Sonu Notları İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırmada yıl sonu notları ile ilgili elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Çalışma kapsamındaki okulların bilgisayar kayıtlarından ve sınıf geçme defterlerinden elde edilen yıl sonu notları bilgisayar ortamına aktarılmış ve SPSS 13.0 paket programı kullanılarak istatistiksel analizleri ile hesaplamaları yapılmıştır. Veriler üzerinde frekans, aritmetik ortalama, ortanca değerleri belirlenerek non-parametrik testler (Mann-Whitney ve Kruskal Wallis Testi) uygulanmıştır. Araştırmada istatistiksel analizler ile elde edilen veriler çizelgelerde verilmiş ve yorumlanmıştır.

1. Yıl Sonu Notlarına İlişkin Bulgular

a. Derbent İlköğretim Okulu ile İlgili Bulgular

Derbent İlköğretim Okulundaki çalışmada, 310 öğrencinin Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler, İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ve Beden Eğitimi derslerine ait yıl sonu notları kullanılmıştır. Çizelge 4'te görüldüğü gibi, 161' i kız (%51.9), 149'u erkek (%48.1) tir.

Çizelge 4. Derbent İlköğretim Okulundaki Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kız	161	51.9
Erkek	149	48.1
Toplam	310	100.0

Çalışma grubundaki 161 kız öğrencinin Türkçe dersindeki yıl sonu notlarının ortalaması 2.90'dır. Bu değer Matematik dersinde 2.67, Fen Bilgisi dersinde 2.44, Sosyal Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde 3.51, Beden Eğitimi dersinde 4.90'dır. Çalışma grubundaki kız öğrencilerin yıl sonu notunun en düşük olduğu ders Fen Bilgisi, en yüksek olduğu ders ise Beden Eğitimi'dir. Ortanca değer ise Türkçe dersi için 3.0, Matematik dersi için 2.0, Fen Bilgisi dersi için 2.0, Sosyal Bilgiler dersi için 4.0, Beden Eğitimi dersi için 5.0'dır. 161 kız öğrencinin Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerine ait yıl sonu ortalamaları analiz edildiğinde en düşük notun (minimum) 2, en yüksek (maksimum) notun 5, olduğu tespit edilmiştir. Bu değerler Beden Eğitimi dersi için minimum 4.0, maksimum 5.0'dır.

Öğrenciler ilköğretim 6. ve 7. sınıflarda Sosyal Bilgiler dersi alırken 8. sınıfta bu ders yerine İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersini almaktadırlar. Bu iki ders aynı öğretmenler tarafından yürütülmektedir. Görüşülen öğretmenlerin de fikirleri alınarak Sosyal Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerine ait notların birlikte değerlendirilmesinin mümkün olduğu düşünülmüştür. Ayrıca ayrı değerlendirmenin pratik olmayacağı sonucuna varıldığından yapılan analizlerde Sosyal Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerine ait yıl sonu notları birlikte hesaplanmıştır.

Çizelge 5'te Derbent İlköğretim Okulu'ndaki ikinci kademe öğrencilerinin belirlenen derslerdeki yıl sonu notlarına ilişkin istatistik değerlerin cinsiyete göre karşılaştırılması gösterilmiştir.

Çizelge 5. Belirlenen Derslerdeki Yıl Sonu Notlarına İlişkin İstatistik Değerlerin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması, Derbent İlköğretim Okulu

Cinsiyet	Türkçe	Matematik	Fen Bilgisi	Sosyal Bilgiler, İnkılap Tarihi	Beden Eğitimi
Kız n	161	161	161	161	161
Ortalama	2.9068	2.6770	2.4410	3.5155	4.9006
Ortanca	3.0000	2.0000	2.0000	4.0000	5.0000
Standart Sapma	1.06537	0.97213	0.81275	0.98174	0.30010
Minimum	2.00	2.00	2.00	2.00	4.00
Maksimum	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00
Erkek n	149	149	149	149	149
Ortalama	2.5034	2.4362	2.3356	3.3087	4.8859
Ortanca	2.0000	2.0000	2.0000	3.0000	5.0000
Standart Sapma	0.85916	0.77392	0.73163	1.02601	0.31900
Minimum	2.00	2.00	2.00	2.00	4.00
Maksimum	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00

Çalışma grubundaki 149 erkek öğrencinin Türkçe dersindeki yıl sonu notlarının ortalaması 2.50'dir. Bu değer Matematik dersinde 2.43, Fen Bilgisi dersinde, Sosyal Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde 3.30, Beden Eğitimi dersinde 4.88'dir. Erkek öğrencilerin en düşük yıl sonu not ortalaması 2.33 ile Fen Bilgisidir. Ortanca değer ise Türkçe dersi için 2.0, Matematik dersi için 2.0, Fen Bilgisi dersi için 2.0, Sosyal Bilgiler dersi için 3.0, Beden Eğitimi dersi için 5.0'dır. 161 kız öğrencinin Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerine ait yıl sonu ortalamaları analiz edildiğinde en düşük notun (minimum) 2, (maksimum) notun 5 olduğu tespit edilmiştir. Beden Eğitimi dersi için ise en düşük not (minimum), 4.0, en yüksek not (maksimum) 5.0'dır.

Belirlenen ders alanlarında cinsiyete dayalı başarı farklılığının olup olmadığını tespit etmek amacı ile Mann-Whitney Test kullanılmıştır. Veriler normal dağılım göstermediği için non-parametrik olan bu test tercih edilmiştir. Bu ders alanlarındaki başarı ile cinsiyet arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığı test sonucunda belirlenmiştir. Çizelge 6 'da Mann-Whitney Test sonuçları gösterilmiştir.

Çizelge 6. Belirli Ders Alanlarıyla Cinsiyet Arasındaki İlişkinin İncelendiği Mann-Whitney Test İstatistiği, Derbent İlköğretim Okulu

	Türkçe	Matematik	Fen Bilgisi	Sosyal Bilgiler, İnkılap Tarihi	Beden Eğitimi
Mann-Whitney U	9323.000	10458.000	11251.000	10645.000	11818.000
Wilcoxon W	20498.000	21633.000	22426.000	21820.000	22993.000
Z	-3.813	-2.310	-1.241	-1.778	-0.419
Asymp. Sig. (2-tailed)	0.000**	0.021*	0.214	0.075	0.675

* $p < 0.05$ düzeyinde anlamlıdır.

** $p < 0.01$ düzeyinde anlamlıdır.

Anlamlılık değeri (Asymp.significance) p ile ifade edilmiştir. p değeri 0.05'in altında ise ($p < 0.05$) cinsiyet ve belirlenen ders arasındaki ilişki anlamlıdır. Buna göre p değeri Türkçe dersi için 0,000 ($p < 0.05$) ve Matematik dersi için 0.021 ($p < 0.05$) düzeyinde anlamlı farklılıklar göstermektedir. Bu iki derste başarı ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır. Kız ve erkek öğrenciler arasındaki başarı farkı kız öğrenciler lehine anlamlıdır. Türkçe ve Matematik derslerinde kız öğrenciler erkek öğrencilerden daha başarılıdır. Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Beden Eğitimi dersinde de kız öğrenciler erkek öğrencilerden daha başarılıdır. Ancak, kız ve erkek öğrenciler arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir. Çünkü bu derslerde p değeri 0.05' ten büyüktür. Fen Bilgisi dersi için $p = 0.214$ ($p > 0.05$), Sosyal Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersleri için ($p = 0.759$) ve Beden Eğitimi dersi için ise $p = 0.675$ ($p > 0.05$)'dir.

Yapılan bu belirlemelerden sonra dersler sözel ve sayısal olarak gruplandırılmış ve bunun üzerinden verilerin analizi yapılmıştır. Sözel ders grubuna, Türkçe ve Sosyal Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersleri, sayısal ders grubuna ise Fen Bilgisi ve Matematik dersleri alınmıştır.

Sözel ve sayısal alanlar belli derslerin toplamı olarak kabul edildiğinden yıl sonu notları da bu derslerdeki notların toplamı olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla sözel ve sayısal alandaki notlar 10 üzerinden değerlendirilmiştir. Çizelge 7’de, kız ve erkek öğrencilerin belirlenmiş olan bu alanlardaki yıl sonu notlarına ilişkin istatistik değerlere ait sonuçlar yer almaktadır.

Çizelge 7. Sözel ve Sayısal Alanlardaki Yıl Sonu Notlarına İlişkin İstatistik Değerlerin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması, Derbent İlköğretim Okulu

Cinsiyet	Sözel	Sayısal
Kız n	161	161
Ortalama	6.4224	5.1180
Ortanca	6.0000	4.0000
Standart Sapma	1.85283	1.65974
Minimum	4.00	4.00
Maksimum	10.00	10.00
Erkek n	149	149
Ortalama	5.8121	4.7718
Ortanca	5.0000	4.0000
Standart Sapma	1.69007	1.39071
Minimum	4.00	4.00
Maksimum	10.00	10.00

Çalışma grubundaki 161 kız öğrencinin sözel alana ait ortalaması (mean) 6.4’tür. Bu değer sayısal alanda 5.1’dir. Ortanca değer (median) ise 6.0 ‘dır. Kız öğrenciler için sözel alandaki en düşük değer (minimum)4.0, en yüksek (maksimum) değer 10.0 olduğu tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin sözel alana ait ortalama değeri sayısal

alana göre daha yüksektir. Başka bir ifade ile kız öğrenciler kendi içlerinde sözel alanda daha başarılıdırlar.

Çalışma grubundaki 149 erkek öğrencinin sözel alana ait ortalaması 5.81'dir. Bu değer sayısal alanda 4.77'dir. Erkek öğrencilere ait ortanca değer 5.0'dır. Minimum ve maksimum değerler ise kız öğrencilerinki ile eşittir. Erkek öğrenciler için sözel alanda en düşük değer (minimum) 4.0, en yüksek (maksimum) değer 10.0 olarak tespit edilmiştir. Erkek öğrenciler de kendi içlerinde, kız öğrenciler gibi sözel alanda daha başarılıdırlar.

Sözel ve sayısal olarak yapılan bu gruplandırmada kız ve erkek öğrenciler arasında başarı farklılığının olup olmadığını belirlemek için Mann-Whitney Test kullanılmıştır. Test sonuçları Çizelge 8'de gösterilmiştir.

Çizelge 8. Sözel ve Sayısal Alanlarla Cinsiyet Arasındaki İlişkinin İncelendiği Mann-Whitney Test İstatistiği, Derbent İlköğretim Okulu

	Sözel	Sayısal
Mann-Whitney U	9656.000	10602.000
Wilcoxon W	20831.000	21777.000
Z	-0.017	-2.023
Asymp. Sig. (2-tailed)	0.003*	0.043*

*p<0.05 düzeyinde anlamlıdır.

Çizelge 8'deki veriler için anlamlılık değeri (Asymp.significance) p ile ifade edilmiştir. p değeri 0.05'in altında ise (p<0.05) cinsiyet ve belirlenen ders arasındaki ilişki anlamlıdır. Buna göre, uygulanan Mann-Whitney Testi analizlerinde kız ve erkek öğrenciler arasında sözel alanda 0.03, sayısal alanda 0.43 düzeyinde anlamlı farklar ortaya çıkmıştır. Her iki alanda da p<0.05 olduğundan cinsiyet ile sözel ve sayısal alanlarındaki başarı ilişkisi anlamlıdır ve Çizelge 7'deki ortalama ve ortanca değerleri incelendiğinde bu farklılığın kız öğrenciler lehine olduğu gözlenmektedir. Başka bir

ifadeyle Derbent İlköğretim Okulu ikinci kademedeki kız öğrenciler hem sözel hem de sayısal alanlarda erkek öğrencilerden daha başarılıdır.

b. Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu ile İlgili Bulgular

Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu'ndaki çalışmada 267 öğrencinin Fen Bilgisi, Matematik, Sosyal Bilgiler, İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ve Beden Eğitimi derslerine ait yıl sonu notları kullanılmıştır. Çizelge 9'a göre, bu öğrencilerden 128' i kız (%47.9), 139 'u erkek (%52.1) tir.

Çizelge 9. Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulundaki öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kız	128	47.9
Erkek	139	52.1
Toplam	267	100.0

Çalışma grubundaki 128 kız öğrencinin en düşük yıl sonu not ortalaması Türkçe dersindedir ve bu değer 3.20'dir. Aynı değer Matematik dersinde 3.32, Fen Bilgisi dersinde 3.59, Sosyal Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde 3.51'dir. Beden Eğitimi dersinde ise ortalama en yüksek düzeye, 4.99'a ulaşmaktadır. Ortanca değer ise Türkçe, Matematik ve Sosyal Bilgiler Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersleri için 3.0, Fen Bilgisi dersi için 4.0, Beden Eğitimi dersi için 5.0'dır. Kız öğrencilerin Türkçe dersine ait yıl sonu ortalamaları analiz edildiğinde en düşük notun (minimum) 1, en yüksek (maksimum) notun 5 olduğu tespit edilmiştir. Bu değerler Matematik, Fen ve Teknoloji, Sosyal Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük

dersleri için (minimum) 0, (maksimum) 5.0, Beden Eğitimi dersi için (minimum) 4.0, (maksimum) 5.0 dir.

Çizelge 10'da Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu ikinci kademe öğrencilerinin belirlenen derslerdeki yıl sonu notlarına ilişkin istatistik değerlerin cinsiyete göre karşılaştırılması gösterilmiştir.

Çizelge 10. Belirlenen Derslerdeki Yıl Sonu Notlarına İlişkin İstatistik Değerlerin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması, Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu

Cinsiyet	Türkçe	Matematik	Fen Bilgisi	Sosyal Bilgiler, İnkılap Tarihi	Beden Eğitimi
Kız n	128	128	128	128	128
Ortalama	3.2031	3.3203	3.5938	3.5156	4.9922
Ortanca	3.0000	3.0000	4.0000	3.0000	5.0000
Standart Sapma	1.23823	1.19667	1.11847	1.12931	0.08839
Minimum	1.00	2.00	2.00	2.00	4.00
Maksimum	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00
Erkek n	139	139	139	139	139
Ortalama	2.7482	3.0719	3.1655	3.5468	4.9928
Ortanca	3.0000	3.0000	3.0000	3.0000	5.0000
Standart Sapma	0.99341	1.21369	1.13952	1.11786	0.08482
Minimum	1.00	2.00	2.00	2.00	4.00
Maksimum	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00

Çalışma grubundaki 139 erkek öğrencinin Türkçe dersindeki yıl sonu notlarının ortalaması, kız öğrencilerde olduğu gibi, tüm dersler içinde en düşük olarak 2,74'dür. Bu değer Matematik dersinde 3,07, Fen Bilgisi dersinde 3.16, Sosyal Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde 3.54'tür. En yüksek yıl sonu not ortalaması Beden Eğitimi dersinde olup bu değer 5.0'dır. Ortanca değer ise Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji, Sosyal Bilgiler dersleri için 3.0, Beden Eğitimi dersi için 5.0'dır. 161 kız öğrencinin Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerine ait yıl sonu ortalamaları analiz edildiğinde en düşük notun (minimum) 2, en yüksek

(maksimum) notun 5 olduğu tespit edilmiştir. Bu değerler Beden Eğitimi dersi için (minimum) 4.0, (maksimum) 5.0'dır.

Belirlenen ders alanlarında cinsiyete dayalı başarı farklılığının olup olmadığını tespit etmek amacıyla Mann-Whitney Test kullanılmıştır. Veriler normal dağılım göstermediği için non-parametrik olan bu test tercih edilmiştir. Bu ders alanlarındaki başarı ile cinsiyet arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığı test sonucunda belirlenmiştir. Test sonuçları Çizelge 11'de verilmiştir.

Çizelge 11. Belirli Ders Alanlarıyla Cinsiyet Arasındaki İlişkinin İncelendiği Mann-Whitney Test İstatistiği, Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu

	Türkçe	Matematik	Fen Bilgisi	Sosyal Bilgiler, İnkılap Tarihi	Beden Eğitimi
Mann-Whitney U	6951.000	7827.500	7033.000	8757.000	8890.500
Wilcoxon W	16681.000	17557.500	16763.000	17013.000	17146.500
Z	-3193	-1.785	-3.061	-0.228	-0.058
Asymp. Sig. (2-tailed)	0.001**	0.074	0.002*	0.820	0.953

* p<0.05 düzeyinde anlamlıdır.

** p<0.01 düzeyinde anlamlıdır.

Anlamlılık değeri (Asymp.significance) p, 0.05'in altında ise ($p<0.05$) cinsiyet ve belirlenen ders arasındaki ilişki anlamlıdır. Buna göre p değeri Türkçe dersi için 0.001 ($p<0.05$) ve Fen Bilgisi dersi için 0.002 ($p<0.05$) düzeyinde anlamlı farklılıklar göstermektedir. Bu iki dersteki başarı ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır. Kız öğrenciler Türkçe ve Fen Bilgisi derslerinde erkek öğrencilerden daha başarılıdır. Matematik dersi için p değeri 0.074 ($p>0.05$), Sosyal Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersleri için 0.820 ($p>0.05$), Beden Eğitimi dersi için 0.953 ($p>0.05$)'dir. Matematik, Sosyal Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde ve Beden Eğitimi derslerinde kız ve erkek öğrenciler arasındaki başarı farklılığı istatistiksel olarak

anamlı düzeyde değildir. Çünkü söz konusu bu derslerde p değeri 0,05' ten büyüktür.

Çizelge 12'de Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulundaki çalışma grubunda yer alan kız ve erkek öğrencilerin sözel ve sayısal alanlardaki yıl sonu notlarına ilişkin istatistik değerlere ait sonuçlar yer almaktadır.

Çizelge 12. Sözel ve Sayısal Alanlardaki Yıl Sonu Notlarına İlişkin İstatistik Değerlerin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması, Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu

Cinsiyet	Sözel	Sayısal
Kız n	128	128
Ortalama	6.7188	6.9141
Ortanca	7.0000	7.0000
Standart Sapma	2.14783	2.14816
Minimum	3.00	4.00
Maksimum	10.00	10.00
Erkek n	139	139
Ortalama	6.2950	6.2374
Ortanca	6.0000	6.0000
Standart Sapma	1.9167	2.12502
Minimum	3.00	4.00
Maksimum	10.00	10.00

Çalışma grubundaki 128 kız öğrencinin sözel alana ait ortalaması 6.71'dir. Bu değer sayısal alanda 6.91'dir. Buna göre kız öğrenciler sayısal alanda sözel alana göre daha başarılıdır. Ortanca değer ise sözel ve sayısal alanda eşit olup 7.0 'dır. Kız öğrenciler için sözel alandaki en düşük değer (minimum)3.0, en yüksek (maksimum) değer 10.0, sayısal alanda ise en düşük değer (minimum) 4.0, en yüksek (maksimum) değer 10.0 olduğu tespit edilmiştir.

Çalışma grubundaki 139 erkek öğrencinin sözel alana ait ortalaması 6.29'dur. Bu değer sayısal alanda 6.23'tür. Erke öğrenciler

sözel alanda sayısal alana göre daha başarılıdır. Erkek öğrencilere ait ortanca değeri ise her iki alanda da 6,0'dır. Minimum ve maksimum değerler ise kız öğrencilerininki ile eşit olup erkek öğrenciler için sözel alanda en düşük değerin (minimum) 3.0, en yüksek (maksimum) değerin 10.0, sayısal alanda ise en düşük değer (minimum) 4.0, en yüksek (maksimum) değerin 10.0 olduğu tespit edilmiştir.

Sözel ve sayısal olarak yapılan bu gruplandırmada kız ve erkek öğrenciler arasında başarı farklılığının olup olmadığını belirlemek için Mann-Whitney Test kullanılmıştır. Sonuçlar Çizelge 13' te verilmiştir.

Çizelge 13. Sözel ve Sayısal Alanlarla Cinsiyet Arasındaki İlişkinin İncelendiği Mann-Whitney Test İstatistiği, Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu

	Sözel	Sayısal
Mann-Whitney U	7898.000	7224.000
Wilcoxon W	17628.000	16954.000
Z	-1.600	-2.692
Asymp. Sig. (2-tailed)	0.110	0.007*

*p<0.05 düzeyinde anlamlıdır.

Çizelge 13'teki veriler için anlamlılık değeri (Asymp.significance) p ile ifade edilmiştir. p değeri 0.05'in altında ise ($p<0.05$) cinsiyet ve belirlenen alanlar arasındaki ilişki anlamlıdır. Uygulanan Mann-Whitney Testi analizlerinde kız ve erkek öğrenciler arasında p değeri sözel alanda 0.110 ($p>0.05$), sayısal alanda 0.007 ($p<0.05$) dir. Buna göre sözel alanda kız ve erkek öğrenciler arasındaki başarı farklılığı anlamlı değildir. Fakat sayısal alanda anlamlı farklar ortaya çıkmıştır ve Çizelge 12'deki ortalama ve ortanca değerler incelendiğinde bu farklılığın kız öğrenciler lehine olduğu gözlenmektedir. Başka bir ifadeyle Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu ikinci kademedeki kız öğrenciler sayısal alanlarda erkek öğrencilerden daha başarılıdır.

c. Kurtuluş İlköğretim Okulu ile İlgili Bulgular

Kurtuluş İlköğretim Okulundaki çalışmada 809 öğrencinin Fen Bilgisi, Matematik, Sosyal Bilgiler, İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ve Beden Eğitimi derslerine ait yıl sonu notları kullanılmıştır. Çizelge 14'te göre, bu öğrencilerden 376'sı kız (%46.5), 433 'ü erkek (%53.5) tir.

Çizelge 14. Kurtuluş İlköğretim Okulundaki öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kız	376	46.5
Erkek	433	53.5
Toplam	809	100.0

Çalışma grubundaki 376 kız öğrencinin Türkçe dersindeki yıl sonu notlarının ortalaması 4.2'dir. Bu değer Matematik dersinde 3.0, Fen Bilgisi dersinde 3.3, Sosyal Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde 3.6, Beden Eğitimi dersinde 5.0'dır. Çalışma grubundaki kız öğrencilerin yıl sonu notunun en düşük olduğu ders Matematik, en yüksek olduğu ders ise Beden Eğitimidir. Ortanca değer ise Türkçe ve Soysa Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersler için 4.0, Fen Bilgisi ve Matematik dersi için 3.0, Beden Eğitimi dersi için 5.0'dır. Kız öğrencilerin Türkçe ve Sosyal Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerine ait yıl sonu ortalamaları analiz edildiğinde en düşük notun (minimum) 2, en yüksek (maksimum) notun 5 olduğu tespit edilmiştir. Bu değerler Matematik, Fen ve Teknoloji dersleri için en düşük 2.0 (minimum), en yüksek (maksimum) 5.0 dir. Beden Eğitimi dersine ait en yüksek (minimum) ve en düşük (maksimum) not eşit olup 5.0' dır. Çizelge 15'te Kurtuluş İlköğretim Okulu ikinci kademe öğrencilerinin belirlenen derslerdeki yıl sonu notlarına ilişkin istatistik değerlerin cinsiyete göre karşılaştırılması gösterilmiştir.

Çizelge 15. Belirlenen Derslerdeki Yıl Sonu Notlarına İlişkin İstatistik Değerlerin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması, Kurtuluş İlköğretim Okulu

Cinsiyet	Türkçe	Matematik	Fen Bilgisi	Sosyal Bilgiler, İnkılap Tarihi	Beden Eğitimi
Kız n	376	376	376	376	376
Ortalama	4.1809	2.9628	3.3378	3.6117	5.0000
Ortanca	4.0000	3.0000	3.0000	4.0000	5.0000
Standart Sapma	0.92044	1.24951	1.23516	1.10189	0.00000
Minimum	2.00	1.00	1.00	2.00	5.00
Maksimum	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00
Erkek n	433	433	433	433	433
Ortalama	3.7321	2.6813	2.9607	3.4550	5.0000
Ortanca	4.0000	2.0000	3.0000	3.0000	5.0000
Standart Sapma	1.03069	1.19608	1.20409	1.10698	0.00000
Minimum	1.00	1.00	1.00	1.00	5.00
Maksimum	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00

Çalışma grubundaki 433 erkek öğrencinin Türkçe dersindeki yıl sonu notlarının ortalaması 3.73'dür. Bu değer Matematik dersinde 2.68, Fen Bilgisi dersinde 2.96, Sosyal Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde 3.45, Beden Eğitimi dersinde 5.0'dır. Çalışma grubundaki erkek öğrencilerin yıl sonu notunun en düşük olduğu ders, kız öğrencilerde olduğu gibi, Matematiktir, en yüksek olduğu ders ise Beden Eğitimidir. Ortanca değer ise Türkçe dersi için 4.0, Matematik dersi için 2.0 Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersleri için 3.0, Beden Eğitimi dersi için 5.0'dır. Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji ve Sosyal Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerine ait yıl sonu ortalamaları analiz edildiğinde en düşük notun (minimum) 1, en yüksek (maksimum) notun 5 olduğu tespit edilmiştir. Bu değerler Beden Eğitimi dersi için eşit olup, 5.0'dır.

Belirlenen ders alanlarında cinsiyete dayalı başarı farklılığının olup olmadığını tespit etmek amacıyla Mann-Whitney Test kullanılmıştır. Bu ders alanlarındaki başarı ile cinsiyet arasındaki

ilişkinin anlamlı olup olmadığı test sonucunda belirlenmiş ve Çizelge 16'da verilmiştir.

Çizelge 16. Belirli Ders Alanlarıyla Cinsiyet Arasındaki İlişkinin İncelendiği Mann-Whitney Test İstatistiği, Kurtuluş İlköğretim Okulu

	Türkçe	Matematik	Fen Bilgisi	Sosyal Bilgiler, İnkılap Tarihi	Beden Eğitimi
Mann-Whitney U	61354.500	70668.000	67573.500	75051500	81404.000
Wilcoxon W	155315.5	164629.00	161534.5	169012.5	175365.0
Z	-6.345	-3.423	-4.347	-1.979	0.000
Asymp. Sig. (2-tailed)	0.000**	0.001**	0.000**	0.048*	1.000

* p<0.05 düzeyinde anlamlıdır.

** p<0.01 düzeyinde anlamlıdır.

Anlamlılık değeri (Asymp.significance) p ile ifade edilmiştir. p değeri 0.05'in altında ise ($p<0.05$) cinsiyet ve belirlenen ders arasındaki ilişki anlamlıdır. Buna göre p değeri Türkçe dersi için 0,000 ($p<0.05$), Matematik dersi için 0.001 ($p<0.05$), Fen ve Teknoloji dersi için 0,000 ($p<0.05$) ve Sosyal Bilgiler dersi için 0.048 ($p<0.05$) düzeyinde anlamlı farklılıklar göstermektedir. Bu derslerdeki başarı ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır. Kız öğrenciler Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde erkeklerden anlamlı ölçüde daha başarılıdır. Beden Eğitimi dersi için p değeri 1.000 ($p>0.05$)'dir. Bu nedenle bu derste kız ve erkek öğrenciler arasındaki başarı farklılığı istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir. Beden Eğitimi dersine ait yıl sonu ortalamalarının kız ve erkek öğrenciler için eşit olduğu Çizelge 15'te de görülmektedir.

Çizelge 17'da Kurtuluş İlköğretim Okulundaki çalışma grubunda yer alan kız ve erkek öğrencilerin sözel ve sayısal alanlardaki yıl sonu notlarına ilişkin istatistik değerlere ait sonuçlar yer almaktadır.

Çizelge 17. Sözel ve Sayısal Alanlardaki Yıl Sonu Notlarına İlişkin İstatistik Değerlerin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması, Kurtuluş İlköğretim Okulu

Cinsiyet	Sözel	Sayısal
Kız n	376	376
Ortalama	7.7926	6.3005
Ortanca	8.0000	6.0000
Standart Sapma	1.79913	2.31116
Minimum	4.00	2.00
Maksimum	10.00	10.00
Erkek n	433	433
Ortalama	7.1871	5.6420
Ortanca	7.0000	5.0000
Standart Sapma	1.91355	2.25848
Minimum	2.00	2.00
Maksimum	10.00	10.00

Çalışma grubundaki 376 kız öğrencinin sözel alana ait ortalaması 7.79'dur. Bu değer sayısal alanda 6.30'dur. Ortanca değer ise sözel alanda 8.0 ve sayısal alanda 6.0 'dır. Buna göre, kız öğrencilerin sözel alandaki başarısı daha yüksektir. Kız öğrenciler için sözel alanda en düşük değer (minimum) 4.0, en yüksek (maksimum) değer 10.0, sayısal alanda ise en düşük değer (minimum) 2, en yüksek (maksimum) değer 10 olduğu tespit edilmiştir.

Çalışma grubundaki 433 erkek öğrencinin sözel alana ait ortalaması 7.18'dir. Bu değer sayısal alanda, sözel alana göre daha düşük olup 5.64'dür. Erkek öğrencilere ait ortanca değeri sözel alan için 7.0, sayısal alan için 5.0'dır. Sözel ve sayısal alanlarda en düşük değer (minimum) 2, en yüksek (maksimum) değer ise 10' dur.

Sözel ve sayısal olarak yapılan bu gruplandırmada kız ve erkek öğrenciler arasında başarı farklılığının olup olmadığını belirlemek için Mann-Whitney Test kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar Çizelge 18'de verilmiştir.

Çizelge 18. Sözel ve Sayısal Alanlarla Cinsiyet Arasındaki İlişkinin İncelendiği Mann-Whitney Test İstatistiği, Kurtuluş İlköğretim Okulu

	Sözel	Sayısal
Mann-Whitney U	66876.000	67037.000
Wilcoxon W	160837.0	160998.0
Z	-4.438	-4.408
Asymp. Sig. (2-tailed)	0.000**	0.000**

**p<0.01 düzeyinde anlamlıdır.

Çizelge 18'deki veriler için anlamlılık değeri (Asymp.significance) p ile ifade edilmiştir. p değeri 0.05'in altında ise ($p<0.05$) cinsiyet ve belirlenen alanlar arasındaki ilişki anlamlıdır. Buna göre, uygulanan Mann-Whitney Testi analizlerinde kız ve erkek öğrenciler arasında sözel ve sayısal alanlarda p değeri 0.000 ($p<0.05$) dir. Buna göre sözel ve sayısal alanlarda kız ve erkek öğrenciler arasındaki başarı farklılığı anlamlıdır. Çizelge 17'deki ortalama ve ortanca değerleri incelendiğinde bu farklılığın kız öğrenciler lehine olduğu gözlenmektedir. Başka bir ifadeyle Kurtuluş İlköğretim Okulu ikinci kademedeki kız öğrenciler hem sözel hem de sayısal alanlarda erkek öğrencilerden daha başarılıdır.

d. Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu ile İlgili Bulgular

Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu'ndaki çalışmada 641 öğrencinin Fen ve Teknoloji, Matematik, Sosyal Bilgiler, İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ve Beden Eğitimi derslerine ait yıl sonu notları kullanılmıştır. Çizelge 19'a göre, bu öğrencilerden 314' ü kız (%49), 327'si erkek (%51) tir.

Çizelge 19. Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulundaki öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kız	314	49.0
Erkek	327	51.0
Toplam	641	100

Çalışma grubundaki 314 kız öğrencinin Türkçe dersindeki yıl sonu notlarının ortalaması 4.18'dir. Bu değerin en düşük olduğu ders Matematiktir: 3.62. Fen Bilgisi dersi için ortalama 3.66, Sosyal Bilgiler derslerinde 3.63 ve ortalamanın en yüksek olduğu Beden Eğitimi dersi için 4.99'dur. Ortanca değer ise Matematik, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersleri için 4.0, Beden Eğitimi ve Türkçe dersleri için 5.0'dır. Kız öğrencilerin bu derslere ait yıl sonu notları analiz edildiğinde en düşük notun ve en yüksek (maksimum) not değerlerinin aynı olduğu tespit edilmiştir. Buna göre en düşük not (minimum) 2, en yüksek not 5'tir. Çizelge 20'de Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu ikinci kademe öğrencilerinin belirlenen derslerdeki yıl sonu notlarına ilişkin istatistik değerlerin cinsiyete göre karşılaştırılması gösterilmiştir.

Çalışma grubundaki 327 erkek öğrencinin Türkçe dersindeki yıl sonu notlarının ortalaması 3.50'dir. Bu değer Matematik dersinde 3.25, Fen Bilgisi dersi için 3.19, ve Sosyal Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde 3.21, Beden Eğitimi dersinde 5.0'dır. Erkek öğrenciler için ortalama değerin en düşük olduğu ders Fen Bilgisi, en yüksek olduğu ders Beden Eğitimidir. Ortanca değer ise Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji, Sosyal Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersleri için 3.0, Beden Eğitimi dersi için 5.0'dır. 327 erkek öğrencinin Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersine ait yıl sonu ortalamaları analiz edildiğinde

en düşük notun (minimum) 2, en yüksek (maksimum) notun 5 olduğu saptanmıştır. Beden Eğitimi dersi için ise en düşük (minimum) not 4, en yüksek not (maksimum) 5'tir.

Çizelge 20. Belirlenen Derslerdeki Yıl Sonu Notlarına İlişkin İstatistik Değerlerin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması, Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu

Cinsiyet	Türkçe	Matematik	Fen Bilgisi	Sosyal Bilgiler, İnkılap Tarihi	Beden Eğitimi
Kız n	314	314	314	314	314
Ortalama	4.1815	3.6210	3.6624	3.6338	4.9904
Ortanca	5.0000	4.0000	4.00001	4.0000	5.0000
Standart Sapma	1.00264	1.16923	0.12226	1.22915	0.16930
Minimum	2.00	2.00	2.00	2.00	5.00
Maksimum	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00
Erkek n	327	327	327	327	327
Ortalama	3.5015	3.2538	3,1927	3.2141	5.0000
Ortanca	3.0000	3.0000	3.0000	3.0000	5.0000
Standart Sapma	1.07073	1.14572	1.09497	1.18918	0.00000
Minimum	2.00	2.00	2.00	2.00	5.00
Maksimum	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00

Belirlenen ders alanlarında cinsiyete dayalı başarı farklılığının olup olmadığını tespit etmek amacıyla Mann-Whitney Test kullanılmıştır. Veriler normal dağılım göstermediği için non-parametrik olan bu test tercih edilmiştir. Bu ders alanlarındaki başarı ile cinsiyet arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığı test sonucunda belirlenmiştir. Çizelge 21'de test sonuçları gösterilmiştir.

Çizelge 21. Belirli Ders Alanlarıyla Cinsiyet Arasındaki İlişkinin İncelendiği Mann-Whitney Test İstatistiği, Halide Edip Adivar İlköğretim Okulu

	Türkçe	Matematik	Fen Bilgisi	Sosyal Bilgiler, İnkılap Tarihi	Beden Eğitimi
Mann-Whitney U	33285.000	42354.500	39456.500	41670.000	51175.500
Wilcoxon W	86913.000	95982.500	93084.500	95298.000	100630.5
Z	-8.038	-3.967	-5.239	-4.292	-1.020
Asymp. Sig. (2-tailed)	0.000**	0.000**	0.000**	0.000**	0.307

** p<0.01 düzeyinde anlamlıdır.

Anlamlılık değeri (Asymp.significance) p ile ifade edilmiştir. p değeri 0.05'in altında ise ($p<0.05$) cinsiyet ve belirlenen ders arasındaki ilişki anlamlıdır. Buna göre p değeri Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersleri için 0,00 ($p<0.05$)'dir. Beden Eğitimi dersi için ise p değeri 0.307 ($p>0.05$) düzeyinde farklılıklar göstermektedir. Bu durumda sadece Beden Eğitimi dersindeki başarı ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur. Diğer derslerdeki başarı ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu derslerde kız ve erkek öğrenciler arasındaki başarı farklılığı kız öğrenciler lehinedir; kız öğrenciler söz konusu derslerde erkek öğrencilerden daha başarılıdır.

Çizelge 22'de Halide Edip Adivar İlköğretim Okulundaki çalışma grubunda yer alan kız ve erkek öğrencilerin sözel ve sayısal alanlardaki yıl sonu notlarına ilişkin istatistik değerlere ait sonuçlar yer almaktadır.

Çizelge 22. Sözel ve Sayısal Alanlardaki Yıl Sonu Notlarına İlişkin İstatistik Değerlerin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması, Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu

Cinsiyet	Sözel	Sayısal
Kız n	314	314
Ortalama	7.8153	7.2834
Ortanca	8.0000	7.0000
Standart Sapma	2.07163	2.15663
Minimum	4.00	4.00
Maksimum	10.00	10.00
Erkek n	327	327
Ortalama	6,7156	6.4465
Ortanca	6,0000	6.0000
Standart Sapma	2,04441	2.08766
Minimum	4,00	4.00
Maksimum	10,00	10.00

Çalışma grubundaki 314 kız öğrencinin sözel alana ait ortalaması 7.81'dir. Bu değer sayısal alanda 7.28'dir. Bu değerler kız öğrencilerin sözel alanda daha başarılı olduğunu göstermektedir. Ortanca değer sözel alanda 8.0 ve sayısal alanda 7.0'dır. Kız öğrenciler için sözel alandaki en düşük değer (minimum) 4, en yüksek (maksimum) değer 10, sayısal alanda ise en düşük değer (minimum) 4, en yüksek (maksimum) değer 10 olduğu tespit edilmiştir.

Çalışma grubundaki 327 erkek öğrencinin sözel alana ait ortalaması 6.71, sayısal alana ait ortalaması 6.44'dür. Kız öğrencilerde olduğu gibi erkek öğrencilerde de sonuç değişmemekte, sözel alandaki başarı daha yüksek çıkmaktadır. Erkek öğrencilere ait ortanca değeri ise her iki alanda da 6.0'dır. Minimum ve maksimum değerler ise kız öğrencilerinki ile eşit olup erkek öğrenciler için sözel alanda en düşük değer (minimum) 4, en yüksek (maksimum) değer 10, sayısal alanda ise en düşük değer (minimum) 4, en yüksek (maksimum) değer 10 olduğu tespit edilmiştir.

Sözel ve sayısal olarak yapılan bu grupta kiz ve erkek öğrenciler arasında başarı farklılığının olup olmadığını belirlemek için Mann-Whitney Test kullanılmıştır. Test sonuçları Çizelge 23'te gösterilmiştir.

Çizelge 23. Sözel ve Sayısal Alanlarla Cinsiyet Arasındaki İlişkinin İncelendiği Mann-Whitney Test İstatistiği, Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu

	Sözel	Sayısal
Mann-Whitney U	36088.000	40042.000
Wilcoxon W	89716.000	93670.000
Z	-6.593	-4.879
Asymp. Sig. (2-tailed)	0.000**	0.000**

** p<0.01 düzeyinde anlamlıdır.

Çizelge 23'teki veriler için anlamlılık değerini (Asymp.significance) ifade eden p değeri 0.05'in altında ise ($p < 0.05$) cinsiyet ve belirlenen alanlar arasındaki ilişki anlamlıdır. Buna göre, uygulanan Mann-Whitney Test analizlerinde kız ve erkek öğrenciler arasında sözel ve sayısal alanlarda p değeri eşit olup 0.00 ($p < 0.05$) dir. Buna göre sözel ve sayısal alanlarda kız ve erkek öğrenciler arasındaki başarı farklılığı anlamlıdır. Çizelge 22'deki verilere göre, kız öğrenciler her iki alanda da erkek öğrencilerden daha başarılıdır.

Belirlenen dersler ve ders alanlarında çalışmada yer alan dört ilköğretim okulundaki kız ve erkek öğrencilerin yıl sonu notları üzerinden yapılan analiz sonuçları kız öğrencilerin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde erkek öğrencilerden daha başarılı olduğunu göstermektedir.

e. Çalışma Kapsamında Yer Alan Dört İlköğretim Okulundaki Kız ve Erkek Öğrencilerin Başarılarının Okullar Arası Karşılaştırmasından Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde kız ve erkek öğrencilerin belirlenen derslerdeki başarılarının okullar arası bir karşılaştırması yapılmıştır.

ea) Kız Öğrencilere İlişkin Bulgular:

Çalışma grubundaki dört ilköğretim okulunda toplam 979 kız öğrenci bulunmaktadır. Çizelge 24'te bu öğrencilerin belirlenen derslerdeki yıl sonu notlarının karşılaştırılması görülmektedir.

Belirlenen ders alanlarında kız öğrencilerin okullar arasında başarı farklılığının olup olmadığını tespit etmek amacıyla Çizelge 24'teki veriler üzerinde Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır. Veriler normal dağılım göstermediği için non-parametrik olan bu test tercih edilmiştir. Kız öğrencilerin bu ders alanlarındaki başarıları ile okullar arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığı test sonucunda belirlenmiştir. Gruplar arasında farklar gözden geçirilmiş, okullar arasındaki çiftli karşılaştırmalar aritmetik ortalamalara bakılarak yapılmıştır.

Çizelge 24. Çalışma Grubundaki Kız Öğrencilerin Belirlenen Derslerdeki Yıl Sonu Notlarına İlişkin İstatistik Değerlerin Okullar Arası Karşılaştırılması

Okul		Türkçe	Matematik	Fen Bilgisi	Sosyal Bilgiler, İnkılap Tarihi	Beden Eğitimi
D. İ.O	n	161	161	161	161	161
	Ortalama	2.9068	2.6770	2.4410	3.5155	4.9006
	Ortanca	3.0000	2.0000	2.0000	4.0000	5.0000
	Standart Sapma	1.06537	0.97213	0.81275	0.98174	0.30010
	Minimum	2.00	2.00	2.00	2.00	4.00
	Maksimum	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00
Ş.C.Y.İ.O	n	128	128	128	128	128
	Ortalama	3,2031	3,3203	3,5938	3,5156	4,9922
	Ortanca	3,0000	3,0000	4,0000	3,0000	5,0000
	Standart Sapma	1,23823	1,19667	1,11847	1,12931	,08839
	Minimum	1,00	2,00	2,00	2,00	4,00
	Maksimum	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
K. İ.O	n	376	376	376	376	376
	Ortalama	4.1809	2.9628	3.3378	3.6117	5.0000
	Ortanca	4.0000	3.0000	3.0000	4.0000	5.0000
	Standart Sapma	0.92044	1.24951	1.23516	1.10189	0.00000
	Minimum	2.00	1.00	1.00	2.00	5.00
	Maksimum	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00
H.E.A.İ.O	n	314	314	314	314	314
	Ortalama	4,1815	3,6210	3,6624	3,6338	4,9904
	Ortanca	5,0000	4,0000	4,0000	4,0000	5,0000
	Standart Sapma	1,00264	1,16923	1,12226	1,22915	,16930
	Minimum	2,00	2,00	2,00	2,00	5,00
	Maksimum	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00

D. İ.O:Derbent İlköğretim Okulu

Ş.C.Y. İ.O: Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu

K. İ.O: Kurtuluş İlköğretim Okulu

H.E.A. İ.Ö: Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu

Çizelge 25'te Kruskal Wallis Test sonuçları yer almaktadır. Anlamlılık değeri p ile ifade edilmiştir. p değeri 0.05'in altında ise ($p < 0.05$) okul ve erkek öğrencilerin belirlenen ders alanlarındaki başarıları arasındaki ilişki anlamlıdır.

Çizelge 25. Kız Öğrencilerin Belirli Ders Alanlarındaki Başarıları ile Okullar Arasındaki İlişkinin İncelendiği Kruskal Wallis Test İstatistiği

	Türkçe	Matematik	Fen Bilgisi	Sosyal Bilgiler, İnkılap Tarihi	Beden Eğitimi
Chi-Square	190.076	82.227	123.901	2.123	70.126
Df	3	3	3	3	3
Asymp. Sig.	0.000**	0.000**	0.000**	0.547	1.000

**p<0.01 düzeyinde anlamlıdır.

Çizelge 25'e göre p değeri Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi dersleri için 0,000 ($p<0.05$) düzeyinde anlamlı farklılıklar göstermektedir. Sosyal Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde p değeri 0.547 ($p>0.05$) ve Beden Eğitimi dersinde 1.000 ($p>0.05$) olduğundan anlamlı farklılık yoktur. Buna göre Çizelge 24'ten yararlanılarak değerlendirme yapılmıştır. Türkçe dersinde Halide Edip Adivar ve Kurtuluş İlköğretim Okullarındaki kız öğrencilerin başarıları eşittir ve bunlar en başarılı okullardır. Başarı sıralamasında ikici sırada Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu yer almaktadır. En son sıradaki okul ise Derbent İlköğretim Okulu'dur. Matematik dersinde ise kızların en başarılı olduğu okul Halide Edip Adivar İlköğretim Okulu'dur. İkinci sırada Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu ve üçüncü sırada Kurtuluş İlköğretim Okulu yer almaktadır. Çalışma kapsamındaki dört ilköğretim okulu arasında Matematik dersinde kız öğrencilerin başarı sıralamasında en son sırada bulunduğu okul ise Derbent İlköğretim Okulu'dur. Fen Bilgisi dersinde kız öğrencileri en başarılı olan okul Halide Edip Adivar İlköğretim Okulu'dur. Ardından sırasıyla Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu ve Kurtuluş İlköğretim Okulu gelmektedir. Son sırada ise Derbent İlköğretim Okulu yer almaktadır. Çizelge 24'e göre, Sosyal Bilgiler dersinde Halide Edip Adivar ve Kurtuluş İlköğretim Okullarındaki kız öğrencilerin başarıları eşit olup diğer okullara göre yüksektir. Şehit Cihan Yıldız ve Derbent İlköğretim Okulundaki kız öğrencilerin de başarıları birbirine eşittir ve ikinci sırada yer alırlar.

Beden Eğitimi dersinde ise çalışma kapsamındaki tüm okullardaki kız öğrencilerin başarıları eşittir.

Kız öğrencilerin sözel ve sayısal alanlardaki yıl sonu notlarına ilişkin istatistik değerlerin okullara göre karşılaştırılması Çizelge 26'da gösterilmiştir.

Çizelge 26. Kız Öğrencilerin Sözel ve Sayısal Alanlardaki Yıl Sonu Notlarına İlişkin İstatistik Değerlerin Okullara Göre Karşılaştırılması

Okul		Sozel	Sayısal
D. İ.O	n	161	161
	Ortalama	6.4224	5.1180
	Ortanca	6.0000	4.0000
	Standart Sapma	1.85283	1.65974
	Minimum	4.00	4.00
	Maksimum	10.00	10.00
Ş.C.Y.İ.O	n	128	128
	Ortalama	6.7188	6.9141
	Ortanca	7.0000	7.0000
	Standart Sapma	2.14783	2.14816
	Minimum	3.00	4.00
	Maksimum	10.00	10.00
K. İ.O	n	376	376
	Ortalama	7.7926	6.3005
	Ortanca	8.0000	6.0000
	Standart Sapma	1.79913	2.31116
	Minimum	4.00	2.00
	Maksimum	10.00	10.00
H.E.A.İ.O	n	314	314
	Ortalama	7.8153	7.2834
	Ortanca	8.0000	7.0000
	Standart Sapma	2.07163	2.15663
	Minimum	4.00	4.00
	Maksimum	10.00	10.00

D. İ.O:Derbent İlköğretim Okulu

Ş.C.Y. İ.O: Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu

K. İ.O: Kurtuluş İlköğretim Okulu

H.E.A. İ.Ö: Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu

Belirlenen alanlarda kız öğrencilerin başarılarının okullar arasında farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla Çizelge 26'daki veriler üzerinde Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır. Veriler normal dağılım göstermediği için non-parametrik olan bu test tercih edilmiştir. Gruplar arası farklar aritmetik ortalamalara bakılarak değerlendirilmiştir. Kız öğrencilerin bu ders alanlarındaki başarıları ile okullar arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olup olmadığı test sonucunda belirlenmiştir. Kruskal Wallis Testi sonuçları Çizelge 27'de gösterilmiştir.

Çizelge 27. Kruskal Wallis Test İstatistiği

	Sozel	Sayisal
Chi-Square	76.898	111.466
Df	3	3
Asymp. Sig.	0.000**	0.000**

**p<0.01düzeyinde anlamlıdır.

Anlamlılık değeri (Asymp. Sig.) sözel ve sayısal alan için eşit olup 0.000 ($p<0.05$)'dir. Buna göre kız öğrencilerin belirlenen alanlardaki başarıları ile okulları arasında anlamlı bir ilişki vardır. Çizelge 26 incelendiğinde sözel alanda en başarılı okul Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu olarak belirlenmiştir. Başarı sıralamasında bu okulun ardından Kurtuluş İlköğretim Okulu ve onun ardında Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu gelmektedir. En son sırada ise önceki bölümde yapılan erkek öğrenciler karşılaştırmasında olduğu gibi Derbent İlköğretim Okulu yer almaktadır. Sayısal alanda ise en başarılı okul Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu'dur. Başarı sıralamasında Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu ikinci, Kurtuluş İlköğretim Okulu üçüncü olduğu belirlenmiştir. Derbent İlköğretim Okulu ise son sırada yer almaktadır.

eb) Erkek Öğrencilere İlişkin Bulgular:

Çalışma grubundaki dört ilköğretim okulunda toplam 1048 erkek öğrenci bulunmaktadır. Çizelge 28’de bu öğrencilerin belirlenen derslerdeki yıl sonu notlarının okullar arası karşılaştırılması gösterilmiştir.

Çizelge 28. Çalışma grubundaki Erkek Öğrencilerin Belirlenen Derslerdeki Yıl Sonu Notlarına İlişkin İstatistik Değerlerin Okullar Arası Karşılaştırılması

Okul		Türkçe	Matematik	Fen Bilgisi	Sosyal Bilgiler, İnkılap Tarihi	Beden Eğitimi
D. İ.O	n	149	149	149	149	149
	Ortalama	2.5034	2.4362	2.3356	3.3087	4.8859
	Ortanca	2.0000	2.0000	2.0000	3.0000	5.0000
	Standart Sapma	0.85916	0.77392	0.73163	1.02601	0.31900
	Minimum	2.00	2.00	2.00	2.00	4.00
	Maksimum	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00
Ş.C.Y İ.O	n	139	139	139	139	139
	Ortalama	2.7482	3.0719	3.1655	3.5468	4.9928
	Ortanca	3.0000	3.0000	3.0000	3.0000	5.0000
	Standart Sapma	0.99341	1.21369	1.13952	1.11786	0.08482
	Minimum	1.00	2.00	2.00	2.00	4.00
	Maksimum	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00
K. İ.O	n	433	433	433	433	433
	Ortalama	3.7321	2.6813	2.9607	3.4550	5.0000
	Ortanca	4.0000	2.0000	3.0000	3.0000	5.0000
	Standart Sapma	1.03069	1.19608	1.20409	1.10698	0.00000
	Minimum	1.00	1.00	1.00	1.00	5.00
	Maksimum	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00
H.E.A İ.O	n	327	327	327	327	327
	Ortalama	3.5015	3.2538	3.1927	3.2141	5.0000
	Ortanca	3.0000	3.0000	3.0000	3.0000	5.0000
	Standart Sapma	1.07073	1.14572	1.09497	1.18918	0.00000
	Minimum	2.00	2.00	2.00	2.00	5.00
	Maksimum	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00

D. İ.O:Derbent İlköğretim Okulu

Ş.C.Y. İ.O: Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu

K. İ.O: Kurtuluş İlköğretim Okulu

H.E.A. İ.Ö: Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu

Erkek öğrencilerin belirlenen ders alanlarında dört okul arasında başarı farklılığının olup olmadığını tespit etmek amacıyla Çizelge 28'deki veriler ile ilgili olarak Kruskal Wallis test istatistiği kullanılmıştır. Veriler normal dağılım göstermediği için non-parametrik olan bu test tercih edilmiştir. Erkek öğrencilerin bu ders alanlarındaki başarıları ile okullar arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığı test sonucunda belirlenmiştir. Gruplar arasında farklar gözden geçirilmiş, okullar arasındaki çiftli karşılaştırmalar aritmetik ortalamalara bakılarak yapılmıştır. Kruskal Wallis Test sonuçları Çizelge 29'da gösterilmiştir.

Çizelge 29. Erkek Öğrencilerin Belirli Ders Alanlarındaki Başarıları ile Okullar Arasındaki İlişkinin İncelendiği Kruskal Wallis Test İstatistiği

	Türkçe	Matematik	Fen Bilgisi	Sosyal Bilgiler, İnkılap Tarihi	Beden Eğitimi
Chi-Square	186.289	76.700	71.572	13.412	96.920
Df	3	3	3	3	3
Anlamlılık Değeri	0.000**	0.000**	0.000**	0.004*	0.723

* $p < 0.05$ düzeyinde anlamlıdır.

** $p < 0.01$ düzeyinde anlamlıdır.

Anlamlılık değeri p ile ifade edilmiştir. p değeri 0.05'in altında ise ($p < 0.05$) okul ve erkek öğrencilerin belirlenen ders alanlarındaki başarıları arasındaki ilişki anlamlıdır. p değeri Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji ve Beden Eğitimi dersleri için 0.723 ($p > 0.05$) ve Sosyal Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersleri için 0.004 ($p < 0.05$) düzeyinde anlamlı farklılıklar göstermektedir. Buna göre erkek öğrencilerin Beden Eğitimi dersi dışında kalan derslerdeki başarıları ile okul arasında anlamlı bir ilişki vardır. Türkçe dersinde en başarılı okul Kurtuluş İlköğretim Okulu'dur. Türkçe dersi başarı sıralamasında Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu ikinci, Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu üçüncüdür. En son sırada ise Derbent İlköğretim Okulu yer almaktadır. Matematik dersinde ise en başarılı okul Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu'dur. Başarı sıralaması Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu ve

ardından Kurtuluş İlköğretim Okulu ile devam etmektedir. Çalışma kapsamındaki dört ilköğretim okulu arasında Matematik dersinde en başarısız erkek öğrencilerin bulunduğu okul ise Derbent İlköğretim Okulu'dur. Erkek öğrenciler üzerinden yapılan bu değerlendirmede Fen Bilgisi dersinde Halide Edip Adivar İlköğretim Okulu ve Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu eşit başarıda olup en başarılı okullardır. İkinci sırada Kurtuluş İlköğretim Okulu ve son sırada Derbent İlköğretim Okulu yer almaktadır. Sosyal Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde Çizelge 28'e göre Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu ve Kurtuluş İlköğretim Okulu eşit başarı göstermektedir. Derbent İlköğretim Okulu ikinci sırada yer almaktadır. Halide Edip Adivar İlköğretim Okulu ise Sosyal Bilgiler dersinde erkek öğrencileri en başarısız olan okuldur. Beden Eğitimi dersinde ise çalışma kapsamındaki tüm okullardaki erkek öğrencilerin başarıları eşittir.

Çizelge 30'da çalışma grubunda yer alan dört ilköğretim okulundaki erkek öğrencilerin sözel ve sayısal alanlardaki yıl sonu notlarına ilişkin istatistik değerlere ait sonuçlar yer almaktadır. Belirlenen alanlarda erkek öğrencilerin başarılarının okullar arasında farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla Çizelge 30'daki veriler ile ilgili olarak Kruskal Wallis test istatistiği kullanılmıştır. Veriler normal dağılım göstermediği için ve non-parametrik olan bu test tercih edilmiştir. Gruplar arası farklar aritmetik ortalamalara bakılarak değerlendirilmiştir.

Çizelge 30. Erkek Öğrencilerin Sözel ve Sayısal Alanlardaki Yıl Sonu Notlarına İlişkin İstatistik Değerlerin Okullara Göre Karşılaştırılması

Okul		Sözel	Sayısal
D. İ.O	n	149	149
	Ortalama	5.8121	4.7718
	Ortanca	5.0000	4.0000
	Standart Sapma	1.69007	1.39071
	Minimum	4.00	4.00
	Maksimum	10.00	10.00
Ş.C.Y İ.O	n	139	139
	Ortalama	6.2950	6.2374
	Ortanca	6.0000	6.0000
	Standart Sapma	1.91657	2.12502
	Minimum	3.00	4.00
	Maksimum	10.00	10.00
K. İ.O	n	433	433
	Ortalama	7.1871	5.6420
	Ortanca	7.0000	5.0000
	Standart Sapma	1.91355	2.25848
	Minimum	2.00	2.00
	Maksimum	10.00	10.00
H.E.A İ.O	n	327	327
	Ortalama	6.7156	6.4465
	Ortanca	6.0000	6.0000
	Standart Sapma	2.04441	2.08766
	Minimum	4.00	4.00
	Maksimum	10.00	10.00

D. İ.O:Derbent İlköğretim Okulu

Ş.C.Y. İ.O: Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu

K. İ.O: Kurtuluş İlköğretim Okulu

H.E.A. İ.Ö: Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu

Erkek öğrencilerin bu ders alanlarındaki başarı ile okullar arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığı test sonucunda belirlenmiştir. Test sonuçları Çizelge 31’de verilmiştir.

Çizelge 31. Sözel ve Sayısal Alanlardaki Başarı ile Okullar Arasındaki İlişkinin İncelendiği Kruskal Wallis Test İstatistiği

	Sozel	Sayısal
Chi-Square	62.486	84.607
Df	3	3
Asymp. Sig.	0.000**	0.000**

**p<0.01 düzeyinde anlamlıdır.

Anlamlılık değeri (Asymp. Sig.) sözel ve sayısal alan için eşit olup 0.000 ($p<0.05$)'dir. Buna göre erkek öğrencilerin belirlenen alanlardaki başarıları ile okulları arasında anlamlı bir ilişki vardır. Buna göre; sözel alanda en başarılı okul Kurtuluş İlköğretim Okulu'dur. Başarı sıralamasında Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu ikinci, Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu üçüncüdür. En son sırada ise Derbent İlköğretim Okulu yer almaktadır. Sayısal alanda ise en başarılı okul Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu'dur. Başarı sıralamasında Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu ikinci, Kurtuluş İlköğretim Okulu üçüncü olduğu belirlenmiştir. Derbent İlköğretim Okulu ise son sırada yer almaktadır.

f. Okul Birincileri ile İlgili Bulgular

Bu alt bölümde çalışmadaki dört ilköğretim okulundaki okul birincileri belirlenerek değerlendirilmiştir. Bulgular 1997/1998 eğitim – öğretim yılından 2005/2006 eğitim – öğretim yılına kadar geçen süreye ait verileri içermektedir. Veriler, eğitim-öğretim yılına ait diploma defterlerinden elde edilmiştir. Okul birincileri öğrencilerin diploma notlarına göre belirlenmektedir. Bu diploma notları ise öğrencilerin ilköğretim 4. sınıftan 8. sınıfa kadar olan tüm derslere ait yıl sonu notları kullanılarak hesaplanmaktadır. Çizelge 32'de çalışma kapsamındaki dört ilköğretim okulunda belirlenen yıllar arasındaki okul birincilerinin cinsiyete göre dağılımı gösterilmiştir.

Çizelge 32. Okul Birincilerinin Eğitim- Öğretim Yılı ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Yıl Okul	'97- '98	'98- '99	'99- '00	'00- '01	'01- '02	'02- '03	'03- '04	'04- '05	'05- '06
D.İ.O	E	E	E	K	K	E	E	K	K
Ş.C.Y.İ.O	E	E	K	K	K	E	E	K	K
K.İ.O	K	K	K	E	K	K	K	E	K
H.E.A.İ.O	E	E	K	E	K	K	E	K	K

D. İ.O:Derbent İlköğretim Okulu

Ş.C.Y. İ.O: Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu

K. İ.O: Kurtuluş İlköğretim Okulu

H.E.A. İ.Ö: Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu

K:Kız

E:Erkek

1997/1998 eğitim –öğretim yılından 2005/2006 eğitim –öğretim yılına kadar geçen sürede okul birincisi olan kız öğrenci sayısı erkek öğrenci sayısından fazladır. Bu sürede toplam 21 kez kız öğrenciler okul birinciliğini alırken, erkek öğrenciler toplam 14 kez birincilik almıştır. Bununla birlikte okul birincisi olan kız öğrenci sayısı da bu sürede artış göstermektedir. Özellikle son iki yıldaki gelişme dikkat çekicidir. 2005-2006 eğitim –öğretim yılında çalışma kapsamındaki dört ilköğretim okulundaki okul birincilerinin tamamı kız öğrencilerdendir. Araştırma sonuçlarına göre, kız öğrenciler belirlenen dersler ve ders alanlarında gösterdikleri başarıda olduğu gibi okul birinciliğinde de erkeklerden öndedirler.

2.Yıl Sonu Notlarından Elde Edilen Bulgulara İlişkin Yorumlar

Çalışma kapsamındaki dört ilköğretim okulunda ikinci kademedeki kız ve erkek öğrencilerin yıl sonu notları üzerinde yapılan

istatistik analizler, kız öğrencilerin belirlenen derslerde ve ders alanlarında erkek öğrencilerden daha başarılı olduklarını göstermektedir. Bu sonuç, Ulular (1997)'ın, ortaokuldaki kız öğrencilerin başarı puanı ortalamalarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğunu ortaya çıkardığı araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Aynı zamanda kız öğrencilerin sözel alanda ve sözel derslerde erkek öğrencilerin ise sayısal alanlarda ve sayısal derslerde daha başarılı olduğunu belirten araştırma sonuçları ile ters düşmektedir. Kız öğrenciler Türkçe, Sosyal Bilgiler, İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde olduğu gibi Matematik ve Fen Bilgisi derslerinde de erkek öğrencilerden daha başarılıdır. Belirlenen derslerle ilgili bulgular içerisinde Beden Eğitimi dersine ait bulgular dikkat çekmektedir. Bu derste, okulların hiçbirinde, kız ve erkek öğrencilerin başarıları arasında fark yoktur. Ayrıca yıl sonu notlarına göre kız ve erkek öğrencilerin en başarılı oldukları derstir. Dört ilköğretim okulu arasında yapılan karşılaştırmalara göre de Beden Eğitimi dersindeki başarı okullar arası farklılık göstermemektedir.

Belirlenen eğitim-öğretim dönemleri arasında okul birincisi olan kız öğrenci sayısı okul birincisi olan erkek öğrenci sayısından fazladır. Kız öğrenciler başarılarını burada da kanıtlamışlardır. 2005-2006 eğitim-öğretim yılında, çalışma kapsamındaki dört ilköğretim okulunda da okul birincileri kız öğrencilerdendir. Kız öğrenciler belirlenen derslerde, ders alanlarında ve okul birinciliğinde erkek öğrencilerden daha üst düzeyde performans göstermelerine rağmen ileri eğitim düzeylerinde sadece belli alanlarda yoğunlaşmaktadırlar. Kız öğrenciler, Matematik ve Fen Bilgisi derslerinde Türkçe dersindeki kadar başarı göstermelerine rağmen yüksek öğretimde Matematik ve Fen Bilimlerindeki sayıları Dil ve Edebiyat bilim dalındakinden çok daha azdır. Bununla birlikte Matematik ve Fen Bilimlerindeki erkek öğrenci sayısı kadın öğrenci sayısından fazladır. Oysa araştırma bulgularına göre kız öğrenciler Matematik ve Fen Bilgisi derslerinde erkek öğrencilerden daha başarılıdırlar. Ortaya çıkan bu çelişkili durum dikkatleri toplumsal

düzlemde yaşananlara çekmektedir. Bu çelişkinin kaynağını aile ve okul yaşantılarında aramak gerekmektedir. Ayrıca kadınların belli eğitim alanlarında daha çok sayıda bulunmaları sadece belli bazı mesleklerde de sayılarının artmasına neden olmaktadır. Bu durumda “Kız öğrenciler toplumsal yaşam içinde nelerle karşılaşmaktadırlar?, Meslek yelpazesini daraltan etmenler nelerdir?” gibi akla gelebilecek bazı soruların cevabı yine toplumsal düzlemde bulunacaktır.

Çalışmada yer alan dört ilköğretim okulundaki kız ve erkek öğrencilerin başarılarının okullar arası karşılaştırması ile ilgili yapılan istatistiksel analizlere göre, Derbent İlköğretim Okulu ikinci kademedeki kız öğrencilerin tüm derslerde ve ders alanlarındaki başarıları en düşük, Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu ikinci kademedeki kız öğrencilerin başarıları ise en yüksektir. Benzer bir değerlendirmeye erkek öğrencilerin okullar arası genel başarı farklarına bakıldığında en başarısız okul, Sosyal Bilgiler dersine ait sonuç sonuç dışında, Derbent İlköğretim Okuludur. Sosyal Bilgiler dersinde, Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu ikinci kademedeki erkek öğrenciler en başarısızdır. Erkek öğrencileri en başarılı olan okul ise kız öğrencilerde olduğu gibi tek okul olarak belirlenememektedir. Derbent İlköğretim Okulu dışındaki okulların her biri, alanlara ve derslere göre birinci sırada yer alabilmektedir. Derbent İlköğretim Okulu ikinci kademedeki erkek öğrenciler, hiçbir değerlendirmede birinci sırada yer alamamıştır.

Ankara’da dört farklı ilköğretim okulu, farklı okullardaki öğrenci başarılarının karşılaştırılması isteği ile çalışmaya dahil edilmiştir. Bu okullar farklı çevre özelliklerine sahiptir. Ailelerin yaşam koşulları, toplumsal- ekonomik durumları, okul ve öğretmen yeterlilikleri gibi verileri sağlamak ve analiz etmek tezin sınırları içerisinde değildir. Ancak bu okullarda yapmış olduğum gözlemler bazı içgörüler vermiştir. Derbent ve Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulları ile ilgili sonuçlar diğer okullara göre belirgin olarak öne çıkmaktadır. Derbent ilköğretim Okulu ile Halide Edip Adıvar İlköğretim okulunun içinde bulundukları çevresel

özellikler ve okul donanımları birbirinden çok farklıdır. Derbent İlköğretim Okulu diğer üç okula göre imkanları en yetersiz olanıdır. Eğitim-öğretim etkinliklerinin sağlıklı yürütülmesi için gerekli donanımdan yoksundur. Derbent ilköğretim Okulundaki öğrencilerin aileleri toplumsal-ekonomik açıdan sıkıntılar yaşayan ailelerdir. Aileler genel olarak göç ile gelmiştir, gecekondularda yaşamakta ve geçim sıkıntısı çekmektedir. Genel olarak, anne ve babaların eğitim düzeyleri düşüktür ve çalıştıkları işler süreklilik göstermemektedir. Öğrenciler, evlerinde verimli ders çalışma koşullarına sahip değildirler. Halide Edip Adivar İlköğretim Okulundaki öğrenci aileleri ise genel olarak toplumsal-ekonomik düzeyleri daha yüksek ailelerdir. Ebeveynler arasında lise ya da üniversite düzeyinde eğitim alanlar daha fazladır. Öğrenciler için görece verimli ders çalışma koşulları aileler tarafından sağlanabilmektedir. Mevcut koşullar ve bu koşulların yarattığı olumlu ve olumsuz sonuçlar, öğrencilerin başarı eğrilerini etkilemektedir. Toplumsal-ekonomik durumları görece iyi ailelerden gelen öğrenciler daha başarılıdır. Toplumsal-ekonomik durumları görece kötü olan ailelerden gelen öğrenciler daha başarısızdır. Bu durumun kız öğrencilerin başarılarındaki etkisi erkeklere göre daha belirgindir. Bu sonuç Üçüncü Uluslararası Matematik ve Fen Bilimleri Çalışması'nın Yeni Zelanda'da Maori kökenli olan ve olmayan kız ve erkek öğrencilerin başarı karşılaştırmalarıyla ilgili araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Yetersiz ve olumsuz toplumsal-ekonomik koşullarda da kız öğrenciler erkek öğrencilerden daha başarılıdır. Bu durumda "Kız öğrenciler erkek öğrencilerden öğrenme açısından daha güçlü ve istekli midir?" sorusunu akla getirmektedir.

B. Öğretmenler ile Yapılan Görüşmelerle İlgili Bulgular ve Yorumlar

1. Öğretmenler ile Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular

Öğretmenlerle yapılan görüşmeler görevli oldukları okullarda, öğretmenler odasında gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler öğretmenler ile tek tek yapılmış ve her biriyle değişmekle birlikte yaklaşık 40 dakika sürmüştür. Görüşmeler genellikle öğretmenlerin dersinin olmadığı sürelerde yapılmıştır. Görüşmeler ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir. Genel olarak öğretmenler çalışmaya katılmakta istekli olmuşlar ve ilgi göstermişlerdir. Görüşme yapmakta soruları cevaplamakta isteksiz davranan öğretmenler de olmuştur. Bazı öğretmenler 'Toplumsal cinsiyet' kavramının açıklanmasını istemiştir. Bu nedenle görüşmeye başlamadan kısaca açıklama yapılmıştır. Görüşmeler 2006 yılının Şubat, Mart ve Nisan aylarını kapsayan yaklaşık 3 aylık bir sürede tamamlanmıştır. Önceki bölümdeki istatistiklerden elde edilen ipuçları ile görüşmelerden elde edilen bulgular birlikte kullanılarak görüş farklılıkları belirlenmeye çalışılmıştır.

Bulgular görüşme formunda bulunan sorulara bağlı olarak görüşmelerde ortaya çıkan temaların görüşme verileri çerçevesinde analizine dayanmaktadır. Bu bağlamda öğretmenlerin tümüne aşağıdaki sorular sorulmuştur.

1.Kız ve erkek öğrencilerin dersinize karşı tutumlarını karşılaştırabilir misiniz?

a.Kız öğrenciler dersinize karşı istekli mi?

b.Erkek öğrenciler dersinize karşı istekli mi?

2.Dersinizdeki öğrenci başarısı toplumsal cinsiyete göre farklılık gösteriyor mu? Farklılık var ise bunun nedenleri sizce nelerdir?

3.Sizce genel olarak toplumsal cinsiyet ile öğrencilerin farklı ders alanlarındaki başarıları arasında bir ilişki var mıdır? Nasıl bir ilişki vardır?

4.Dersinizin öğrencilere katkısı nedir? Sağladığı katkı toplumsal cinsiyete göre farklılık gösteriyor mu?

5.Ders süresi içindeki gözlemlerinize göre, dersiniz açısından kız öğrencilerin özellikleri nelerdir?

6.Ders süresi içindeki gözlemlerinize göre, dersiniz açısından erkek öğrencilerin özellikleri nelerdir?

7.Kız öğrencilerden beklentileriniz nelerdir?

8.Erkek öğrencilerden beklentileriniz nelerdir?

9.Öğrencilerin başarısında öğretmen davranışlarının nasıl bir etkisi olduğunu düşünüyorsunuz?

10.Yapılan araştırmalar öğrencilerin mesleki yönelimlerinin ilköğretim ikinci kademe döneminde biçimlendiğini göstermektedir. Buna göre kız ve erkek öğrenciler için uygun meslekler var mıdır? Örnek verebilir misiniz?

a. Türkçe Öğretmenleri ile Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular

1. Görüşme yapılan on üç Türkçe öğretmenin çoğunluğu (dokuz öğretmen) kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha istekli ve ilgili olduğunu belirtirken, dört öğretmen bu konuda kız ve erkek öğrenciler arasında fark olmadığını ifade etmişlerdir. Erkek öğrencilerin daha istekli ve ilgili olduğunu söyleyen öğretmen olmamıştır.

2. Görüşülen öğretmenlerden altısı kız ve erkek öğrenciler arasında Türkçe dersinde başarı farkı olmadığını belirtmişlerdir. Bir kadın öğretmen öğrencilere kız ya da erkek olarak bakmadığından sağlıklı karar veremeyeceğini söylemiştir. Bir kadın öğretmen erkek öğrencilerin daha başarılı olduklarını ifade etmiş ve “kızlar sadece okumayı ve yazmayı seviyor. Algılamaları erkeklerin daha fazla. Okuduklarını daha çabuk anlıyorlar. Kızlar daha uzun düşünüyor.” diyerek bu fikrini açıklamıştır. Beş öğretmen ise kız öğrencilerin daha başarılı olduğu düşüncesindedir. Bunun sebepleri, “kız öğrencilerin daha hırslı, daha dikkatli ve ilgili olmaları, erkeklerden daha fazla evde olduklarından daha fazla ders çalışmaları, ergenliğe daha erken girmelerinden dolayı daha bilinçli olmaları, meslek kaygısını daha fazla hissetmeleri, düzenli ve tertipli olmaları” şeklinde belirtilmiştir.

3. Görüşülen Türkçe öğretmenlerinin çoğunluğu (dokuz öğretmen), farklı ders alanlarındaki başarı ile toplumsal cinsiyet arasında bir ilişki olmadığı düşüncesindedir. Bir kadın öğretmen kız öğrencilerin sözel derslerde erkeklerden daha başarılı olduğunu ifade ederken, bir kadın öğretmen erkek öğrencilerin fen ve matematik derslerinde daha başarılı olduğunu belirtmiştir. Biri kadın diğeri erkek iki öğretmen ise kız öğrencilerin Beden Eğitimi dersi dışında erkeklerden daha başarılı olduğunu dile getirmiştir.

4. Görüşülen öğretmenler Türkçe dersinin öğrencilere; okuma-yazma alışkanlığı kazanma, Türkçeyi etkili kullanma, düşünce ve duygularını sözlü ve yazılı ifade etme, araştırma ve sorgulamaya yönelme, okuduğunu ve dinlediğini doğru anlama gibi katkılar sağladığını ifade etmişlerdir. Bir erkek öğretmen, Türkçe dersinin diğer derslerde de başarıyı getirdiğini belirtirken bu durumun kızlarda farklı geliştiğini, Türkçe dersi beş olan kız öğrencilerden matematiği bir olanların olduğunu söylemiştir. Bunun nedenini kız öğrencilerin hesap işlerine yatkın olmamalarına ve mantıksal- matematiksel zekalarının fazla gelişmemiş olmasına bağlamıştır.

Sadece bir kadın öğretmen dersin sağladığı katkıların toplumsal cinsiyete göre farklılık gösterdiğini belirtmiştir:

“Erkek çocuklar daha çok dışarıda oynadıkları için kazandıkları o argo ağzı kolay kolay bırakmak istemiyorlar. Derste kurallara uymaya çalışsalar da teneffüste aynı o sokak ağzı ile konuştuklarını gözlüyoruz. Kızlarda daha büyük etkisi oluyor.”

Diğer öğretmenler ise dersin sağladığı katkının toplumsal cinsiyete göre farklılık göstermediğini ifade etmişlerdir.

5. Görüşülen Türkçe öğretmenleri, kız öğrencilerin sınıf kurallarına erkeklerden daha fazla uyduklarını, düzenli olduklarını, ödevlerini daha titiz ve zamanında yaptıklarını, ders içinde daha aktif olduklarını, derse katılımlarının daha fazla olduğunu belirtmişlerdir. Bir erkek öğretmen, kızların erkeklerden farklı meziyetlerinin kaynağını şu şekilde ifade etmiştir:

“Kızlar hep itilmiş ataerkil toplumda. Erkek çocuklar hep ön plana çıkarılmış. Ezilmiş duygular bana göre kız öğrencilerde daha fazla olduğundan öne çıkma isteği daha fazla.”

Kız öğrencilerin erkek öğrenciler kadar dışarı çıkma izni olmadığından evde kalıp ödevlerini yaptıkları ifade edilmiştir. İki kadın biri erkek olmak üzere üç öğretmen ise kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha çekingen olduklarını ve düşüncelerini rahatça dile getiremediklerini belirtmiştir:

“Kız öğrenciler disipline yatkın. Otoriteye boyun eğiyor, bağlı. Çekingenlik kız öğrencilerde daha fazla. Örneğin program çerçevesinde sorduğunuz her soruya yanıt verebilir fakat siz sormadan cevap vermiyor.”

6. Görüşülen öğretmenler erkek öğrencilerin, dikkatlerinin dağınık olduğunu, atılgan ve kızlara göre daha rahat olduklarını, genel olarak kurallara uymadıklarını, dersle ilgilenmediklerini, ödevlerini özensiz

yaptıklarını, kaba olduklarını, kendilerini kontrol edemediklerini ifade etmişlerdir.

7. Görüşme yapılan Türkçe öğretmenleri genel olarak, kız öğrencilerden, iyi liselere gitmelerini, kendilerinin özel olduğunu bilmelerini, yaşama iyi tutunmalarını, kendilerine güvenmelerini, önyargısız ve açık olmalarını, eğitimlerine devam etmelerini, gelecekte iyi konumlara gelmelerini beklediklerini belirtmişlerdir. Kız öğrencilerden başarı beklentisini nedenini bir kadın öğretmen şöyle ifade etmiştir:

“Kız öğrencilerden daha başarılı olmalarını istiyorum. Toplumda diğer bireyleri yetiştirecekler. İlerde anne olacaklarını biliyorum. Kız çocuklarının çok daha fazla bilinçlenmesi lazım. Çünkü ilerideki erkek nesli de onlar yetiştirecek. Bu yüzden çok başarılı olmaları için ittiğimi söyleyebilirim.”

Bu ifade ile, kız öğrencilerden toplumsal rollerini daha iyi yerine getirebilmeleri için daha başarılı olmaları beklendiği ortaya konmuştur.

Bir başka kadın öğretmen ise beklentisini şöyle dile getirmiştir:

“Toplumsal olarak kibar birer hanımefendi gibi olmalarını ve o şekilde davranmalarını bekliyoruz. Kaba bir davranış karşısında, sen kız çocuğusun sana yakışmaz daha kibar olman gerekir gibi daha olumlu şeyler bekliyoruz”

Bir erkek öğretmen ise kızlardan beklentileri konusunda kaygılarını dile getirmiştir:

“Başarılı öğrencilerin çoğu kız. Fakat topluma baktığımızda kızların yeri okuldaki başarılarıyla orantılı değil. Dolayısıyla biz sosyal toplumda başarıyı değil başarısızlığı ödüllendirmiş oluyoruz. Örneğin polis yapacaksa başarılı kız öğrenciden değil erkek öğrenciden alıyoruz. Asker yapacaksa kız öğrenciden değil erkek öğrenciden alıyoruz. Okullarda müdür olacaksa başarılı bayanlardan değil erkeklerden seçiliyor. Erkekler çok rölantide çalışarak bir yerlere gelebiliyor. Müsteşar oluyor, bakan oluyor. Böyle bir toplumda da ne yapabilirsiniz? Daha çok çalışsalar değişecek bir şey yok. Okuyup çalışarak gelebileceği bir yer yok. En fazla

diploması oluyor. İyi derecede diploma alıyor. Belki onu sandığın bir kenarına koyuyor. Toplum hayatından çekiliyor.”

8. Genel olarak öğretmenler kız ve erkek öğrencilerden beklentilerinin aynı olduğunu ifade etmişlerdir. Erkek öğrencilerden başarılı olmalarını, kibar ve kızlar kadar disiplinli ve sorumluluk sahibi olmalarını, kızlar kadar geleceklerini düşünmelerini, özgüvenlerini kazanmalarını, hayata eleştirel gözle bakmalarını beklediklerini belirtmişlerdir. Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı yaratacak bir beklenti dile getirilmemiştir.

9. Görüşülen Türkçe öğretmenlerinin tamamı, öğretmen ve öğrenci arasındaki sevgi bağının başarıyı artırdığını ifade etmişlerdir. Bunun yanında öğrenciye saygılı olmanın, iyi iletişim kurmanın, öğrenciyi motive etmenin, doğru yaklaşım göstermenin, iyi model olmanın, öğrenciye karşı tutumun öğrenci başarısını etkilediğini dile getirmişlerdir.

10. Görüşülen Türkçe öğretmenlerinin tamamı cinsiyet ayrımı olmaksızın her bireyin isteği ve yeteneği doğrultusunda her mesleği yapabileceğini belirtmişlerdir:

“Bundan önce yaptığım iş kesinlikle bayanların yapabileceği bir iş değildi. Bir sürü erkek içerisinde seçilip bir şirketin bölge müdürlüğünü yaptım ve hep erkeklerle çalıştım ve tek bayan olmak bana gurur veriyordu ve bir sürü kadının bunu yapabileceğine inanıyorum. Bugün bir gazete okudum. Bir taksi şoförü bayandı. Ben bundan çok hoşnut oldum. Neden bu meslek erkeklerin tekelinde ki? Her mesleği her insan yapabilir.”

“Eğer seviyorsa ilgileri varsa her ikisi de her işi yapabilir. Deniz kaptanı olmak isteyen bir kız öğrencim var örneğin. İsteyince her şey yapıyorlar.”

Cinsiyet ayrımı olmaksızın her bireyin isteği ve yeteneği doğrultusunda her mesleği yapabileceğini söyleyen öğretmenlerden,

üçü kadın ikisi erkek beşi, fiziksel güç gerektiren meslekleri erkeklerin yapması gerektiğini ifadelerine eklemiştir.

“Meslek seçerken fiziksel yapı göz önünde bulundurulur. Eşitiz diye bayanlara inşaat işçiliğini önermek pek sağlıklı bir davranış olmaz. Onun dışında cinsiyete dayalı meslek olmaz. Her mesleği her birey yapabilir. Yeter ki fiziksel koşullar aranmasın.”

“Kadınlar vücut yapısına, dayanıklılık gerekmeyen bütün meslekleri olabilir. Vücut ağırlıklı, beden gücüne dayalı meslekler dışında her türlü meslek olabilir. Bir de vicdan mevzuu var. Kadınlar çok çabuk vicdanı yumuşadıkları için bu vicdani mesleklerden uzak durmaları daha iyi olur bana göre. Yeteneklerine bir şey demiyorum ama kanma durumlarında kadınlar vicdanlarına göre davranıyorlar.”

Bu gruptaki öğretmenlerden ikisi kadın biri erkek olmak üzere üçü, bireylerin meslek seçimlerinde toplumsal ve ailesel etkilerin yönlendirici olduğunu, örneğini gördükleri mesleklere yöneldiklerini ifadelerine eklemiştir.

Bir kadın öğretmen ise, “Aslında kız erkek diye bir meslek uygunluğu düşünmüyorum. Fakat toplumun kadına verdiği görevleri düşünecek olursak bayan olarak öğretmen olmasının yararı var. Tatilleri var. Bu tatillerden yararlanarak ailesine, çocuklarına, çevresine, kendisine zaman ayırabilir diye düşünüyorum. Bunun dışında hemşirelik, ebelik gibi kadınlar için biçilmiş özel meslekler var. Beden gücü isteyen mesleklerde tabii ki erkeklerin çalışması uygun olur” şeklinde toplumsal cinsiyet duyarlılığından uzak bir bakışla düşüncesini ifade etmiştir.

b. Matematik Öğretmenleri ile Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular

1. Görüşülen matematik öğretmenlerinden dördü kadın biri erkek olmak üzere beşi, kız ve erkek öğrencilerin derse karşı ilgi ve isteklerinin aynı olduğunu belirtmişlerdir. Bir erkek öğretmen kız öğrencilerin daha ilgili ve istekli olduğunu, bir kadın öğretmen de erkek öğrencilerin daha ilgili ve istekli olduğunu ancak sekizinci sınıfa

geldiklerinde ergenliğin etkisiyle tüm öğrencilerin ilgisizleştğini ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenler, derse yönelik ilgi ve isteğin öğretmen tutumuna bağlı olduğunu vurgulamışlardır.

2. İki erkek iki kadın olmak üzere dört Matematik öğretmeni, kız ve erkek öğrencilerin matematik dersindeki başarıları arasında fark olmadığını, bir kadın öğretmen başarılarının birbirine yakın olduğunu, üç kadın öğretmen ise kız öğrencilerin daha başarılı olduğunu ifade etmişlerdir. Kız öğrencilerin planlı ve düzenli çalışmaları sayesinde başarılı oldukları ancak erkek öğrencilerin pratik zekâlı olduklarını dile getirmişlerdir.

“Kızlar daha düzenli sistemli çalışıyorlar daha güzel defter tutuyorlar fakat erkekler pratik zekâyâ sahipler. Başarı aynı olabilir ama kızlar daha yoğun çalışıyor erkekler daha az çalışıp daha pratik çözüyorlar.”

3. Üç erkek ve iki kadın öğretmen, toplumsal cinsiyet ile belirli ders alanları arasında bir ilişki olmadığını belirtmişlerdir. Bir kadın öğretmen kızların sözel erkeklerin ise sayısal derslerde daha başarılı olduklarını ifade etmiştir.

“Erkeklerde fen ve matematik kafası var. Yani yetenekliler. Kızlar da çalışmayı seviyorlar o nedenle sözel derslerde daha başarılılar. Kızlardan fen dersinde başarı daha az oluyor.”

Başka bir kadın öğretmen ise erkeklerin fen ve matematik alanında daha başarılı olduklarını belirtmiştir.

“Mühendisliği daha çok erkekler tercih ediyor ve bu fen alanıyla girilen bir bölüm. İş imkânı olarak da erkeklere hitap eden bir bölüm. Erkekler o alanda daha çok tercih yapıyor. Bu alanlarda erkekler daha başarılı. Çünkü bunlar pratik zeka gerektiriyor ve erkekler pratik zekalı. Çok fazla çalışmayla olmayan bir ders.”

Genel olarak öğretmenlerin ifadelerinden, kız öğrencilerin başarılarını erkeklerden daha fazla çalışmalarına bağladıkları, erkek

öğrencilerin ise daha az çalışarak pratik zekâları sayesinde başarılı olduklarını düşündükleri sonucu çıkmaktadır.

4. Matematik dersinin, öğrencilerin beyin kapasitelerini artırdığı, pozitif düşünmeyi sağladığı, yorum yapmayı ve araştırmayı öğrettiği, muhakeme yeteneğini artırdığı ve hızlı düşünmeyi sağladığı belirtilmiştir. Sağladığı katkıların toplumsal cinsiyete göre farklılık göstermediği ifade edilmiştir. Ayrıca matematiğin yaşamın her alanında kullanıldığı ve gerektiği ayrıca diğer derslerle de matematiğin iç içe olduğu vurgulanmıştır:

“Her türlü katkısı var. Her alanda katkısı var. Evden çıktığın an başlıyor. Bakkala gidiyorsun matematik yol gidiyorsun, araba kullanıyorsun matematik. Diğer tüm derslerde de matematik gerekiyor. Olmazsa olmaz. Her yönden katkı sağlıyor.”

5. 5. ve 6. sorular kız ve erkek öğrenciler arasında karşılaştırma yapılarak cevaplandırıldığından bu sorulara verilen cevaplar birlikte değerlendirilmiştir.

Öğretmenlerden ikisi erkek ve ikisi kadın olmak üzere dördü, kız ve erkek öğrenci olarak gözlem yapmadıklarından özelliklerini ayrı ayrı belirleyemeyeceklerini, her iki grupta da aktif ve içe kapanık özellik gösteren öğrenciler bulunduğunu dile getirmişlerdir.

Kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha dikkatli, titiz, düzenli, gayretli, heyecanlı oldukları, derse katılımlarının daha fazla olduğu, daha fazla öğrenme çabası gösterdikleri, kız öğrencilerin güven vermeye ve cesaretlendirmeye ihtiyaç duydukları, erkek öğrencilerin daha rahat, sakin ve pratik oldukları öğretmenler tarafından ifade edilmiştir.

İki kadın öğretmen, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre onları öne çıkaran özellikleri olmasına rağmen OKS (ortaöğretim kurumları sınavı) ve üniversite sınavlarında erkek öğrencilerin gerisinde kaldıklarını dile getirmişlerdir. Bunun sebepleri ise, “hayat şartları” ve “erkeklerin pratik zekalı olmaları” ile açıklanmıştır.

Yapılan diğer görüşmelerde olduğu gibi kız öğrencilerin başarıları evde daha fazla zaman geçirmelerine paralel olarak daha fazla ders çalışmaları ve dolayısıyla daha başarılı olmaları ile açıklanırken, erkek öğrencilerin daha az çalışarak pratik zekâları sayesinde başarılı oldukları vurgulanmıştır.

7. Görüşülen öğretmenler, kız öğrencilerden eğitim alarak meslek sahibi olmalarını, iyi insan olmalarını, başarılı olmalarını, kendilerini ifade edebilmelerini ve çevreye faydalı bireyler olmalarını beklediklerini dile getirmişlerdir. Bir kadın ve bir erkek öğretmen, kız öğrencilerin meslek sahibi olmalarının eğitim almaları yoluyla gerçekleşeceğini belirtmişlerdir:

“Toplumumuz gereği, bir marangoz olamıyor, kahvede çalışmıyor. Ankara çapında düşünürsek, sitelerde bir yerde çalışmıyorlar. Çalışma koşullarından dolayı. Ama erkekler her yerde çalışıyorlar. Vasıflı olursa kızlar için çok daha iyi imkânlar var. Ama erkekler vasıflı da olsa vasıfsız da olsa kendilerini yetiştirdilerse bir işe girebiliyorlar. Ama kızlar için eğitim daha önemli. Kızlar daha fazla emek harcamalı ki daha iyi konumlara gelsinler.”

8. Görüşülen üç erkek ve iki kadın öğretmen, kız ve erkek öğrencilere yönelik beklentilerinin aynı olduğunu belirtmişlerdir. Bu beklentiler; meslek sahibi olmaları, seviyeli, dürüst olmaları, haklarını koruyup kendilerini ifade etmeleri, çevreye, vatana, millete faydalı olmaları, başarılı olup hedeflerine ulaşmaları olarak ifade edilmiştir. Bir kadın öğretmen kız ve erkek öğrencilerin kendilerini donatmalarını, eğitim almalarını beklediğini ifade ederken kız öğrenciler için eğitimin daha önemli ve gerekli olduğunu vurgulamıştır. Bir başka kadın

öğretmen ise erkek öğrencilerden beklentisini, toplumsal rollerini gerçekleştirmeleri ile ilişkilendirmiştir:

“Onlar aile reisi olacaklar. Kendilerini ona göre yönlendirmeleri gerekiyor. Yeteneklerinden zekâlarından iyi yönden yararlanmalarını istiyorum. Çalışmalarını, iyi bir baba ve aile reisi olmalarını bekliyorum.”

9. Görüşülen Matematik öğretmenlerinin tümü, öğretmen-öğrenci arasındaki olumlu iletişimin öğrenci başarısını artırdığını, ifade etmişlerdir. Öğretmenin öğrenciler için örnek kişi olduğunu, öğretmen tutumunun öğrencinin eğitimden, dersten uzaklaşmasına sebep olabileceğini belirtmişlerdir:

“Öğretmen davranışı çok önemli. Sınıfta öğrenciyle aranızda bir set koyuyorsanız öğrenciyi yakalayamazsınız. Belki hayat boyu matematiği sevmemesine neden olabilirsiniz. Ama bir arkadaş bir anne bir abla ve gerektiği yerde bir öğretmen çizginiz varsa çocuk mutlaka gayret eder başarılı olur. Öğretmen sınıfta iyi bir aktör olmak zorunda. Önce kendini ve dersi sevdirecek . Sonrasında başarı kendiliğinden gelir.”

“Öğrenciyle sohbet ettiğinde, samimi olduğunda derse daha çok katılıyor. İlgilenmezsen derse küsüyor, hiç çalışmıyor, kendini gösteremiyor, başarılı olamıyor. Öğretmenin aferin bile demesi onu başarıya götürüyor. Zayıf bir öğrenciye hatırını bile sorsan ertesi ders parmak kaldırıyor, derse katılmaya çalışıyor.”

Ayrıca iki kadın ve bir erkek öğretmen, öğretmen kadar ve öğretmenden daha öncelikli olarak ailenin başarıda önemli etkisi olduğunu vurgulamışlardır.

10.Görüşülen Matematik öğretmenlerinden üç erkek üç kadın olmak üzere altısı, cinsiyetine bakılmaksızın, her bireyin, kadın ya da erkek, her mesleği yapabileceklerini belirtmişlerdir. Belirleyici olanın yetenek, ilgi ve istek olduğunu vurgulamışlardır:

“İnsan istedikten sonra her dalda başarılı olabilir. Benim oğlum ODTU makine

mezunu. Beş altı tane kız arkadaşı var süper başarılı. Hedefinizi seçerseniz hangi dalda olursa olsun, bir marangozlukta bile kadın başarılı olabilir. Erkek ve kız diye ayırmıyorum. Önemli olan kişinin hedefi belirlemesi. Herkes istediği dalda başarılı olabilir. Önemli olan hedefi belirlemek. Başarıyı yakalamak için öncelikle çocuğa özgüven ve kendini tanıma fırsatı vereceksiniz. Ondan sonra kendi kendine hangi meslekte daha başarılı olacağına karar verebilir.”

“Her mesleği yapabilirler. Kız erkek ayrımı meslek ayrımını doğurur. Kız erkek ayrımı yapmayacağız ki kız ve erkek aynı ortamda aynı düzeyde çalışabilsinler. Mesleği bilgi, donanım ile seçeceğiz. Bunun için ben kız erkek ayrımını düşünmedim ve kabul etmiyorum. Kendi çocuklarımda da öyle. İstediyin mesleği seçebilirsin diyorum.”

Bir erkek öğretmen, kadınların fiziksel güç gerektiren meslekleri yapamayacağını, bunun dışında her mesleği yapabileceklerini belirtmiştir. Bir erkek ve kadın öğretmen ise toplumsal rol ve sorumluluklarına uygun meslekler seçmeleri gerektiğini ifade etmişlerdir:

“Kendilerine uygun olanı yapsalar daha iyi. Çünkü kızlar ileride ev hanımı ve anne de olacaklar. O nedenle çok zor meslekleri seçmemelerinde yarar var. Ama erkekler aile reisi oldukları için çok daha rahat yapabilirler mesleklerini.”

“Mühendisliği erkeklere daha uygun görüyorum. Öğretmenlik, hemşirelik gibi meslekler de bayanlar için uygun. Çünkü bayanlar için iş sonrası evde de iş bekliyor. Ev yükü daha çok bayanın üzerinde olduğu için daha az yorucu daha az zaman gerektiren meslek grupları daha iyidir. Mesela bir gece bekçiliği bir bayan için uygun mudur? Çalışma koşulu uygun değildir. Hepsinin sonucunda bir annedir bayan. Sorumlulukları daha fazladır. Yerine getirmesi için de daha uygun meslekleri seçmelidir.”

Görüşülen Matematik öğretmenlerinin çoğunluğu, meslek seçiminde cinsiyet ayrımı olmaması gerektiği düşüncesindedir.

c. Fen Bilgisi Öğretmenleri ile Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular

1. Çalışma grubundaki Fen Bilgisi öğretmenlerinin tamamı kız öğrencilerin derse yönelik ilgi ve isteklerinin erkek öğrencilerden daha fazla olduğunu belirtmişlerdir. Kızların ezberci oldukları, erkeklerin ise öğrendiklerini daha kolay uygulamaya soktukları yani daha pratik oldukları dile getirilmiştir. Ancak bir kadın ve bir erkek öğretmen erkek öğrencilerin elektrik ve üreme ünitelerinde kız öğrencilerden daha istekli davranış gösterdiklerini dile getirmiştir:

“Kız öğrenciler daha ilgili. Erkek öğrencilere göre kız öğrenciler belirgin derecede istekli. Göreve koşan, laboratuvara gitmek isteyen, görev almak isteyen, ödev isteyen kız öğrenciler daha fazla.”

“Konuya göre değişiyor. Elektrik konularında erkekler daha hevesli oluyorlar. Deneylerde, kurcalama işlerinde, teknolojik şeylerde.”

2. Çalışma grubundaki üç kadın Fen Bilgisi öğretmeni, kız ve erkek öğrencilerin başarılarının eşit olduğunu, bir erkek ve üç kadın öğretmen ise kız öğrencilerin daha başarılı olduğunu belirtmişlerdir. Kızların daha fazla başarı göstermelerini daha çok ders çalışıyor olmaları, daha düzenli olmaları ve sorumluluk duygusunu daha fazla taşımaları ile ilişkilendirmişlerdir. Kaymaz’ın çalışmasının bulguları bu bulgularla uyum göstermektedir. Kaymaz, yaptığı çalışmada da kız öğrencilerin daha başarılı olmalarını eve daha bağlı olmaları, daha çok aile kontrolü altında olmaları, ders dışı ilgi alanlarının daha az olması ve genelde evde bulunmaları nedeniyle daha fazla çalışmalarına bağlamıştır (Kaymaz, 2000).

“Dersin konusuyla alakalı. Erkek öğrenciler genellikle matematiksel sayısal alanda daha aktifler. Kızlar disiplinli çalışmayı gerektiren biyoloji, kimya konularında başarılı. Erkekler daha çok yazmayı gerektirmeyen sırf zeka ile halledebilecekleri konularda iyiler. Genel olarak kızlar daha disiplinli olduklarından dolayı daha başarılılar.”

“Kızlar daha başarılı. Erkekler daha serbest bırakıldığı için dışarıda vakit geçiriyorlar. Kız çocuklar evde tutuluyor. Evde kalınca da ders çalışıyorlar ve başarı gösteriyorlar.”

Kız öğrencilerin Fen Bilgisi dersinde gösterdikleri başarının, daha yetenekli ya da daha zeki olabilecekleri ihtimali dışında, kız öğrencilere yüklenen rollere paralel olarak değerlendirilmesi dikkat çekici bir bakış açısıdır.

3. Çalışma grubundaki dört kadın Fen Bilgisi öğretmeni, erkek öğrencilerin Fen ve Matematik gibi sayısal alanlarda daha başarılıyken kız öğrencilerin Biyoloji ve Türkçe gibi sözel ders alanlarında daha başarılı olduklarını, iki erkek öğretmen, ders alanlarındaki başarı ve toplumsal cinsiyet arasında bir ilişki olmadığını, bir kadın öğretmen ise kızların daha duyarlı erkeklerin ise daha dikkatli olduklarını belirtmişlerdir:

“Matematiksel işlemlerde kızlar daha ezberci davranırken erkekler daha yaratıcı daha yoruma dayalı olarak çözüyorlar. Matematikte sanki erkekler daha başarılı. Türkçede de kızlar; çünkü daha fazla okumaya zaman ayırıyorlar, erkekler ise oyuna daha fazla zaman ayırıyorlar.”

“Örneğin biyoloji konuları daha çalışmaya dayalı olduğu için kızlar daha başarılı görülüyor. Çünkü çalışıp geliyor. Ama o konuyla ilgili bir şekil çizmede erkekler daha başarılı. Kızlar benim çizdiğimin aynısını çizip geliyor. Erkekler kendine göre yorumlayarak çiziyor. Anladığını bana çiziyor. Anladıysa cevap veriyor ama anlamadıysa cevap veremiyor çünkü çalışmadığı için.”

“Sayısallarda erkekler daha yetenekliler. Daha pratikler. Kızlar ise aynı başarıyı çalışarak elde ediyor. Fark bu. Erkek öğrenciler dinlediğini çok daha kolaylıkla uygulamaya sokabiliyor. Ben her şeyin genetik olduğuna inananlardanım. Bunun da genetik olduğuna inanıyorum.”

4. Çalışma grubundaki Fen Bilgisi öğretmenleri genel olarak, dersin öğrencilere kendilerini ve çevresini tanımada, bilimsel düşünme ve araştırma alışkanlığı kazanmada ve sorgulamayı öğrenmede, katkı

sağladığını belirtmişlerdir. Bu öğretmenlerden yedisi, dersin sağladığı katkının toplumsal cinsiyete göre farklılık göstermediğini, bir kadın öğretmen ise gösterdiğini ifade etmiştir.

“Temizlik konusunda ben çok titizim. Temizlikle ilgili bilgiler verdiğimde bir bakıyorsunuz kız öğrenciler ertesi gün kolonya getirmişler sabun getirmişler yanlarında. Daha dikkatli.”

5. 5. ve 6. sorular kız ve erkek öğrenciler arasında karşılaştırma yapılarak cevaplandırıldığından bu sorulara verilen cevaplar birlikte değerlendirilmiştir.

Çalışma grubundaki Fen Bilgisi öğretmenlerinin tamamı, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha dikkatli, daha disiplinli davranış gösterdiklerini, kurallara uyduklarını, daha sesiz olduklarını ödevlerini daha düzenli yaptıklarını, sınıf içi etkinliklerine daha fazla katıldıklarını belirtmişlerdir:

“Derse katılım, tahtaya kalkma konusunda aktifler. Erkeklerde bu yok. Kızlar daha iddialılar. Kurallara uyuyorlar, deney yapmak, etkinliğe katılmak konusunda kızlar daha etkin.”

Çalışma grubundaki iki kadın öğretmen kız öğrencilerin fikrini açıklama konusunda cesaretsiz olduklarını, çekingen davrandıklarını ifade etmişlerdir.

“Kız erkek diye ayırt edemiyorum ama kızlar tahtaya kalkmakta, problemi çözmekte daha çekingenler, alay edilmekten korkuyorlar, geri planda duruyorlar. Erkekler mücadele ediyor kimisi de boş veriyor, çözem de olur çözmesem de olur diye düşünüyorlar. Ödevlerini yapma konusunda kızlar daha iyi. Daha sorumluluk sahibi. Biraz da aileye bağlı. Aile çocuğu takip etmiyorsa ödevlerini kontrol etmiyorsa çocuk hiç ödev yapmıyor. Erkekler daha dersi bozucu davranış gösteriyorlar, daha dağınıklar, yıkıcı davranıyorlar, dalga geçmeye meyilliler. İlgii dağıtmaya çalışıyorlar. Sistemli çalışmıyorlar. Kızlar daha sistemli çalışıyorlar.”

“Kızlar çok emin olmadıkları konularda konuşmak istemiyorlar ama erkek öğrenciler toplumdaki özgürlüğünü sınıfta da kullanıyor. Bilsin bilmesin, doğru olsun olmasın canı istiyorsa konuşuyor. Kızlar eğer eminse cevabından, başkalarının onunla alay etmeyeceklerinden eminseler konuşuyorlar.”

7. Çalışma grubundaki biri kadın ve üçü erkek beş Fen Bilgisi öğretmeni, kız öğrencilerden, eğitime devam etmelerini beklediklerini, bir kadın ve bir erkek öğretmen, okulda öğrendiklerini günlük yaşamda kullanmalarını beklediklerini ve bir kadın öğretmen ise, ekonomik özgürlük elde etmelerini beklediğini belirtmiştir. Kız öğrencilerden eğitimlerine devam etmelerini bekleyen beş öğretmen içerisinde üç kadın öğretmen, kız öğrencilerin bu yolla meslek edineceklerini ve böylece ekonomik özgürlük elde edeceklerini düşünmektedirler. Bu gruptaki iki kadın öğretmenin aynı beklentiye gerekçe olarak dile getirdikleri ifadelerinde, cinsiyet kalıp yargılarının etkisi dikkat çekmektedir:

“Kız öğrenciler eğitilebilirse toplum daha fazla gelişebilir. Çünkü ilk eğitimi kadınlar veriyor. Kızlar eğitilirse nüfusumuz bu kadar hızla artmaz. İnsanlar bakabileceği kadar çocuk sahibi olacaklardır.”

“Bütün kızlar okumalı, kendi ayakları üzerinde durmalı. Bilinçli bir anne, bilinçli bir toplum olabilmesi için kızların okuması gerekiyor. İyi bir kız ya da erkek çocuk yetiştirmek için iyi bir anne olması gerekiyor. Bunun içinde okuyup kendini yetiştirmesi gerekiyor.”

Kız öğrencilerden beklenenin, eğitim yoluyla, kendi potansiyellerini geliştirmeleri değil toplumsal rollerini en iyi şekilde yerine getirmek amacıyla eğitim almaları olduğu söylenebilir.

Kız öğrencilerden, öğrendiklerini günlük yaşantılarında kullanmalarını beklediklerini ifade eden bir erkek öğretmen, bunu erkeklerden de beklediğini, kız öğrenciler adına özel bir düşüncesi

olmadığını belirtirken, bir kadın öğretmen cinsiyetçi toplumsal değerlerle ötüşen ifadeler kullanmıştır:

“Öğrendiklerini günlük hayatta uygulamalarını bekliyorum. Yaşantılarına uygulamalarını bekliyorum. Örneğin, bir ergenlik konusunda öğrendiklerini uygulanması. Kendi hayatını düzenlemesi açısından, gelecek anne olacak aileye bakması açısından temizliği açısından çocuğu yetiştirirken vereceği bilgi açısından babadan daha çok çocukla ilgilenebiliyor. Bu bakımdan kendini ve çocuğunu yetiştirmesi bakımından daha çok görev düşüyor.”

8. Çalışma grubundaki Fen Bilgisi öğretmenlerinden ikisi kadın ikisi erkek dördü, başarılı olmalarını, bir kadın öğretmen meslek sahibi olabilmek amacıyla okumalarını, bir kadın öğretmen topluma faydalı olmalarını, bir başka kadın öğretmen demokrasiye inanan, insanlara saygılı birer birey olmalarını, bir erkek öğretmen ise öğrendiklerini yaşantılarında uygulamalarını beklediğini belirtmişlerdir.

Kız öğrencilere yönelik geleneksel toplumsal değerlere dayalı beklentiler ifade edilirken erkek öğrencilere yönelik benzer beklentiler yoktur. Öğretmenlerin, okul içi etkileşim sürecinde, sözlü ya da sözsüz iletişim yoluyla beklentilerini öğrencilere yansıttığı düşünülürse, kız öğrencilerin kadın mesleği olarak nitelendirilen alanlarda yoğunlaşmasının ilköğretim yıllarında atılan bir temeller üzerinde oluşturulduğu düşünülebilir.

9. Çalışma grubundaki Fen Bilgisi öğretmenlerinin tamamı, öğrenci başarısında öğretmen ve öğrenci arasındaki sevgi bağının çok etkili olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerden üçü, öğrencilerin sınıf ortamında rencide edilmesinin başarıyı olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir.

10. Çalışma grubundaki bir kadın öğretmen kadınların, çalışma koşulları uygun olmayan meslekleri seçmemeleri gerektiğini, yedisi ise, cinsiyet ayırt etmeksizin her mesleği her bireyin yapabileceğini

belirtmişlerdir. Fakat yedi öğretmen içerisinde iki kadın öğretmen meslek seçiminin cinsiyetten bağımsız olduğunu ifade ederken “fiziksel güç” ayrımı yaparak, kadınların sadece fiziksel güç gerektiren meslekleri yapmalarının uygun olmayacağını ifadelerine eklemişlerdir.

“İnsanlar doğuştan yeteneklidir. Bunu keşfetmek kişiye kalır. Pratikte yeteneklerimizi öğrenemiyoruz. Yoğun bilgi yüklüyoruz. Yeteneğini keşfedecek özgürlüğü yok. Okul müfredatı, aile toplum buna izin vermiyor. İki canlıyı insan olarak görüyorum. Tek fark üreme iç güdüsüdür. O süreçte bir ayrım var. Bunun dışında yoktur. Kadınların bu özelliği nedeniyle de daha sebatlı ve mutasyonlara da daha dirençli olduğunu düşünüyorum. Her mesleği yapabilir. Ama fiziksel güç erkeklerdeki gibi değil. Bu nedenle fiziksel güç gerektirenler dışındakileri yapabilirler. Onarı da erkekler yapsın. Beyin gücüyle yapılanları yapabilirler.”

“Günümüzde herkes her işi yapıyor. Başbakan'dan simit satıcısına kadar örneklerini görüyoruz. Demek ki cinsiyetle meslek grubunun ya da yapılan işin bir ilgisi yok. Yeter ki ilgisi isteği olsun bir imkân ona verilsin. Uzun yolda 403 otobüs kullanan, sokakta simit satan, taksicilik yapan bayanlar...bunların hepsini gördüm. Oran farklı olabilir tabi. Bu toplumdaki kaynaklanıyor; bu erkek işi, bunu bayan yapamaz veya bayan bunu çocukluğundan beri (Erkek çocuğu top oynarken kız top oynamaz ip atlar deniyor. Ona yöneltiliyor. Erkek çocuğu misket oynarken kız çocuğu çizgi oynaması gerekir diye baskı altına alınıyor. Bu da büyüyünce yansıyor.) bu şekilde kabul ediyor.”

d. Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ile Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular

1. Görüşme yapılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden çoğunluğu (yedi öğretmen) kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha istekli ve ilgili olduğu düşüncesindedirler. Bir erkek öğretmen kız ve erkek öğrenciler arasında fark olmadığını belirtmiştir.

Bu farklılığın nedenlerinden biri eğitimin kız çocukları için önemli bir açılım noktası olmasındandır. “Kızlar daha istekli. Kızlar daha ilgili. Yıllarca vermedik kızlara, ikinci sınıf vatandaş gördük. Şimdi, son yıllarda istek öyle çok ki kızlarda. Zaten geri kalmışlığımızın temel nedenlerinden biri bu potansiyelimizi

kullanmamaktan kaynaklanıyor. Bu yüzden ben sınıfta daha çok ilgi görüyorum kızlarda” diyen öğretmen de bu düşüncüyü ifade etmektedir.

2. Görüşme yapılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden bir kadın ve bir erkek öğretmen kız ve erkek öğrenciler arasında başarı farkı olmadığını belirtmişlerdir. Diğer öğretmenlerin tamamı kız öğrencilerin daha başarılı olduklarını ifade etmişlerdir. Kız öğrencilerin daha başarılı oluşlarının daha düzenli ve tertipli olma gibi bazı üstün meziyetlerine ve dışarıda zaman geçirmediyelerinden evde daha çok ders çalışmaya zaman ayırmalarından kaynaklandığı vurgulanmıştır.

3. Öğretmenlerin toplumsal cinsiyet ile farklı ders alanlarındaki başarı arasında ilişki olup olmadığına ilişkin görüşleri farklılık göstermektedir. Görüşülen yedi öğretmenden ikisi erkek ve biri kadın olmak üzere üçü, kız ve erkek öğrencilerin farklı ders alanlarındaki başarıları arasında fark olmadığı görüşündedirler. Bunun yanında bir kadın öğretmen, kız öğrencilerin sözel derslerde erkeklerin ise fen ve matematik gibi sayısal derslerde daha başarılı olduğu düşüncesindedir. İki erkek ve bir kadın öğretmen ise kız öğrencilerin bütün derslerde daha başarılı olduklarını dile getirmişlerdir. Görüşülen Sosyal Bilgiler öğretmenleri arasında “erkek öğrenciler kız öğrencilerden daha başarılıdır” diyen hiçbir öğretmen yoktur.

Kız öğrencilerin bütün ders alanlarında daha başarılı olmaları; ergenliğe erkeklerden önce girmeleri dolayısıyla daha olgun olmaları, kurallara uygun davranmaları, daha hırslı, düzenli ve azimli olmaları, sokakta vakit geçirmelerine izin verilmemesi nedeniyle evde kalıp ders çalışmaları ile ilişkilendirilmiştir.

Görüşülen öğretmenler içinde, kızların kalıplaşmış cinsiyet rollerini kırmaları ve kendilerini gerçekleştirmeleri için cesaret veren öğretmenler de vardır.

“Kızlar daha başarılı. Çünkü daha çok özen gösteriyorlar. Erkekler haylaz. Bütün gün sokakta geziyor, internete gidiyor. Aileler daha çok kızlara bu konularda baskı gösterdiğinden bu tür faaliyetleri yapamıyorlar. Ama erkek çocuğu bütün gün geziyor. Nerdeydin diye soran yok. Ama kız çocuğu bir saat kaybolsa sorarlar. Dersler sırasında bu konuları konuşuyorum onlarla. Bu durumdan kurtulmak istiyorsanız çok çalışın, ayaklarınız üzerinde durun diyorum. Yoksa evlenir, çamaşır bulaşık yıkar aynı sisteme devam edersin. Ama bunu değiştirmek istiyorsan güçlü ol.”

4.Görüşülen öğretmenler, Sosyal Bilgiler dersinin öğrencilerin dünyayı ve ülkelerini tanımaları, geçmiş öğrenmeleri ve toplumsal olaylara karşı duyarlılık kazanmaları konusunda katkıda bulunduğunu ifade etmişlerdir. İki öğretmen dışındakiler sağladığı katkının toplumsal cinsiyete göre farklılık göstermediğini belirtmişlerdir. Farklılık gösterdiğini belirten iki erkek öğretmen ise bunu kız öğrencilerin derste öğrendikleri ile yaşamı birleştirmeleri ve öğrendiklerinden çıkarsamalar yapmaları ile ilişkilendirmişlerdir. Erkek öğrencilerin bu tür çabalarının olmadığını dile getirmişlerdir.

5. Görüşülen öğretmenler, verilen ödevleri kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha titiz ve dikkatli yaptıklarını, sınıf içi kurallara daha fazla uyduklarını, derse katılımlarının daha fazla olduğunu, araştırmaya daha meraklı oldukları, öğrenmeğe karşı daha istekli oldukları gibi bir dizi meziyetlerini dile getirmişlerdir. Ancak erkek öğrenciler için kızlara göre öne çıkan bir özellikleri belirtilmemiştir.

Kız öğrencilerin daha rahat ve girişken olmaları, ders sırasında söz almak için ısrarcı davranmaları, topluluk içinde konuşmada daha rahat olmaları gibi bazı belirgin özellikleri de belirtilmiştir.

6. Erkek öğrencilerin genel olarak kurallara uymadıkları, sorumluluk sahibi olmadıkları, ödevlerini yapmadıkları derse katılmadıkları ifade edilmiştir.

7.Görüşülen Sosyal Bilgiler öğretmenleri genel olarak kız öğrencilerin okumalarını, meslek sahibi olmalarını, kendi kararlarını alabilecekleri duruma gelmelerini beklediklerini ifade etmişlerdir. İkisi erkek biri kadın olmak üzere üç öğretmen, eğitim alıp kendilerini yetiştirmelerinin gereğini anne olmaları ve çocuk yetiştirecek olmaları ile ilişkilendirmişlerdir.

Bir kadın öğretmen ise evliliklerinin sona ermesi durumunda ayakta durabilmeleri için meslek sahibi olmaları gerektiğini ifade etmiştir. Bir erkek öğretmen öğrencilerden ülkelerini sevmelerini beklediğini ifade etmiştir.

Bir erkek öğretmen, erkek ve kadın arasındaki eşitsizliklerin ancak kadınların erkeklere göre iki katı çalışmaları ile giderilebileceğini dolayısıyla kız öğrencilerden daha fazla çalışma beklediğini belirtmiştir.

“Okulda kızların akademik başarıları ve el becerileri daha yüksek ancak onların bu akademik başarıları üniversiteyi bitirdikleri zaman tersine dönüyor. Toplumsal yaşama katıldıkları zaman kadınlar ikinci plana düşüyorlar. Akademik olarak daha başarılı oldukları halde yaşama atıldıklarında gölgede kalıyorlar. En başarısız dediğimiz erkek öğrenciler yaşam sürecinde en öne çıkıyorlar. Sınıfın en başarılı kız öğrencisi ona tali kalıyor. Bunu bir çelişki olarak görüyorum” diyen bir erkek öğretmen ise kız öğrencilerden okuldaki başarılarını hayatta da devam ettirmelerini beklediğini belirtmiştir. Öğretmenler eğitim ortamının aktif özneleridir ve cinsiyet eşitsizliklerinin yeniden üretilmesinde olduğu kadar dönüştürülmesinde de etkilidirler. Böyle değerlendirildiğinde bu ifadeler sevindiricidir.

8. Erkek öğrencilerden ülkelerini sevmelerini, topluma faydalı olmalarını, kendi kararlarını alabilecek duruma gelmelerini, meslek sahibi olmalarını, duyarlı, çok yönlü, kibar olmalarını beklediklerini ifade etmişlerdir. Meslek sahibi olmalarını beklediğini söyleyen bir kadın öğretmen ise bunu erkeğin eve bakması gerektiği düşüncesi ile ilişkilendirmiştir.

Öğretmenler arasında kadın ve erkeğe yüklenen rolleri içselleştiren ve bunu beklentilerine yansıtanlar dikkat çekmektedir.

9. Görüşülen Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin tamamı öğrencilerin öğretmeni model aldıklarını, dersi sevmelerinin başarıyı artırdığını ifade etmişlerdir. Okulda öğrenciye en yakın olan öğretmendir. Öğretmen ile öğrenci arasındaki olumlu ilişki öğrencinin kendini değerli hissetmesini, kendine güvenmesini ve kendini gerçekleştirmesini sağlayabilir. Görüşülen öğretmenler de bu düşünceleri desteklemektedirler.

10. Görüşülen Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden biri erkek biri kadın olmak üzere ikisi, kadın ve erkek arasında meslek ayrımı olmaması gerektiğini, yetenekleri ve ilgileri doğrultusunda hepsinin her işi yapabileceklerini belirtmişlerdir. Dört erkek ve bir kadın öğretmen ise, meslek seçiminde cinsiyet ayrımı yapmanın doğru olmadığını ifade ederlerken bazı mesleklerin kadına bazılarının ise erkeklere daha uygun olduğunu vurgulamışlardır:

“Kadınlar bir çok alanda başarılı olabilirler. Ama hemşirelik, sağlık memurluğu, çocuk gelişimi bölümlerinde daha duyarlı daha iyi olacaklarını düşünüyorum. Örneğin inşaat mühendisliğinde kadınların bu toplum içinde çok mutlu olarak iş yapabileceğini düşünmüyorum. Baskı olacaktır. Sürekli karşı cinsle ilişkide bulunacak, inşaat yerine gidecek. Bayanların bu tür işlere girmesini çok doğru olduğunu düşünmüyorum. Başarısız olacak diye değil. Toplusal bir baskıyla karşı karşıya kalacak. Bu nedenle doğru olacağını düşünmüyorum.”

“Hemşirelik genelde kadın mesleği olarak uygun bir meslek, anaokulu öğretmenliği uygun bir meslek. Bir genel kabul var. Spikerlik, programcılık, öğretmenlik, kabul gören mesleklerden.”

Görüşülen Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğunun kadın ve erkekten beklenen geleneksel rol dağılımını içselleştirdikleri görülmektedir. Ancak bunun yanında kadın ve erkek arasında meslek ayrımı olmaması gerektiğini düşünen öğretmenlerden biri, “Kız ya da erkek her mesleği yapabilir. Bunların örnekleri var. Tır kullanan, taksi kullanan kadınlar var. Sayıca az olduğundan bir dengesizlik var. Erkek hakimiyeti var. Eksiklikler var. Bunların giderilmesi lazım” diyerek farkındalığını dile getirmiştir.

Genel olarak görüŖülen öğretmenler meslek seçimi ile ilgili ifadelerinde kadının yetersizliğine değil toplumsal baskı ve rollere vurgu yapmışlardır.

e. Beden Eğitimi Öğretmenleri ile Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular

1. Çalışma grubunda yer alan yedi Beden Eğitimi öğretmeni, erkek öğrencilerin Beden Eğitimi dersine yönelik ilgilerinin ve ders içerisindeki etkinliklere katılma isteklerinin kız öğrencilere göre daha fazla olduğunu belirtmişlerdir. Bu durumun nedeni olarak erkek öğrencilerin okul dışında benzer etkinlikleri yapma olasılığının kız öğrencilere göre daha fazla olması, kız öğrencilerin özellikle 8. sınıfa geldiklerinde ergenlik dönemine girmeye bağlı olarak bedensel gelişimlerinden tedirginlik duymaları ve ailenin tutumu gibi etkenleri belirtmişlerdir:

“Kızlar ergenliğe girmeden dolayı o gün derse girme konusunda isteksiz olabiliyorlar. Adet günleri hastayız diyorlar. Girmek istemiyorlar. Eşofman giymek istemiyor adet görüyorsa. Göğüslerini, kalçalarını saklamaya çalışıyorlar. Derse karşı ilgililer hepsi. Vücuttaki değişimler, gelişimler kızları biraz geriletıyor sadece. Farklılık bundan oluşuyor. “

“Kızlar daha isteksiz erkekler daha istekli. Branşlara göre de değişiyor. Basketbolu işlerken erkekler daha istekli, kızlar değil.Kızlar voleybolda daha istekli.

Basketbol daha kaba voleybol daha kibar gibi düşünüyorlar. Hafta sonu kurslarında voleybolda 40 öğrenciden 2 tanesi erkek. Ama basketbolda hepsi erkek kız yok. Bu veliden de kaynaklanıyor.”

“Kızları bıraksanız onlar bir kenarda oturup sohbet etmeyi yeğlerler. Kız öğrencilerde bu derse karşı bir isteksizlik var. Matematik, Fen Bilgisi gibi kültür dersleri onlar için çok önemli, Beden Eğitimi dersinde oturup sohbet etsinler. Erkeklerde böyle değil. Erkekler aktiviteyi seviyorlar, sporu seviyorlar. Bu çocukların yetiştirme tarzından kaynaklanıyor.”

“Kız çocuklarının davranışları, sorumlulukları ve rolleri toplum tarafından inşa edilmektedir. Cinsiyetleriyle birlikte doğuştan getirdikleri biyolojik özellikleri değildir. Kızların daha çok evde oturmaya, ağırbaşlı ve çekingen olmaya teşvik edilmesi, ders sırasındaki tutum ve davranışlarında etkisini göstermektedir. Dolayısıyla kız

öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha ilgili ya da ilgisiz olmaları bir üyesi oldukları çevre tarafından yaratılır.”

Çalışma grubundaki Beden Eğitimi öğretmenlerinden Şehit Cihan Yıldız İ.O Beden Eğitimi öğretmeni (erkek) kız öğrencilerin hepsinin derse karşı istekli olduklarını ve dersi sevdiklerini belirtmiştir. Bunun nedenini bu bölgedeki kız öğrencilerin sokakta daha fazla zaman geçirmeleri ve böylece sportif etkinliklere yatkınlık kazanmaları ile ilişkilendirilmiştir:

“İlk Türk kız halter takımı bu okulda kuruldu. Öğretmenin gayretiyle öğrencilerimizden Nurcan Taylan halter şampiyonluğu kazandı. Kız öğrenciler diğer bölgelerdeki gibi zamanın çoğunluğunu evde geçirmiyor. Sokaktalar. Güçlü kuvvetliler. Boksa, bilek güreşine meraklı bu sporları yapan kızlar var. Sportif açıdan buranın kızları da erkekleri de yetenekli. Araştırmamızdaki diğer okullarda bu tür kızlar olduğunu sanmıyorum. Bu bölgeden kaynaklanıyor. Yetiştiriliş tarzından. Topla büyüdükları için yatkın oluyorlar. Diğer çalıştığım okullara göre bunu açık bir şekilde fark ediyorum. Başka okulda manşeti parmak pası öğretilene kadar canım çıkıyordur. Buradakiler hemen kapıyorlar. Öğrencinin kendi yeteneği var.”

2. Çalışma grubundaki Beden Eğitimi öğretmenlerinin çoğunluğu (beş öğretmen), derslerinde erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha başarılı olduklarını, iki erkek öğretmen ise kızların da erkekler kadar başarılı olduklarını belirtmişlerdir:

“Farklılık göstermiyor. Hepsi aynı mahalleden. Erkek gibi kızlar var. Mesela futbol oynayan, tırmanabilen, hızlı koşan. Bazen kızlar erkekleri geçebiliyor. Bunda mahalle kültürü etkili. Başarıda çok fark yok. Aynı şeyi kızlar ve erkekler aynı oranda gösterebiliyor.”

Başarı farklılığının nedeni olarak bazı tespitlerini de dile getirmişlerdir:

“Erkekler önde gidiyor. Fakat ailede bu ayrımı (toplumda erkekler hep ön plana çıkar) yaşamayan kız öğrencilerde erkeklerden çok daha başarılı olanlar var. Kız çocuğunun oturuşunda, kalkışında konuşmasında daha ağır olması beklenir. Kız

kendini o şekilde kabul ettirmek zorundadır. Bu şekilde yetiştirilen çocuklar derste daha az hareket ediyor, etkinliklere daha az katılıyor. Bunun dışında başarıda fark yok.”

“Kızlar daha çok aile içinde bulunuyor. Erkek çocuklar ise dışarıda daha çok. Oynuyor, atlıyor, zıplıyor. Becerilerini geliştirebiliyor. Kız öğrenciler daima evin içinde. Bu ilgiden değil de, yaşantılarından, çevrelerinden kaynaklanıyor.”

“Kız öğrenciler bütün derslerde erkek öğrencilerden çok daha iyi olduğunu gözlemliyorum. Çünkü sorumluluk ve görev anlayışları daha fazla. Kendilerini daha fazla sıkıp hedeflerine azimle yürüyebiliyorlar diye gözlemliyorum. Erkek öğrencilerin biraz daha rahat olduğunu düşünüyorum.”

“Bunun nedenini buluş çağında olmalarına ve erkeklerin ve kızların dünyaya gelirken farklı programlanmalarına bağlıyorum ben. Yaratılıştaki kadının daha organize daha programlı daha sorumluluklarına sahip çıkan daha sabırlı olduğunu düşünüyorum.”

3. Çalışma grubundaki Beden Eğitimi öğretmenleri tüm derslerde genel olarak kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha başarılı olduklarını belirtmişlerdir. Bunun nedenini ise kız öğrencilerin çalışmaya daha fazla zaman ayırmaları olarak düşündüklerini ifade etmişlerdir:

“Kızlar daha düzenli çalışıyorlar. Daha tertipliler. Erkekler öyle değil dağınıklar. Sürekli oyunda olduklarından başarıları daha düşük. Kızlar çalıştıkları için daha başarılılar. Kendi kızım da öyle. Çok zeki değil. Ama çok tertipli ve çalışkan olduğundan başarılı.”

“Evet var. Kızların evde kalıyor olması, aileye daha bağlı olması, dışarıdaki hayatlarının daha az olması onları sanırım ders çalışmaya yöneltiyor ve bu nedenle daha başarılılar. Benim dersimde tersi. Bu da aynı nedene bağlı. Eve bağlılar, dışarıdan uzaklar. Hareket yok, aktivite yok. Kendi başlarına bir şeyler yapabilme imkanı sunulmamış. Aile tarafından biraz daha korunmuş kollanmış. Bu her türlü davranışına yansıyor.”

“Kız öğrenciler bütün derslerde erkek öğrencilerden çok daha iyi olduğunu gözlemliyorum. Çünkü sorumluluk ve görev anlayışları daha fazla. Kendilerini daha fazla sıkıp hedeflerine azimle yürüyebiliyorlar diye gözlemliyorum. Erkek öğrencilerin biraz daha rahat olduğunu düşünüyorum.”

4. Çalışma grubundaki Beden Eğitimi öğretmenleri dersin öğrencilerin sosyalleşmesine, kendi yeteneklerini tanımasına ve spor dalları ile ilgili bilgilerinin artmasına katkıda sağladığını belirtmişlerdir. Sağladığı bu katkıların toplumsal cinsiyete göre farklılık göstermediğini ifade etmişlerdir. Bununla beraber dersin sağladığı bu katkıların kız öğrenciler için daha önemli olduğunu belirten bir erkek öğretmenler de olmuştur:

“Kızların çıkış noktası benim. Başka okula kayıt olamaz. Kızılay’a, Ulus’a gezmeğe gidemiyor. Atakule’yi görmemiş olanlar var. Bazı çocuklara oraları görme imkânı tanıyorum. Takım olma yarışma heyecanını yaşıyorlar. Derste iyi olursa oralara gidebiliyor. Kızlar erkekler kadar rahat dışarı çıkamıyor. Erkekler burada bütün gün oynayabiliyor. Ama kızlar kısmen gelebiliyor.%30’u. Geçen koşu yaptık. Koşu için 25 kız öğrenci toplandı. Özellikle kızlar için kros ve voleybol yapıyorum. Erkekler futbol olmayınca sıcak bakmıyorlar. Kızlar için bu etkinlikler çıkış noktası. Bana tutunabilirlerse bu onlar için fırsat.”

5.Çalışma grubundaki Beden Eğitimi öğretmenleri kız öğrencilerin ders sırasında disiplinli davranarak kurallara uyduklarını, yapılması istenenleri yaptıklarını ve derste pasif olduklarını belirtmişlerdir:

“Kız öğrenciler daha çekingen. Daha pasif durmayı yeğliyor. Koş desen yarısı koşmak istemiyor. Spor yapmak isteyen, istemeyen, hocanın sözüne göre davranan öğrenciler var.”

“Daha kibarlar. Çok, yorulmaya, çok terlemeye kirlenmeye karşılar. Erkek öğrenciler kendini yerden yere atıp 80 dakika ter içinde kalırken kız öğrenci bunu sevmiyor. Kokuyu, çamuru, tozu kızlar sevmiyor. Erkek öğrenciler futbolu severken, kız öğrenciler voleybol oynamayı ya da ip atlamayı seviyorlar. Daha çok kendilerini yorup, kirlitmeyecek şekilde dersten sıyrılma peşindeler. Bu dönem kız öğrenciler için voleybol erkekler için futbol turnuvası yaptık. Turnuva için çalışın dediğimde erkekler kendini yerden yere atarken kızlar derse nasıl girdilerse öyle çıkıyorlar.”

6.Çalışma grubundaki Beden Eğitimi öğretmenleri erkek öğrencilerin spor konusunda kendilerine güvendiklerini, enerjik olduklarını ancak dersin kurallarına dikkat etmediklerini, disiplinsiz davranış gösterebildiklerini belirtmişlerdir:

“Isınma yapmayalım, jimnastik yapmadan oyuna geçelim, basketbol oynayalım diyen erkek öğrenciler oluyor. Kızlarda bu yok. Ders kurallarına uyuyorlar. Daha disiplinliler. Kılık kıyafette aynı şekilde. Kızlar söylediğim şekilde giyinirken erkekler tuttukları takımların tişörtlerini giyiyorlar.”

7. 7. ve 8. sorular kız ve erkek öğrenciler arasında karşılaştırma yapılarak cevaplandırıldığından bu sorulara verilen cevaplar birlikte değerlendirilmiştir.

Çalışma grubundaki Beden Eğitimi öğretmenleri kız ve erkek öğrencilerden beklentilerinin aynı olduğunu, gelecekte de spor yapmalarını, yeteneklerini ortaya çıkararak değerlendirmelerini beklediklerini belirtmişlerdir.

Genel olarak kız öğrencilerin okul dışında zamanlarını evde geçirmelerinden dolayı spor yapamadıkları, erkek öğrencilerin kız öğrencilerden farklı olarak daha çok dışarıda zaman geçirmeleri nedeni ile spor yapma imkânlarının daha fazla olduğu belirtilmiştir:

“Kızlar spor yapsınlar. Yapmıyorlar. Erkek öğrenciler bir kaç bir araya gelip bir halı saha kiralayabiliyorlar. Kız öğrencilerin Beden Eğitimi dersi dışında dışarıda hiçbir sosyal etkinliği yok. Yöneltmeye, sporları tanıtmaya çalışıyorum ama ailede de yok. Ders öncelikli planda. Erkek öğrenci dershaneden çıkınca dışarıda top oynayarak giderebiliyor. Ama kızlarda bu yok. Kız çocuğu spora kapalı yetişiyor. Onların da bir kaçının toplanıp örneğin voleybol oynamasını beklerim.”

9. Çalışma grubundaki Beden Eğitimi öğretmenleri, öğretmenin öğrenci başarısında önemli bir etkiye sahip olduğu konusunda aynı fikirdedirler. Öğretmenin öğrencinin ihtiyacına uygun davranış göstermesi durumunda başarının geleceğini ifade etmişlerdir. Öğrencinin ders öğretmenini sevmesi ya da sevmemesinin derste başarıyı etkilediğini belirtmişlerdir:

“Ben onlarla oynuyorum, onların seviyesine iniyorum. Hopluyorum, zıplıyorum, espri yapıyorum ama sınırı biliyorlar. Bazıları fişeklenmek istiyor. Sen iyisin dediğimde

kesinlikle başarılı oluyor. Sen iyisin, diğerlerinden farkın yok. Deyip teşvik edince başarıları artıyor.”

Derbent İ.O Beden Eğitimi öğretmeni (erkek) aile tutumunun ve koşulların başarıya etkisinin öğretmen davranışından daha öncelikli bir güce sahip olduğunu dile getirmiştir:

“Genel anlamda aile daha önemli bir faktör. Öğretmenin etkisi onlara göre az. Kızları dışarı atarsak “siz kızsınız istediğiniz şeyleri yapın (kafanıza göre takılın) dersek onlarda ayrı etki yaratır. Kız erkek diye ayırmıyorum fakat çevre itibarıyla erkekler daha yatkın. Genel anlamda kız takımı çalıştırmak istemiyorum. Akşam ve hafta sonu çalışmalarında kızların geliş gidişleri hep sorun olur. Bu sorun buraya has. Birincisi ekonomik, ikincisi ailelerin ilgisiyle ilgili sorunlar bunlar. Kız başına akşam saatlerinde gelemiyor. Ailelerin getirip götürmesi gerekiyor. Ama başka yerlerde kızların aileleri getirip götürüyor. Burada olmuyor. Bir iki kişi bunu yapabiliyor. Kız her zaman için problem. Erkeklerle şuraya gel diyorsun geliyor. Kız gelirken bir şey olsa kaybolursa, biri bir şey yapsa problem yaşıyorsun. Geri götürmek zorundasın. Kızlar pasif duruyorlar. Ama iyi okullardaki kızlar kendi gidip gelebiliyorlar. Aileler getirip götürebiliyor. Bu okulda zor, çekincem var. Bunu yapanlar az burada. Bu sebeplerden dolayı erkek takımı çıkarmak daha uygun. Erkeklerin velileri dışarı çıkmasını diye bize yönlendiriyor. Onların hoşuna gidiyor. Dışarıda oynayacağına spor yapsın diyorlar. Kız öğrencilerde bu yok. Birde ben erkek öğretmenim. Kızlarla yarışmalar için dışarı gitmek sorun. Ayağı ağrırsa bakamazsın, başı ağrırsa tutamazsın. Bunlar dezavantaj. Düşse kucağına almakta zorlanırsın. Hareket göstermek için elini tutsan öğretmen elini tuttu derler. Bunlar benim için önemli etkenler. Antrenman yapamıyorsun. Burada yetişmiş kızları oynatınca erkek seyirciler olacak, taciz edecekler. Bunlar hep bana gelecek. Bunlara meal vermemek için kendimi geride tutuyorum. Krostta Ankara birincisi kız var. Ama tek başıma alıp Antalya’ya yarışmaya götüremiyorum. Bu konularda kızları ikinci plana atabiliyorum. Takla attırırken erkeklere yardım ediyorsun ama kızlar için uğraşmıyorsun. Atamıyorsa atamıyordur. Arkadaşlarından yardım istiyorsun. Bayan öğretmen olsa farklı olur.”

10. Çalışma grubundaki Beden Eğitimi öğretmenlerinden dördü kadın, biri erkek beşi meslek seçiminde cinsiyet ayrımı olamayacağını, her bireyin isteği ve yeteneği doğrultusunda her mesleği yapabileceğini belirtmişlerdir:

“Toplumsal o onu yapamaz dayatmasından ileri geliyor. Yoksa yapar. Hepsi yapabilir. Futbolda çok başarılı bir kız öğrencimiz var. Ama ailesi maçlarda giyilen formaları

uygun bulmadığından izin vermiyor. Kız öğrenci de bunu bize söylemiyor. İstemiyorum diyor. Bunun gibi toplumda da kadınlar engellendiği için bazı alanlarda yoklar. Yoksa yeteneği ilgisi isteği varsa her meslekte başarı gösterebilirler.”

Bir kadın ve bir erkek öğretmen ise fiziksel güç gerektiren ve çalışma ortamları kadınlar için uygun olmayan meslek alanlarının kadınlara göre olmadığını dile getirmişlerdir.

“Ben kızlar şunu olsun erkekler şunu diye düşünmüyorum. Bazı şeyler doğaldır. Mesela şoförlük mesleğinde kızlar zorlanır, erkeklere göredir. Uzun yoldasın. Genel olarak kız ve erkek diye ayrılmasa da bazı küçük şeyler var. İşte şoförlük gibi. Kadınlara taciz olayları var. Göz önünde, kalabalık olan meslekleri seçmeleri daha doğru. Tek başına yapacağı mesleklerin yapılması erkekler için daha uygun. Kendine daha yatkın meslekleri seçmeli. Radikal olmak için meslekler seçilmemeli. Şantiyede tek kadın olması dezavantajdır. Mutlaka onu taciz eden tipler olacaktır. Çalışma arkadaşları uygun olsa bile amelelerden çıkabilir. Hep görüyoruz taciz olaylarını çalıştığımız yerlerde. Doğru meslek insanı içinden gelenle ilgilidir. İçinde potansiyelin varsa ve çalışma koşulları uygunsa olur. Çalışma şansı olmayan meslekleri seçmek, şansını zorlamak hayatını karartmaktır. Bazı şeyler radikal olma adına yapılmamalı. Belli bir mantığı olmalı.”

Çalışma grubundaki Beden Eğitimi öğretmenleri ile yapılan görüşmeler sonucunda, beş öğretmen meslek seçimini toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısı ile değerlendirirken iki öğretmenin bu konuyu geleneksel değerlere dayalı bir bakışla değerlendirdikleri belirlenmiştir.

2. Öğretmenler ile Yapılan Görüşmelere İlişkin Yorumlar

Yıl sonu notları üzerinde yapılan analizler, çalışma kapsamındaki dört ilköğretim okulunda ikinci kademedeki kız öğrencilerin belirlenen derslerde ve ders alanlarında erkek öğrencilerden daha başarılı olduğunu göstermektedir. Görüşülen ders öğretmenlerinin ifadeleri de genel olarak bu sonuçları desteklemektedir. Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler, İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerini yürüten öğretmenlerin çoğunluğu kız öğrencileri

daha başarılı bulmaktadırlar. Sadece Beden Eğitimi öğretmenleri erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha başarılı olduğunu ifade etmişlerdir. Ancak Beden Eğitimi dersine ait yıl sonu notları üzerinden yapılan analizlerde ise çalışma kapsamındaki okulların hiçbirinde kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir başarı farkı belirlenmemiştir. Yıl sonu notlarına göre okulların tamamında Beden Eğitimi dersi tüm öğrencilerin en başarılı olduğu derstir. Çoğunlukla yıl sonu notu bu ders için 5'tir. En düşük not ise 4'tür. Bu yönüyle diğer derslerden farklılık göstermektedir. Beden Eğitimi öğretmenleri erkek öğrencileri daha başarılı bulmalarına rağmen kız öğrencilerle aynı notu vermektedirler. Bu da öğretmenlerin, kız öğrencilerden başarı beklentilerinin olmadığını ya da kız öğrencilerin bu derste başarı ya da başarısızlıklarını önemsemedikleri düşüncesini akla getirmektedir. Farklı bir bakış açısıyla değerlendirmek gerekirse Beden Eğitimi öğretmenleri farkında olarak ya da olmayarak kız öğrencileri notla desteklemektedirler. Çünkü Beden Eğitimi öğretmenleri görüşmeler sırasında, kız öğrencilerin erkekler kadar sokakta vakit geçiremediklerinden spora yatkın olmadıklarını ifade etmişlerdir. Yapılan bir görüşmede Beden Eğitimi öğretmeni, kız takımı oluşturmak istemediğini, çünkü kız öğrencilerin geç saatlerdeki çalışmalara katılmakta zorluk çektiklerini oysa erkek öğrencilerin bu sorunları yaşamadıklarını ifade etmiştir. Öğretmenin yapmış olduğu bu tercih sonucunda kız öğrenciler kendilerini gösterebilecekleri bir alandan yoksun bırakılmaktadırlar. Ancak bu sorunlar kız öğrencilerin yetenekleri ile ya da yapılacak spordaki başarısızlıkları ile ilgili değildir. Geleneksel toplum kurallarının kız öğrenciler üzerinde yarattığı kısıtlama ve engellemelerin bir sonucudur. Böylece kız öğrenciler bu alanda tecrübesiz bırakılmaktadır.

Kız öğrenciler çoğunlukla daha başarılı bulunmakla beraber gösterdikleri başarı, daha yetenekli ya da daha zeki olabilecekleri ihtimali dışında, onlara yüklenen rollere uygun olarak değerlendirilmektedir. Genel olarak erkek öğrenciler daha zeki, mantıksal ve matematiksel yetenekleri daha güçlü, pratik zekalı olarak

düşünülmektedir. Kız öğrencilerin ise ezberci oldukları dile getirilen düşünceler arasındadır. Öğretmenlerde, kız öğrencilerin başarıyı erkek öğrencilere göre daha fazla çalışmaları sebebi ile elde ettikleri önyargısı hakimdir. Böylece kız öğrencilerin başarıları değersizleştirilmekte ve görmezden gelinmektedir. Kız öğrenciler OSS ve OKS sınavlarında erkek öğrencilerden daha başarılı olmalarına karşın, tersini belirten bir öğretmenin de bu düşüncesi somut bir ön yargı ifadesidir. Bununla birlikte çoğunlukla, kız öğrencilerin daha rahat ve girişken olmaları, ders sırasında söz almak için ısrarcı davranmaları, topluluk içinde konuşmada daha rahat olmaları gibi bazı belirgin özellikleri de öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Kız öğrenciler kendilerini ifade etmek için daha fazla çaba göstermektedirler. Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders öğretmenleri kız öğrencileri daha ilgili ve istekli bulmaktadırlar. Sadece Beden Eğitimi öğretmenleri derse yönelik ilgi ve isteğin erkek öğrencilerde daha fazla olduğunu belirtmişlerdir. Hünük (2006)'ün ilköğretim ikinci kademe öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada da, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre Beden Eğitimi dersine karşı daha olumlu tutum gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Erkek öğrenciler sokakta daha fazla zaman geçirmektedirler. Böylece pek çok spor aktivitesinde bulunup yeteneklerini sınama imkanı elde etmektedirler. Böylece de bu alana karşı ilgileri ve dolayısıyla istekleri artmaktadır. Kız öğrenciler için bu koşullar oldukça sınırlıdır. Ders öğretmenleri de bu görüşleri desteklemektedirler.

Öğrencilerin ders başarıları zihinsel olmayan bir çok faktör tarafından etkilenmektedir. Öğretmenin yeterlilikleri, ders içindeki tutum ve davranışları, okul ortamı, aile, öğrencinin tutumu ve ilgisi bu etkenler arasındadır. Görüşülen öğretmenlerin ifadeleri de bu bilgileri desteklemektedir. Kız öğrenciler genel olarak öğretmenler tarafından bilinçli ve amaçlı bir şekilde desteklenmeseler de, görülmektedir ki azimleri ve istekleri ile varlıklarını göstermektedirler. Yaşamın tüm alanlarında varlığını hissettiren gelenekler ve yapılara ilişkin tüm

olumsuzlara rağmen kız öğrencilerin bu denli istekli ve azimli olmaları cinsiyet eşitsizliklerinin dönüştürülmesi adına umut vericidir. Kızlar eğitim yolu ile kendilerini görünür kılmaya çalışmaktadır. Ancak kız öğrencilerin bildiğini göstermede daha çekingen davrandıkları da dile getirilmiştir. Erkek öğrenciler için böyle bir gözlem ifadesi olmamakla birlikte daha rahat oldukları ifade edilmiştir. Bu durum “kız öğrencilerin özgüven duygusu acaba erkek öğrencilerinki kadar gelişmemiş midir? Kız öğrenciler itaate mi alıştırılmıştır?” sorularını akla getirmektedir. Bir Matematik öğretmeni kız öğrencilerin güven verilmeye ve cesaretlendirmeye ihtiyaç duyduklarını dile getirmiştir. Bu düşüncenin bir Matematik öğretmeni tarafından dile getirilmesi de ayrıca önemlidir. Çünkü Matematik, erkeklerin kızlardan daha başarılı olduğu ön yargısının olduğu bir derstir.

Görüşülen öğretmenler, kız öğrencilerin söyleneni yaptıklarını, kurallara uygun davrandıklarını, kibar davranış özellikleri gösterdiklerini belirtmişlerdir. Erkek öğrencilerin ise daha rahat oldukları, kurallara daha az uydukları, disiplinsiz oldukları vurgulanmıştır. Kızlar sınıf içerisinde tam da toplumun onlardan beklediği gibi davranmaktadırlar. Çünkü bu davranışlar her gün farklı bir yolla, üstü örtülü ya da açık şekilde toplum tarafında onlara benimsetilmektedir. Kız ve erkek öğrenciler arasındaki bu belirgin davranış farkları toplumsal etkileri açığa çıkarmaktadır.

Görüşülen öğretmenler kız ve erkek öğrencilerden eğitimlerine devam etmelerini, başarılı olmalarını beklediklerini ifade etmişlerdir. Ancak kız öğrencilerin başarılı olması beklenirken bunun sebebi genel olarak toplumsal rolleri ile ilişkilendirilmiştir. “İyi ve bilinçli bir anne olmak, eş olarak gelecek nesilleri yetiştirmek” bu beklentiler içerisinde dikkat çekenlerdir. Bununla birlikte erkek öğrencilerin iyi birer aile reisi olmaları gerektiği ifade edilmiştir. Okul ortamı ve bu ortamın etkin özneleri olan öğretmenlerin beklentileri öğrencilerin tutumlarını, başarılarını ve istihdamlarını etkilemekte ve onları yönlendirmektedir.

Patriarkal sistem, kız öğrencileri eğitim ortamında da bırakmamakta, öğretmenler aracılığı ile pekiştirilmektedir. Geleneksel değerlere uygun olarak ortaya çıkan kadın rolüne göre kadın her şeyden önce eştir. Ancak Köker (1988)' e göre, kadınlık rolü, insanın kendi kişiliğini geliştirmesi amacının önüne geçmemelidir. Kadın her şeyden önce kişiliğini ve öz benliğini geliştirme amacında olan ve bunu gerçekleştirmek için gerekli olanaklara sahip olması gereken bir bireydir. Dolayısıyla “anne” ya da “eş” sıfatının getirdiği sorumluluklar kendini gerçekleştirme amacının önüne geçmemelidir.

Öğretmenler genel olarak her bireyin cinsiyet gözetmeksizin her mesleği yapabileceklerini dile getirirken “fiziksel güç” ayrımını yapmaktadırlar. Kadının bazı meslekleri fiziksel yetersizliklerinden dolayı yapamayacağı önyargısı kadınların karşı karşıya kaldıkları görünmez engellerdendir. Aynı zamanda kadının ilerlemesini ve hak ettiği konumlara yükselmesini zorlaştıran ve çoğu zaman da engelleyen bu etmenler başlı başına kadınlar için baskı unsuru da olmaktadır. Görüşülen öğretmenler meslek seçimi ile ilgili ifadelerinde toplumsal baskı ve rollere vurgu yapmışlardır. Kadının eğitim almasının gerekçesi iyi bir anne ve eş görevleri ile ilişkilendirilirken mesleki tercihlerinin nasıl olması gerektiği konusunda da benzer vurgulamalar yapılmıştır. Meslek seçimi ile ilgili öğretmen görüşlerinde bireylerin toplumsal rolleri ve cinsiyet özellikleri etkili olmuştur.

Öğrenciler toplumsal yaşam içerisinde de benzer vurgularla karşılaşmaktadırlar. Kadına toplum tarafından yüklenen anne ve eş rolleri toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini ve buna paralel olarak toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümünü yaratmaktadır. Kadının bu rollerini aksatmayacağı mesleklere yönelmesi beklenmektedir. İş bölümü ile birlikte yetenekler bireyin potansiyeline göre değil toplumsal cinsiyete göre oluşmaya başlamaktadır. Bireyler kendilerine uygun olduğu toplum tarafından benimsetilen becerileri öğrenerek buna uygun meslek seçimi yapmaktadırlar. Böylece süreç içinde kadın ya da erkeğe göre olduğu

varsayılan meslekler ortaya çıkmaktadır. Kadının iyi bir eş ve anne olması, duygusal olmasından dolayı bazı mesleklerden uzak olması gerektiği gibi önyargılar eşitsizlikleri meşrulaştırmaktadır.

Geleneksel toplum kurallarına uygun yetiştirilmiş ve yönlendirilmiş kızların, cinsiyetlerine uygun olmadığı kabul edilen meslekleri seçmeleri zor bir karardır. Meslek tercihlerinde öğretmenlerin etkisi tartışılmazdır. Öğretmenlerinin çoğunluğu meslek seçimlerinde kadın-erkek ayrımının olmaması gerektiği düşüncesindedir. Ancak bu yeterli değildir. Geleneksel anlayışın değiştirilmesi ve kız öğrenciler lehine dönüşümün gerçekleştirebilmesi için öğretmenlerin toplumsal cinsiyet duyarlılığına sahip olması gerekmektedir. Görüşülen öğretmenler içerisinde öğrencilere kız ya da erkek olarak bakmadığını belirtenler olmuştur. Toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri, bu eşitsizliklerin giderilmesine yönelik ulusal ve uluslar arası düzeyde kararlar alınmış ve antlaşmalar imzalanmış bir konudur. Öğretmenlerin bu ifadeleri, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini görmezden geldiklerini ve yok saydıklarını göstermektedir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet duyarlılığına sahip olmadıklarının da bir göstergesidir.

Öğretmenler, patriarkal sistemin sürdürülmesinde ve her gün yeniden üretilmesinde etkilidirler. Kaldı ki genel olarak gelenekseli eleştirecek bir duyarlılığa sahip değildirler. Çünkü onlar da genel olarak benzer bir eğitimden geçmişler ve benzer biçimde toplumsallaşmışlardır.

Görüşmeler sırasında dikkati çeken bir konu da bayan sözcüğü kullanımı ile ilgilidir. Görüşülen öğretmenler çoğunlukla kadın sözcüğünü kullanmayı tercih etmemekte, erkek yerine bay dememekte ama bay sözcüğünden türetilen bayan sözcüğünü seçmektedirler. Oysa bayan sözcüğü bir hitap şeklidir. Kadın sözcüğü ise cinsiyeti belirtir. Kullanılan dilin tutumları biçimlendirdiği gerçeği göz önünde

bulundurulursa bu kullanım şekli de başlı başına bir cinsiyetçilik içermektedir.

IV. SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuç

Bu araştırmada öncelikle Ankara'daki Derbent İlköğretim Okulu, Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu, Kurtuluş İlköğretim Okulu ve Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu ikinci kademe öğrencilerinin Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler, İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ve Beden Eğitimi derslerindeki akademik başarıları ile cinsiyetleri arasında bir ilişki olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Daha sonra ise belirlenen dört ilköğretim okulundaki kız ve erkek öğrencilerin başarılarının okullar arası karşılaştırması yapılmıştır.

Araştırma, 948 kız ve 1048 erkek öğrenci ile belirlenen dersleri veren 43 öğretmeni kapsayan bir çalışma grubu üzerinde yapılmıştır. Veri olarak bu öğrencilerin Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler, İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, Beden Eğitimi derslerine ait 2003-2004 eğitim-öğretim yılı yıl sonu notları ve öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucu elde edilen bulgular kullanılmıştır. Yıl sonu notları ile ilgili olarak elde edilen veriler SPSS 13.0 paket programında değerlendirilmiştir. İstatistiksel analizler sonucunda, Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler, İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ve Beden Eğitimi derslerinde, anlamlılık değerleri dikkate alındığında, kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha başarılı olduğu belirlenmiştir. Dersler sözel ve sayısal alan olarak gruplandırıldığında da her iki alanda da kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılık kız öğrenciler lehinedir. Elde edilen sonuç kız öğrencilerin sözel alanda ve sözel derslerde daha başarılı oldukları ancak aynı başarıyı sayısal derslerde ve sayısal

alandaki gösteremedikleri, erkek öğrencilerin bu alanlarda daha başarılı oldukları sonucuna varan araştırmalar ile ters düşmektedir. Dersler ve sözü edilen ders alanları temel alındığında ortaya çıkan sonuç, cinsiyet kalıp yargıları ile örtüşmemektedir. Ayrıca çalışma kapsamındaki dört ilköğretim okulunun 1998-2006 eğitim-öğretim yılları arasındaki okul birincileri belirlenmiş ve okul birinciliği alan kız öğrenci sayısının erkek öğrenci sayısından daha fazla olduğu ortaya çıkarılmıştır. Bununla birlikte, yapılan çalışmada kullanılan ve öğrenci başarısını belirlemede tek kriter olarak değerlendirilen yıl sonu notlarının öğrencinin başarısını ne derece yansıttığı, ders öğretmenlerin not verme aşamasında neleri ön planda tuttuğu ya da dikkat ettiği bilinmemektedir.

Çalışma kapsamında yer alan dört ilköğretim okulundaki kız ve erkek öğrencilerin başarılarının okullar arası karşılaştırması amacı ile yapılan istatistiksel analizlerde, Derbent ilköğretim okulu ikinci kademedeki kız ve erkek öğrencilerin belirlenen derslerde ve ders alanlarında tüm ötekilere kıyasla daha başarısız olduğu belirlenmiştir. Ailenin nitelikleri, toplumsal-ekonomik özellikler, okul ve eğitim koşullarının yetersiz oluşu, genel çevre özellikleri öğrencilerin okul başarısını önemli düzeyde etkilemektedir. Bu koşullar, öğrenci başarısı üzerinde etkili olan ve zihinsel olmayan değişkenlerdendir. Okul içi ve okul dışı bu faktörler öğrencilerin başarı güdülerini de etkilemektedir. Toplumsal-ekonomik düzeyi düşük ailelerden gelen ve olumsuz okul koşullarında eğitim-öğretim gören öğrencilerin başarıya karşı güduları ve motivasyonları da aynı ölçüde düşük olmaktadır. Araştırma sonuçları da bu gerçeği doğrulamaktadır.

Öğretmenler ile yapılan bire bir görüşmeler sonucunda, genel olarak öğretmenlerin kız öğrencileri erkek öğrencilerden daha başarılı buldukları ortaya çıkarılmıştır. Bununla birlikte genel olarak öğretmenler kız öğrencilerin bu başarılarını çok çalışıyor olmalarına bağlamaktadırlar. Görüşülen öğretmenlerin çoğunluğunun, erkek öğrencilerin mantıksal-matematiksel yeteneklerinin kız öğrencilere göre

daha fazla olduğunu ancak onlar kadar çalışmadıkları için geride kaldıklarını düşündükleri belirlenmiştir. Öğretmenlerin bu düşünce eğilimlerinin kız öğrencilerin başarısı üzerinde olumsuz bir etkiye sebep olabileceği düşünülmelidir. Beden Eğitimi öğretmenleri dışında, görüşülen bütün ders öğretmenleri kız öğrencilerin derse yönelik ilgi ve isteklerinin erkek öğrencilerden daha fazla olduğunu belirtmişlerdir. Yıl sonu notlarına göre, kız öğrenciler erkek öğrencilerden daha başarılıdır ve öğretmenler onları daha ilgili ve istekli bulmaktadırlar. Ancak tüm bunlar öğretmenlerin erkeklerin kızlardan daha zeki oldukları yönündeki inançlarını değiştirmemektedir. Öğretmenlerin kız öğrencilerden beklentilerine bakıldığında iyi bir anne ve eş olmaları yönünde beklentileri dikkat çekmektedir. Öğretmenler mesleklerde cinsiyete göre bir ayrışmanın yanlış olduğunu belirtmektedirler. Aynı zamanda öğretmenlerin çoğunluğu fiziksel güç gerektiren mesleklerin kadınlar tarafından yapılamayacağını da düşünmektedirler.

Toplumsal düzlemde kurulmuş olan toplumsal cinsiyet rolleri, ailede kazanılır, devletin ideolojik aygıtlarından biri olan* eğitim sistemi içinde öğretmenler aracılığı ile pekiştirilir ve öğrenilir. Bireylerin toplumsallaşmasında etkin ve önemli bir işlevi olan eğitim sistemi aynı zamanda bireyleri özgürleştirici ve dönüştürücü potansiyele sahiptir. Eğitim sürecinde birey kendini gerçekleştirmek için gerekli donanımı kazanır. Araştırma bulgularına göre, kız öğrenciler kendini her alanda gerçekleştirebilecek potansiyele sahiptirler. Erkek öğrencilere göre daha istekli, ilgili ve başarılı oluşları bunu ispatlamaktadır. Ancak kız öğrenciler sosyal ilişkiler sonucu belirlenen ve dolayısıyla bireylerin doğuştan getirdikleri özellikleri arasında sayılamayacak olan toplumsal cinsiyet rollerinin kısıkındadırlar. Kız öğrenciler eğitim sistemi içinde de görünmez engellerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Sözü edilen engellerin bir bölümü öğretmenler ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular içinde ortaya konulmuştur. Eğitim insanların kendilerini gerçekleştirmeleri, özgürleşmeleri ve tüm yönleriyle gelişmelerinde çok

* Bu terim, Louis Althusser'in: **İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları**, 2003, İstanbul.

önemli bir süreçtir. İnsanlar eğitim yoluyla sahip oldukları donanımları ve yeterlilikleri meslekleri ile hayata geçirirler. Araştırma bulgularına göre kız öğrenciler bu donanım ve yeterliliklere sahip olmak amacıyla gerekenleri genellikle erkeklerden daha iyi bir düzeyde yerine getirmektedirler. Ancak toplumsal yaşamda kadın işi olarak tanımlanan alanların dışına çıkamamaktadırlar.

Kadınların iş bulabilmelerine yönelik eğitim, bilgi ve teknolojiye ulaşmalarını sağlamak, meslek ayrımcılığını ortadan kaldırmak, kadınların çalışma hayatında ilerlemesi ve karar veren yönetici mevkilere gelmesinin önündeki engelleri kaldırmak gibi koşulların sağlanması Türkiye'nin de imzasının bulunduğu uluslararası antlaşmalarla güvence altına alınmıştır. Ancak patriarkal yapı yasaların toplumsal yaşamda uygulamaya geçmesini engellemektedir. Kadınların özgürleşmesi ona tanınan hakların ne ölçüde yaşama geçirildiğine bağlıdır. Gelenekselliğin dönüştürülmesinde önemli bir araç olan eğitim, cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kaldırılması için gerekli bilinçlenmenin sağlanması adına da kaçınılmazdır. Ancak araştırma bulguları, görüşülen öğretmenlerin çoğunluğunun bu bilinç düzeyine sahip olmadıklarını göstermektedir. Kız öğrencilerin başarıları her ne kadar sayılarla öne çıksa da sesleri duyulmamaktadır. Kız öğrenciler yaşamın her alanında olduğu gibi okulda da toplumsal güçlere yenik düşmektedirler. İşte bu nedenle de mühendis kadın sayısı ile öğretmen ya da hemşire kadın sayısı arasında anlamlı farklar oluşmaktadır. Görüşülen öğretmenlere göre, kız öğrenciler erkek öğrencilere kıyasla daha çalışkandır, daha istekli, başarılı, titiz ve düzenlidir, kurallara uygun davranmaktadır. Ancak aynı öğretmenler, kız öğrencilerin başarısını çok çalışmasına, istek ve ilgisini boş vaktinin çok olmasına, titiz, düzenli ve kurallara uygun davranıyor olmasını ise birer hanımefendi gibi davranmaları gerekliliğine bağlamaktadırlar. Bu durum, kız öğrencilerin gerekli yeterliliğe sahip oldukları halde neden belirli bölümlerde ve belirli mesleklerde yoğunlaştıklarını, neden sözcük dağarcığımızın kalabalığında birer ayrıntı gibi duran “kadın işi” ve “erkek işi” kavramlarının 21. yüzyılda da hala geçerliliğini koruduğunu açıklamaktadır. Elbette ki eğitimin dönüştürücü gücünü aktif hale

getirecek, duyarlı öğretmenler de eğitim sistemi içerisinde vardır ve araştırma sürecinde buna tanıklık edilmiştir.

Öneriler

Çalışmamamızın sonucunda elde edilen bulgular ışığında aşağıdaki önerilerde bulunmaktadır.

1. Okul ve sınıf içi etkinliklerde cinsiyetçi iş bölümüne neden olacak uygulamalardan kaçınılmalıdır. Öğretmenler bu etkinlikleri düzenlerken, cinsiyet farkı gözetmeksizin bireylerin benzer potansiyellere sahip olduğu bilinciyle hareket etmeli, görev ve sorumluluk paylaşımı buna göre yapılmalıdır. Böylece eğitimin dönüştürücü fonksiyonunu etkin kılma adımlarından birini yerine getirmiş olacaklardır.
2. İlköğretim döneminde bireylerin yükseköğretim yönelimleri ve dolayısıyla meslek seçimleri şekillenmektedir. Kız öğrencileri geleneksel kadın meslekleri dışındaki mesleklere yönlendirmek için eğitim etkinlikleri düzenlenmelidir. Bu amaçla, erkek işi olarak tanımlanan alanlardaki kadın çalışanlarla görüşmeler planlanabilir, bu mesleklerle ilgili bilgilendirme ve bu çalışma alanlarına gezi düzenlenerek yönlendirme yapılabilir.
3. Öğrencilerin yetenek ve ilgi alanları düzenli olarak ölçülmeli, meslekler hakkında öğrenciler bilgilendirilmelidir.
4. Kadın ve erkek arasındaki eşitsizlikleri ortadan kaldırmak için, eğitim yoluyla kız öğrencilere toplumsal ögelere sorgulayıcı bir bakışla yaklaşma alışkanlığı, özgüven, kendini geliştirme ve kendine inanç kazandırılmalıdır. Çünkü bunlar patriarkal toplumlardaki kadınlar için cinsiyet grubuna ait önemli

yetersizliklerdir. Kızların özgüvenleri, artırılmalı beklentileri yükseltilmelidir.

5. Eğitim-öğretim etkinliklerinde, eleştirel ve feminist pedagojiler gibi demokratik eğitim yöntemlerinden yararlanılmalıdır.
6. Üniversiteler, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı birimler ve sivil toplum kuruluşları tarafından toplumsal cinsiyet konulu çalışmalara ağırlık verilmeli, bu çalışmalar dışında yapılan bilimsel araştırmalarda da cinsiyet değişkeni mutlaka irdelenmelidir.
7. Kız öğrenciler fen matematik alanlarında kariyer yapmaya teşvik edilmelidir.
8. Bütün öğretmenlere, okul yöneticilerine ve okul personeline toplumsal cinsiyet duyarlılığı kazandırmak amacıyla kurs ve seminerler düzenlenmelidir. Bu kurs ve seminerler Milli Eğitim Bakanlığı, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarının ortak çalışmaları ile yürütülmelidir.
9. Matematik ve Fen Bilimleri ile ilgili çalışmalarda kız öğrenciler desteklenmeli ve cesaretlendirilmelidir. Özellikle bu alanlarda ders veren öğretmenler, kız öğrencilerin başarılarına karşı daha duyarlı olmalıdır. Böylece kız öğrencilerin kendileri hakkında olumlu düşünceler geliştirmeleri sağlanmalıdır.
10. Eğitsel etkinliklerde, araç kullanma, düzenek oluşturma ve inşa etme gibi daha çok erkek aktivitesi olduğu düşünülen etkinliklerden kız öğrenciler uzaklaştırılmamalıdır. Matematik ve Fen Bilgisi dersleri bu etkinliklerin sıklıkla uygulandığı dersler arasındadır.

- 11.Eğitsel etkinliklerde öğrencilere, kadın başarısını soyutlayacak toplumsal normlara ve geleneksel uygulamalara yönelik iletilerin verilmemesine dikkat edilmelidir.
- 12.Kız öğrencilerin liderlik yönleri açığa çıkarılmalı ve desteklenmelidir.
- 13.Kadın başarısı önünde engelleri kaldırmak amacıyla kadınlara potansiyellerini sonuna kadar kullanıp kendilerini gerçekleştirmeleri için eğitim ortamında ve iş yaşantısında fırsat verilmelidir.
- 14.İlköğretim 1. ve 2. kademedeki kız ve erkek öğrencilerin başarılarını karşılaştıran çalışmalar yapılmalıdır. Böylece toplumsal cinsiyet ile başarı arasındaki ilişki yaş değişkenine göre de incelenebilir.
- 15.Öğrenci başarısını hem toplumsal cinsiyet hem de toplumsal-ekonomik düzeyle ilişkilendiren çalışmalar yapılmalıdır.
- 16.Okul donanımlarının ve öğretmen yeterliliklerinin öğrenci başarısı üzerindeki etkisini araştıran çalışmalar yapılmalıdır.
- 17.Kız ve erkek öğrenciler arasında gözlenen farklılığın doğal olmadığını, uygulanan eğitimden kaynaklandığını ortaya çıkarmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
18. Öğretmen inançlarının ve cinsiyetlerinin öğrenci başarısı üzerindeki etkisini araştıran çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

Arat, N. (1996). **Kadın Gerçeklikleri**. Ankara: Say Yayınları.

Alkan, T. (1981). **Kadın Erkek Eşitliği Sorunu**. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.

Balkır, C. (1996). **Türkiye’de Çalışma Hayatında Kadınlara Yönelik Ayrımcılık**. Ankara: Friedrich-Naumann Vakfı ve Liberal Düşünce Topluluğu.

Bhasin, K. (2003). **Toplumsal Cinsiyet ve “Bize Yüklene Roller”**. (Çev. K.Ay). İstanbul: Kadınlarla Dayanışma Vakfı (Kadav) Yayınları.

Berktaş, F. (1998). Kadınlar ve İktidar: Paylaşmak Mı, Dönüştürmek Mi?. **Orta Doğu Amme İdaresi**, 285, 521.

Berktaş, F. (2004). **Türkiye’de ve Avrupa Birliğinde Kadının Konumu: Kazanımlar, Sorunlar, Umutlar**. İstanbul: Ka-der Yayınları.

Connell, R. (1998). **Toplumsal Cinsiyet ve İktidar**. (Çev. C. Soydemir). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Çelebi, N. (1990). **Kadınların Cinsiyet Rolü Tutumları**. Konya: Sedat Ofset.

Demirel, Ö. (1999). **İlköğretim Okullarında Türkçe öğretimi**. İstanbul: M.E.B Yayınları.

Dökmen, Z. (2005). **Toplumsal Cinsiyet**. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Dördüncü Demokratik Eğitim Kurultayı. (2005). Ankara: Eğitim-Sen Yayınları

Dördüncü Ulusal Kadın Çalışmaları Toplantısı. (1998). İzmir: Ege Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Ege Kadın Araştırmaları Derneği.

Duru, A. (2002). **Van İlindeki Lise Birinci Sınıflarda Cinsiyet Farklılığının Matematik Başarısı Üzerindeki Etkisinin Araştırılması.** Yüksek lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.

Eğitim Sen 1. Kadın Kurultayı. (2004). Ankara: Eğitim-Sen Yayınları

Erdoğan, F. (2002). **İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde sosyal Becerilerin Sosyo-Ekonomik Düzey, Cinsiyet Ve Yaş İle ilişkisi.** Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Garabaghi, N. (1986). **Kadınların Ekonomik Yaşama Katılmalarına Yeni Bir Yaklaşım.** (Çev.F.Demrci). Üçüncü Türkiye Sosyal Bilimler Dergisi. Ankara.

Giddens, A. (2000). **Sosyoloji.** Ankara: Ayraç Yayınları.

Gök, F. (1993). "Türkiye'de Eğitim ve Kadınlar", "1980'ler Türkiye'sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar" der. Şirin Tekeli. İstanbul: İletişim Yayınları.

Gök, F. (1998). **'Eğitim Sisteminde Kız Çocukları'**. Dördüncü Ulusal Kadın Çalışmaları Toplantısı, İzmir.

Gök, F. (2004). **Eğitimde Cinsiyetçilik.** Eğitim Sen 1. Kadın Kurultayı, Ankara.

Hooks, B. (2000). **Feminizm Herkes İçindir**. (Çev. E.Aydın, B.Kurt, Ş. Özgün ve A. Yıldırım).İstanbul:Çitlembik Yayınları.

Hünük, D. (2006). **Ankara İli Merkez İlçelerindeki İlköğreti İkinci kademe öğrencilerinin Eden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Sınıf Düzeyi, Öğrenci Cinsiyeti, Öğretmen Cinsiyeti ve Spora Aktif Katılım Açısından Karşılaştırılması**. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

İnal, K. (2004). **Eğitim ve İktidar**. Anakra: Ütopya Yayınevi.

Özgüven, İ. (2004). **Psikolojik Testler**. Ankara: Pdrem Yayınları.

Marshall, G. (1999). **Sosyoloji Sözlüğü**. Ankara:Bilim ve Sanat

Karasar, N. (2005). **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Nobel Yayınları.

Karasar, N. (2001). **Araştırmalarda Rapor Hazırlama**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kız Çocuklarının Mesleki Eğitime ve İstihdama Yönelimleri. (2000). Ankara: T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü.

Kuzgun ve diğerleri. (2004). **Eğitimde Bireysel Farklılıklar**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Köklü, N., Büyüköztürk, Ş, Çokluk, Ö. (2002). **Tez Önerisi Hazırlama ve Tez Yazım Kılavuzu**. Ankara: Ankara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınları.

Koroğlu, F. (2006). **Okul Yönetiminde Cinsiyet Etkeni ve Kadın Öğretmenlerin Okul Yöneticiliği Talepleri**. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.

Kaymaz, A. (2000). **Fen Alanında öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Zihinsel Olmayan Faktörler**. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Koray, M. (1992). Çalışma Yaşamında Kadın Gerçekleri. **Amme İdaresi Dergisi**, 1, 104.

Köker, E. (1988). **Türkiye’de Kadın, Eğitim ve Siyaset**. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Moir, A. Jessel, D. (2002). **Beyin ve Cinsiyet**. Ankara:Pencere Yayınları.

Otaran, N. Saygın, A., Güven, F. ,Gürkaynak, İ. ,Atakul, S. (2003). **“Eğitimin Toplumsal Cinsiyet açısından incelenmesi, Türkiye 2003”**. Unicef Raporu. (www.unicef.org/turkey).

Reed, E. (2003). **Bilim ve Cinsiyet Ayrımı**. (Çev. Ş.Yeğin). İstanbul:Payel Yayınları.

Tan, M.(2000). **“Eğitimde Kadın-erkek Eşitliği ve Türkiye Gerçeği”, Kadın Erkek Eşitliğine Doru Yürüyüş: Eğitim Çalışma Yaşamı ve Siyaset**, TÜSİAD.

Tan,M. (2004). **Eğitimde Cinsiyetçilik**. Eğitim Sen 1. Kadın Kurultayında sunuldu, Ankara.

Tan,M. (1996). **Bir Kadın Mesleği: Öğretmenlik**, Kadın Gerçeklikleri içinde, Yay.Haz. N. Arat, İstanbul:Say Yay.,

Taş,T. (1994).**Ortaokul III. Sınıf Kız Öğrencilerin Cinsiyet Rollerini**. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü (1999). **Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık: Türkiye’de Eğitim Sektörü Örneği**. Ankara.

T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. (2000). **“Kadın 2000: 21. Yüzyıl için Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Kalkınma ve Barış” (Pekin+5) Başlıklı Birleşmiş Milletler Genel Kurul Özel Oturumunun Hazırlık Dönemi Sonuçları Hakkında Özet Bilgi**. Ankara

T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. (2000). **Eylem Platformu ve Pekin Deklarasyonu**(4.Dünya Kadın Konferansı,Pekin,Çin,4-5 Eylül 1995). Ankara

T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü. (2000). **Kadın İstihdamı İçin Yeni Perspektifler ve Kadın İşgücüne Muhtemel Talep**. Ankara:Cem Web Ofset.

T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü. (2000). **Sağlık Sektöründe Kadınlara Yönelik Tutum ve Davranışlar, Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık** . Ankara: Cem Web Ofset.

T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü. (2002). **Avrupa Topluluğunun Çalışma Yaşamında Kadın-Erkek Eşitliğine Dair Düzenlemeleri**. Ankara:Can Matbaacılık.

T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. (2003). **T.B.M.M Kadının Statüsünü Araştırma Komisyonu Raporu**. Ankara: Cem Web-Ofset.

T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. (2003). **Pekin+5 Siyasi Deklarasyonu ve Sonuç Belgesi Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu**. Ankara: Cem Web-Ofset.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü. (2003). **İlköğretim Kurumlar Yönetmeliği**. Ankara: M.E.B. Yayınları

Tok,Y. (2001). **Cinsiyet Rollerine İlgili Farklı Kalıp Yargılara Sahipüniversite Öğrencilerini Saldırganlık Düzeyleri**. Yüksek Lisans Tezi,Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,Ankara.

T.C Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü. (1995).**İlköğretim Programı**. Ankara: M.E.B yayınları

T.C Milli Eğitim Bakanlığı. (2005).**Haydi Kızlar Okula Kız Çocuklarının Okullaşmasına Destek Kampanyası Öğretmen El Kitabı**. Ankara: M.E.B yayınları

Turhan, F. (2003). **İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilgisi Başarısını Etkileyen Bazı Faktörler**. Yüksek lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Türcke, c. (1997). **Cinsiyet ve Akıl**. (Çev.M.Tüzel). İstanbul:Kabalıcı Yayınevi.

Ulular, G. (1997). **Orta okul Öğrencilerinin Okul Başarılarını Etkileyen Zihinsel Olmayan Etmenler**. Yüksek lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Yangın, B. ,Yıldız, M. (1999). İlköğretim 4.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Çalışma Yolları Başarı ve Cinsiyet İlişkisi. **Çağdaş Eğitim Aylık Eğitim-Öğretim Dergisi**, 258.

“Kız Çocukları Eğitimi ve Kalkınma” UNICEF Türkiye Bülteni, Evet Deyin, Kış 2003.

Wyer, M., Barbercheck, M., Geismen, D., Öztürk, H., Wayne, M. (2001). **Women, Science, and Technology**. New York London: Routledge.

www.meb.gov.tr/belge/BM_dakar.htm (04/06/2005)

www.atominsan.com/kadin.htm (20/04/2005)

www.biyolojiogretim.yyu.edu.tr/ders/ftt.htm (27/05/2005)

(www.meb.gov.tr/REHBER/BAKANLIK%20REHBER%20LİS/1BAKANLIK%20LİST.htm) (09/01/2007)

www.meb.gov.tr/ogretmen/modules.pdp?name=downloads_op=viewdownload&cid=48

www.ttkb.meb.gov.tr/ogretmen/modules.pdp?name=download&d_op=viewdownload&cid=74 (20/12/2006)

www.die.gov.tr/tkba/t119_a.xls den hesaplanmıştır. 04/06/2005

www.kssgm.gov.tr/belgeler/report.htm (07/06/2005)

efdergi.yyu.edu.tr/makaleler/cilt_1/cem_su.doc (10/06/2005)

www.ozgurpolitika.com/2005/07/19/hab11.htm (12/03/2007)

www.fedu.metu.edu.tr/ufbmek-5/b_kitabi/PDF/Fizik/Bildiri/t114DD.pdf (09/06/2005)

www.osym.com/BelgeGoster.aspx (02/09/2007)

www.mamak.bel.gov.tr/yeni/icerik.aspx?icerik_id=1 (01/12/2006)

www.cankaya-bld.gov.tr/cankaya.asp. (28/11/2006)

EKLER

EK 1. ARAŞTIRMA İZİNİ

S. A. K. K. K.
26.12.2005

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

Sayı : B.08.0.APK.0.03.05.01-01/ 8331

21 /12 /2005

Konu : Araştırma İzni

ANKARA VALİLİĞİNE
(İl Millî Eğitim Müdürlüğü)

- İlgi : a) Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 01.11.2005 tarih ve 3589 sayılı yazısı.
b) Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 13.12.2005 tarih ve B.08.0.ÖRG.0.20.02.02-426.04/5204 sayılı yazısı.

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Eğitimin Sosyal Tarihi ve Temelleri Programı yüksek lisans öğrencisi Berna DİKİCİ'nin "Toplumsal Cinsiyet ve Başarı - İlköğretim 2. Kademe Öğrencileri Örneği" konulu tez anketini iliniz merkez ilçelere bağlı ilköğretim okullarında uygulama izin talebi incelenmiştir.

Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün İlgi (b) yazısında anketin uygulanmasında sakınca olmadığı belirtilmektedir.

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü tarafından kabul edilen ve ekte gönderilen 2 sayfa 10 sorudan oluşan anketin araştırmacı tarafından uygulanmasında Bakanlığımızca sakınca görülmemektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Cevdet CENGİZ
Bakan a.
Müsteşar Yardımcısı

EK _____ :

EK - 1 Anket (2 Sayfa)

T. C.	
ANKARA VALİLİĞİ	
Millî Eğitim Bakanlığı	
Belen Evrekin K. No.	1961
Belen Evrekin K. No.	26.12.2005
Belen Evrekin K. No.	Kültür

1861
27-12-2005

EĞİTİM
%100
DESTEK

ÜCRETSİZ
444 0 632
DANIŞMA HATTI

Atatürk Bulvarı No: 98 Kızılay
Telefon: 425 00 86 - 425 33 67
e - posta : apk @ meb.gov.tr

06650 ANKARA
Faks : 418 64 01
Elektronik ağ : www.meb.gov.tr

EK 2. ARAŞTIRMA İZNİ

T.C.
ÇANKAYA KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

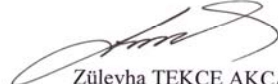
Kültür : Kültür
Sayı : B.08.4.MEM.4.06.02.01.11.070/
Konu : Araştırma

02.01.2006 000117

İLKÖĞRETİM OKULU MÜDÜRLÜKLERİNE

Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Eğitimin Sosyal Tarihi ve Temelleri Programı Yüksek Lisans öğrencisi **Berna DİKİCİ'nin** "Toplumsal Cinsiyet ve Başarı -İlköğretim 2.kademe Öğrencileri Örneği " konulu tez anketini okulunuzda uygulayabilmesine ilişkin Bakanlığımız Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı'nın 21.12.2005 tarih ve 8331 sayılı yazısı ekte gönderilmiştir.

Bakanlık emri gereğince işlem yapılmasını rica ederim.

Züleyha TEKÇE AKÇA
Müdür a.
Şube Müdürü

E K L E R :
Ek: 1- Bakanlık Emri
Ek: 2- Anket (2 sayfa 10 soru)

Adres :
Kumrular Caddesi 3. Sokak
Kızılay / ANKARA

Tel : 418 68 75 – 418 84 58
Fax : 419 27 84 – 85

Web : <http://cankaya-meb.gov.tr>
e-posta : cankaya@cankaya-meb.gov.tr

BİLGİSAYARA İŞLENDİ
Mamak İİİST.C.
MAMAK KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim MüdürlüğüBÖLÜM: Kültür
SAYI : B.08.4.MEM.4.06.06.11.070/ 14
KONU : Araştırma İzni

03/01/2006

TÜM OKUL MÜDÜRLÜKLERİNE

İLGİ : M.E.Müd. Kültür Bl.nün 28.12.2005 tarih ve 4243 sayılı yazısı.

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Eğitimin Sosyal Tarihi ve Temelleri programı yüksek lisans öğrencisi Berna DİKİCİ'nin " Toplumsal Cinsiyet ve Başarı-İlköğretim 2.Kademe Öğrencileri Örneği " konulu tez anketini ilçemize bağlı İlköğretim Okullarında Eğitim Öğretimi aksatmamak kaydıyla uygulayabilmelerine ilişkin Bakanlığımız Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığının 21.12.2005 tarih ve 8331 sayılı yazısı ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve Bakanlık Emri gereğince işlem yapılmasını rica ederim.

Eki : 1- Bakanlık Emri
2- Anket (2 Sayfa-10 Soru)Mahmut ÖZTURANLI
Müdür
Şube Müdürü

51.0.1.2005

T.C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu BaşkanlığıSoy : B.08.0.APK.0.03.05.01-01/ 8331
Konu : Araştırma İzni

21 /12/2005

ANKARA VALİLİĞİNE
(İl Millî Eğitim Müdürlüğü)

İlgi : a) Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 01.11.2005 tarih ve 3589 sayılı yazısı.

b) Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 13.12.2005 tarih ve B.08.0.ORG.0.20.02.02-426.04/5204 sayılı yazısı.

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Eğitimin Sosyal Tarihi ve Temelleri Programı yüksek lisans öğrencisi Berna DİKİCİ'nin "Toplumsal Cinsiyet ve Başarı - İlköğretim 2. Kademe Öğrencileri Örneği" konulu tez anketini iliniz merkez ilçelere bağlı ilköğretim okullarında uygulama izin talebi ilelmektedir.

Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün İlgi (b) yazısında anketin uygulanmasında sakınca olmadığı belirtilmektedir.

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü tarafından kabul edilen ve ekte gönderilen 2 sayfa 10 sorudan oluşan anketin araştırmacı tarafından uygulanmasında Bakanlığımıza sakınca görülmemektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Cevdet CENGİZ
Bakan a.

Müsteşar Yardımcısı

EK :
EK - 1 Anket (2 Sayfa)

ANKARA VALİLİĞİ
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Bilgi Evleri E - 1361
Osman İsmailoğlu 6.142.12005
Soylu a. İlçe Milli Eğitim

TELEFON : Ankara Bakanlık No: 98 Kızılay 06550 ANKARA
06100 444 0 632 Telsiz: 423 00 86 - 423 31 67 Faks: 418 64 01
E-Posta: 194 @ meb.gov.tr Elektronik imza: www.meb.gov.tr

EK 3. GÖRÜŞME FORMU

Araştırmanın Amacı

Öğrenci başarısında toplumsal cinsiyete dayalı farklılıkları ve toplumsal cinsiyetle değişik ders alanlarındaki başarı arasındaki ilişkiyi incelemektir.

GİRİŞ

Merhaba, ben Berna Şahin. Ankara Üniversitesi Eğitimi Bilimleri Fakültesi'nde yüksek lisans öğrencisiyim ve aynı zamanda öğretmenim. “Toplumsal Cinsiyet ve Başarı” konulu bir yüksek lisans tez çalışması yapıyorum. Bu çalışmamı, Ankara’da dört okulda yürütmekteyim. Öğrenci başarısında toplumsal cinsiyete dayalı farklılıkları ve toplumsal cinsiyetle değişik ders alanlarındaki başarı arasındaki ilişkiyi incelediğim bu çalışmamda öğretmenlerle görüşüyorum. Sizlerin gözlemlerinizin ve deneyimlerinizin aktarımı ile ortaya çıkacak sonuçların belli ders alanlarında toplumsal cinsiyete dayalı başarı farklılıklarının belirlenmesine, bu farklılıkları etkileyen etmenlerin açıklanmasına ve anlaşılmasına ışık tutacağını umut ediyorum.

Yaptığım tüm görüşmelerde verilen bilgiler, sadece bu araştırmada kullanılacak ve kişisel bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır.

Görüşmenin yaklaşık bir saat süreceğini tahmin ediyorum. İzin vererseniz görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Bu şekilde hem zamanı daha iyi kullanabiliriz, hem de sorulara vereceğiniz yanıtların kaydını daha ayrıntılı tutma fırsatını elde edebilirim.

Bu araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için şimdiden teşekkür ederim. Eğer sizin bana görüşmeye başlamadan önce sormak istediğiniz bir soru varsa önce bunu yanıtlamak isterim.

Şimdi izninizle sorularıma geçmek istiyorum.

SORULAR

1. Kız ve erkek öğrencilerin dersinize karşı tutumlarını karşılaştırabilir misiniz?
 - a.Kız öğrenciler dersinize karşı istekli mi?
 - b.Erkek öğrenciler dersinize karşı istekli mi?
2. Dersinizdeki öğrenci başarısı toplumsal cinsiyete göre farklılık gösteriyor mu? Farklılık var ise bunun nedenleri sizce nelerdir?
3. Sizce genel olarak toplumsal cinsiyet ile öğrencilerin farklı ders alanlarındaki başarıları arasında bir ilişki var mıdır? Nasıl bir ilişki vardır?
4. Dersinizin öğrencilere katkısı nedir? Sağladığı katkı toplumsal cinsiyete göre farklılık gösteriyor mu?
5. Ders süresi içindeki gözlemlerinize göre, dersiniz açısından kız öğrencilerin özellikleri nelerdir?
6. Ders süresi içindeki gözlemlerinize göre, dersiniz açısından erkek öğrencilerin özellikleri nelerdir?
7. Kız öğrencilerden beklentileriniz nelerdir?
8. Erkek öğrencilerden beklentileriniz nelerdir?
9. Öğrencilerin başarısında öğretmen davranışlarının nasıl bir etkisi olduğunu düşünüyorsunuz?
- 10.Yapılan araştırmalar öğrencilerin mesleki yönelimlerinin ilköğretim ikinci kademe döneminde şekillendiğini göstermektedir. Buna göre kız ve erkek öğrencileri için uygun meslekler var mıdır? Örnek verebilir misiniz?

Bana zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederim. Bu konuda görüşmeden sonra eklemek istediğiniz başka görüş ve önerileriniz olursa, lütfen beni

0505 3468323 nolu telefondan arayınız.

EK 4. ÖRNEK GÖRÜŞME KAYITLARI

Derbent İlköğretim Okulu Türkçe öğretmeni ile yapılan görüşme (K)

1. Görüşmeci: Kız ve erkek öğrencilerin dersinize karşı tutumlarını karşılaştırabilir misiniz?

Görüşülen: Kız öğrencilerin derse daha yatkın olduğunu söyleyebilirim. Erkek öğrenciler de tabi başarılı olanlar kendini ifade etmeye çabalayabiliyor ama Türkçe derslerinde kız öğrenciler daha atak ve girişkenler. Erkekler daha pasif, kızlar daha istekli.

2. Görüşmeci: Dersinizdeki öğrenci başarısı toplumsal cinsiyete göre farklılık gösteriyor mu?

Görüşülen: Yok. Bunu cinsiyete bağlamayı doğru bulmuyorum. Elimizde nesnel veriler var. Sınav sonuçlarına baktığımızda ciddi bir fark görülüyor.

3. Görüşmeci: Sizce genel olarak toplumsal cinsiyet ile öğrencilerin farklı ders alanlarındaki başarıları arasında bir ilişki var mıdır? Nasıl bir ilişki vardır?

Görüşülen: Sanki sözelde kızlar daha iyi gibi görünüyor. Kendi öğrencilik yaşantımdan da baktığımda, kızların daha sözelci, daha ezberci olduğunu söyleyebilirim. Erkekler daha anlamaya çalışırken kızlar daha hızlıca ezberleyip sözel derslerde daha başarılı görülebiliyorlar. Benim gözlemime göre kızlar sözelde daha iyi gibi.

4. Görüşmeci: Dersinizin öğrencilere katkısı nedir?

Görüşülen: Hayır bir ayırım yapamam. Genel olarak Türkçe çok önemli. Diğer derslerin temeli. Çünkü çocuk okuduğunu anlayamazsa derste başarı sağlayamıyor. Matematik öğretmeni ile notları kıyasladık, bakıyorum Türkçe dersinde okuduğunu anlayamayan Matematikte de başarı gösterememiş. Bir çok dersin temelinde Türkçe dersi yatıyor.

Görüşmeci: Sağladığı katkı toplumsal cinsiyete göre farklılık gösteriyor

mu?

Görüşülen: Hayır göstermiyor.

5. Görüşmeci: Ders süresi içindeki gözlemlerinize göre, dersiniz açısından kız öğrencilerin özellikleri nelerdir?

Görüşülen: Çok daha aktifler. Daha fazla derse kalkmak istiyorlar. Daha fazla cevap vermek istiyorlar ve sanıyorum Türkçe'yi erkeklerden daha iyi kullanıyorlar. Kendilerini daha iyi ifade ediyorlar.

6. Görüşmeci: Ders süresi içindeki gözlemlerinize göre, dersiniz açısından erkek öğrencilerin özellikleri nelerdir?

Görüşülen: Erkekler daha kısa, net, kaba. Bu tip tavırlar sergileyebiliyorlar dillerinde ve davranışlarında. Mesela bizim yazılı ve sözlü anlatım derslerimiz var. Kesinlikle kız öğrenciler kompozisyon yazmada, kendilerini yazılı ve sözlü ifade etme hususunda daha başarılı. Erkek öğrencilerde bu çok nadir. Kızlar bu konuda daha iyi.

Görüşmeci: Kızlar daha mı istekli?

Görüşülen: Kızlar hep itilmiş ataerkil toplumda. Erkek çocuklar hep ön plana çıkarılmış ve ezilmiş duygularla bana göre kız öğrencilerde daha fazla olduğundan öne çıkma isteği daha fazla.

7. Görüşmeci: Kız öğrencilerden beklentileriniz nelerdir?

Görüşülen: Kız öğrencilerden istemeden de olsa hemcinslerimin daha başarılı olmasını istiyorum. Bu engel olamadığım bir şey. Toplumda diğer bireyleri yetiştirecekler. İlerde anne olacaklarını biliyorum. Kız çocuklarını çok daha fazla bilinçlenmesi lazım. Çünkü ilerideki erkek nesli de onlar yetiştirecek. Bu yüzden çok başarılı olmaları için ittiğimi söyleyebilirim. Derslerde kız öğrencileri ayırmam söz konusu değil. Ama onların önce ve başarılı olmasını istiyorum. Toplumun durumundan kaynaklanan bir durum. Ataerkil bir toplum olarak bu kadar çok tabumuz olmasa, kızlarımız bu kadar çok itilmese belki de böyle bir düşünceye girmeyeceğim ama bunu görünce bu çocukların ezilmesini istemiyorum artık. Toplumun bütününün daha iyi olabilmesi için bunların daha iyi durumda olması lazım. Her anlamada önde olmaları lazım.

8. Görüşmeci: Erkek öğrencilerden beklentileriniz nelerdir?

Görüşülen: Erkek öğrencilerin tabi ki çok başarılı olmalarını isterim. Kızları ayırmamın sebeplerini biraz önce anlattım. Erkekler zaten aileleri tarafından, toplum tarafından destekleniyorlar, en iyisine onlar layık. Bazı aileler biliyorum ki kız çocuklarını sayısını söylemiyor. Üç oğlu varsa üç çocuğum var diyor. Onların daha kıymetli olduğunu görüyorsunuz toplumda. Kafalardaki bu duruşun silinmesi lazım.

9. Görüşmeci: Öğrencilerin başarısında öğretmen davranışlarının nasıl bir etkisi olduğunu düşünüyorsunuz?

Görüşülen: Öğretmen davranışları öğrenci başarısı üzerindeki etkisini çok fazla olduğunu düşünüyorum. Yaklaşım çok önemli. Daha önce lisede çalıştım. İlköğretimde daha farklı. Ergen bunlar. Öğretmenler çok önemli. Onlara yakın davranıyorsunuz ve derste bunu devam ettiriyorsunuz. Daha önce Türkçe dersinden nefret edebilen öğrenci sırf sizi sevdiği için dersi sevmeye başlıyor. Bütün dersler için geçerli bu. Bu noktada öğretmen tutumu önemli. Onlara insan olduklarını hissettirerek ders anlatmak gerekiyor. Bu durumda başarı kesinlikle etkileniyor. İyi ders anlatıp anlatmamaktan değil tutumdan bahsediyorum Öğretmen tutumu (onların seviyesine inme, espri yapma, başını okşamanın) derse tutumu değiştiriyor. Pek çok öğrencide duydum. Erkek öğretmen biraz daha sert olduğundan çocuklar ondan çekinmiş, dersi sevmemiş. Ama size söz veriyorum başarılı olacağım diyen pek çok öğrenci var (7. sınıflarda) kesinlikle öğretmen tutumu öğrenci başarısını etkiliyor.

10. Görüşmeci: Yapılan araştırmalar öğrencilerin mesleki yönelimlerinin ilköğretim ikinci kademe döneminde şekillendiğini göstermektedir. Buna göre kız ve erkek öğrencileri için uygun meslekler var mıdır? Örnek verebilir misiniz?

Görüşülen: Benim değil ama toplumun kafasında net olan bir şey var ki, bu da çocuklara fazlaca yerleştirilmiş. Kız öğrencilerin çoğunu öğretmen olmak istediğini görüyorum. Ya “sizin gibi”, ya da “öğretmen olmak istiyorum” diye söze başlıyorlar. Kız öğrencilerde böyle bir şey var. Maalesef öğretmenlik mesleği sadece bayanlara has, bayanlara özel bir

meslek gibi görülüyor. Bunu sebebi de bence şu: güvenilir bir iş ortamı (çocuklar ne zara verebilir ki genç bir bayana), toplumca saygı, öğlene kadar eğitim, çocuğunuz olursa evi daha iyi idare edersiniz gibi kız çocuklar öğretmen olmaya böyle yönlendirilmiş. Kız öğrencilerde böyle bir gözlemim oldu. Öğretmenlik mesleğini bir cinse mahsus olması mümkün değil ama toplum böyle empoze etmiş. Cinsiyeti ne olursa olsun her birey her işi kesinlikle yapabilir. Bundan önce yaptığım iş kesinlikle bayanların yapabileceği bir iş değildi. Bir sürü erkek içerisinde seçilip bir şirketin bölge müdürlüğünü yaptım ve hep erkeklerle çalıştım ve tek bayan olmak bana gurur veriyordu ve bir sürü kadının bunu yapabileceğine inanıyorum. Bugün bir gazete okudum. Bir taksi şoförü bayandı. Ben bundan çok hoşnut oldum. Neden bu meslek erkeklerin tekelinde ki. Her mesleği her insan yapabilir. Ama maalesef bizim fizyolojimizden kaynaklanan bir şey var. Biraz daha nariniz. Tabi maden ocaklarında çalışamayız. Bu da medeni yasa ile bayanların korunması güvence altına alınmış. Bir bayanı maden işçisi ya da asfalt işçisi olması çok zor. Mantıklı olmalıyız. Ama bunu dışında çok fazla güç gerektirmeyen her işi bayanın yapabileceğini düşünüyorum.

Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulu Matematik Öğretmeni İle Yapılan Görüşme (E)

1. Görüşmeci: Kız ve erkek öğrencilerin dersinize karşı tutumlarını karşılaştırabilir misiniz?

Görüşülen: Kız öğrenciler daha dikkatli erkek öğrencilerde dikkat dağınıklığı var. Kızlar daha ilgili ve istekli. Benim bulunduğum sınıflarda kızlar dersle ilgilenirken erkekler birbirini açığını aramakla ilgileniyorlar. Sıkı disiplin uyguladığım için hepsi derse katılmaya çalışıyor. İlgili bakımından anlayan öğrenciler daha ilgili. Anlamayanlar ilgisiz kalıyorlar. Onları yönlendirmeye çalışırken yaş grubu itibarıyla diğerleri onların açığını arıyor. Birbirlerinin açığını kapamak yerine eksik arıyorlar.

2. Görüşmeci: Dersinizdeki öğrenci başarısı toplumsal cinsiyete göre farklılık gösteriyor mu?

Görüşülen: Yok denecek kadar az. Cinsiyet ayrımı olmuyor. Sadece ilgileri farklı. Kızlar yaptıklarını en son sınırına kadar yapmak istiyorlar. Daha başarılılar. Erkekler küçük şeylerle yetinebiliyorlar.

3. Görüşmeci: Sizce genel olarak toplumsal cinsiyet ile öğrencilerin farklı ders alanlarındaki başarıları arasında bir ilişki var mıdır? Nasıl bir ilişki vardır?

Görüşülen: Bence yok. Gözlemlerime göre yok.

4. Görüşmeci: Dersinizin öğrencilere katkısı nedir?

Görüşülen: Pozitif düşünmeyi öğreniyor. Seçeceği tüm mesleklerde matematiksel işlemlerden yararlanacak. Yaşamının %60'ını bununla geçirecekler. Matematik olmayınca bir yere varamazlar. Sanat dışında. İstedığınız mesleklere kavuşmak için matematik yapmak zorundasınız. Biz de çocuklara bunu empoze ediyoruz.

Bunun bilincindeler. Sağladığı katkı fark etmiyor cinsiyete göre.

5. Görüşmeci: Ders süresi içindeki gözlemlerinize göre, dersiniz açısından kız öğrencilerin özellikleri nelerdir?

Görüşülen: Hem derse hem oturup kalkışlarına hem konuşacakları kelimelere dikkat ediyorlar. Erkek öğrenciler rasgele konuşuyor. Fakat bir arda olduklarından onlar da kendilerine çeki düzen veriyorlar.

6. Görüşmeci: Ders süresi içindeki gözlemlerinize göre, dersiniz açısından erkek öğrencilerin özellikleri nelerdir?

Görüşülen: 20 dakika dikkatten sonra birbirleriyle ilgilenmeye başlıyorlar. Kızlarda bu daha az. Kızlarda öğretmen kızar, bize sert tavır alır yanlış bir şey söyler düşüncesiyle daha dikkat ediyorlar. Erkekler dikkat etmiyor. Arkasına dönüp konuşuyor. Dersi o sırada bir gülüşle toparlıyorsunuz zaten.

7. Görüşmeci: Kız öğrencilerden beklentileriniz nelerdir?

Görüşülen: Meslek sahibi olmalarını istiyorum. Bizim gibi toplumlarda kızlar iş ve meslek sahibi olmadıklarında geriye itiliyorlar. O nedenle onlar hep bir yerlerde, önde olsunlar. Kimseye muhtaç konumda olmasınlar erkek erkil bir dünyada.

8. Görüşmeci: Erkek öğrencilerden beklentileriniz nelerdir?

Görüşülen: Hepsi meslek sahip olsa da seviyeli, dürüst, temiz insan olmalarını bekliyorum. Sürekli para kazanacağım düşüncesi yerine donanımlı, düzeyli insan olsunlar. Gelecekte bu toplumun yükünü taşıyacak düzeyde olsunlar. Erkeklerin de kızların da düzeyli seviyeli olmalarını istiyorum.

9. Görüşmeci: Öğrencilerin başarısında öğretmen davranışlarının nasıl bir etkisi olduğunu düşünüyorsunuz?

Görüşülen: ailenin de etkisi var ama %40-50 öğretmen etkilidir. Öğretmenin derse girmesi, cümleleri, soru çözmesi onlarla diyalog kurması etkili. Onu örnek alıyorlar. Örnek insan olarak görüyorlar. Başarılarını etkiliyor. Başarısız olursam öğretmene karşı hoş olmaz düşüncesi geliyor.

10. Görüşmeci: Yapılan araştırmalar öğrencilerin mesleki yönelimlerinin ilköğretim ikinci kademe döneminde şekillendiğini göstermektedir. Buna göre kız ve erkek öğrencileri için uygun meslekler var mıdır? Örnek verebilir misiniz?

Görüşülen: Her mesleği yapabilirler. Kız erkek ayrımı meslek ayrımını doğurur. Kız erkek ayrımı yapmayacağız ki kız ve erkek aynı ortamda aynı düzeyde çalışabilsinler. Mesleği bilgi donanımla seçeceğiz. Bunun için ben kız erkek ayrımını düşünmedim ve kabul etmiyorum. Kendi çocuklarımda da öyle. İstedğin mesleği seçebilirsin diyorum.

Kurtuluş İlköğretim Okulu Fen Bilgisi Öğretmeni ile Yapılan Görüşme(K)

1. Görüşmeci: Kız ve erkek öğrencilerin dersinize karşı tutumlarını karşılaştırabilir misiniz?

a.Kız öğrenciler dersinize karşı istekli mi?

b.Erkek öğrenciler dersinize karşı istekli mi?

Görüşülen: İstekte ayırt edici olan cinsiyet değil çocuğun ilgisi.

Katılım çocuktan çocuğa değişiyor. Geçen gün kolu kırılan bir erkek öğrenci sırf fen dersine girmek için geldi. Kızlar çalışkan ama erkekler daha pratik zeka.

2. Görüşmeci: Dersinizdeki öğrenci başarısı toplumsal cinsiyete göre farklılık gösteriyor mu? Farklılık var ise bunun nedenleri sizce nelerdir?

Görüşülen: Kız öğrenciler çalışkan fakat erkek öğrenciler daha zeki Erkekler bazı konularda daha tez cevap veriyor. Derinlemesine gitmiyor ama doğruyu söylüyor. Kızlar daha seçici. Daha irdeliyor sonuca varabilmek için. Sınav başarısı soru cinsine göre değişiyor. Örneğin benim sorularımda soruların 6 tanesi herkesin yapabileceği, 2 tanesi zeki kişinin, 2 tanesi görebilen çocuğun yapabileceği sorudur. Gözlemlerime göre erkekler şekilli soruları daha kolay yapıyor. Karne notları hemen hemen aynı. Kızlar daha çok çalıştığı için daha başarılıymış gibi görülüyor. Ama seviye tespit sınav sonuçlarına baktığımızda erkler daha önde. Çalışkanlık olarak onlar daha çalışkan erkekler biraz haylaz.

3.Görüşmeci: Sizce genel olarak toplumsal cinsiyet ile öğrencilerin farklı ders alanlarındaki başarıları arasında bir ilişki var mıdır? Nasıl bir ilişki vardır?

Görüşülen: Örneğin biyoloji konuları daha çalışmaya dayalı olduğu için kızlar daha başarılı görülüyor. Çünkü çalışıp geliyor. Ama o konuyla ilgili bir şekil çizmede erkekler daha başarılı. Kızlar benim çizdiğimin aynısını çizip geliyor. Erkekler kendine göre yorumlayarak çiziyor. Anladığını bana çiziyor. Anladıysa cevap veriyor ama anlamadıysa

cevap veremiyor çünkü çalışmadığı için. Farklı dersler için bence belirgin bir fark yok. Öyle bir toplum haline gelmişiz ki çok fazla kız erkek ayrımı yok. Eskisi gibi çok fazla ayrım yok bunu güzel bir gelişme olarak görüyorum.

4. Görüşmeci: Dersinizin öğrencilere katkısı nedir?

Görüşmeci: Dersinizin öğrencilere katkısı nedir? Sağladığı katkı toplumsal cinsiyete göre farklılık gösteriyor mu?

Görüşülen: Fen dersi pozitif bir bilim. Çocukların ufkunu genişleten bir ders. Ama yanlış yönlendirmelerden dolayı çocuklar fen dersinden korkar durumdalar. Yani çocuğun psikolojisine yerleşmiş. Ama 3 yıldır bu okulda çalışıyorum öğrencilerimin velilerimde fene ilgi duyduklarını öğrendim. Çok meraklılar. Ben dersi çevreye uyarlıyorum. Kendilerini tanıdıkları için derste daha meraklılar. Dersimizin daha da fazlaşması lazım. Çocuk aklına takılanı rahatlıkla sorabiliyor. Biz de çocuklara pozitif bilimde ayıp yoktur diyoruz. Asla sorunuz benim tarafımdan tepkiyle karşılamayacağımı isterse sınıfta isterse özel açıklayabileceğimi söylüyorum. Çocuk rahatlıyor ve merak ettiklerini soruyor. Kızlar ve erkekler kendi fizyolojileriyle ilgili sorularına cevap buluyor, ilgileniyorlar. Bilinçlenmeleri yönünde katkı sağlıyor ders.

5. Görüşmeci: Ders süresi içindeki gözlemlerinize göre, dersiniz açısından kız öğrencilerin özellikleri nelerdir?

Görüşülen: Bu yaş dönemlerinde kızlar ve erkekler pek ortak yön bulamıyormuş gibiler. Biraz tepkililer. Tepkili olmalarının nedeni fizyolojik değişimlerinin çok hızlı olması. Vücutlarının şekillenmesi. Kızlar erkek arkadaşlarıyla daha mesafeli. Bazımız öğrenciler çok hanımefendi. Büyümüşte küçülmüş gibi. Soru sorduğunda hep hazırlıklı her zaman bir cevabı var. Ama kendini gösteremiyor. Bu özellikler öğrenciye göre değişiyor.

6. Görüşmeci: Ders süresi içindeki gözlemlerinize göre, dersiniz açısından erkek öğrencilerin özellikleri nelerdir?

Görüşülen: Katılımları kızlarla aynı. Daha haylazlar. Erkek öğrenciler

güdülenmeye yatkınlar.

7. Görüşmeci: Kız öğrencilerden beklentileriniz nelerdir?

Görüşülen: Kız öğrenciler eğitilebilirse toplumun daha fazla gelişebilir. Çünkü ilk eğitimi kadınlar veriyor. Kızlar eğitilirse nüfusumuz bu kadar hızla artmaz. İnsanlar bakabileceği kadar çocuk sahibi olacaklardır. Kız evde oturur anlayışı olamaz. Ben 6 yıl doğuda çalıştım. Oradaki kız öğrencilerin ana dillerini unutmasın diye okutulmadığını öğrenince çok üzüldüm. “Türkçeyi öğrenir ana dilini unuttur” diye okutulmadığını öğrendim. Kız ve erkek diye ayrılamaz. Çünkü hepimizin çok sevdiği anneler birer kadın. Kız erkek ayrımı olamaz. İkisi de birer canlı ve hatta kadınlar daha sağlıklı kromozom yapılarından dolayı. Her ne kadar kaslı yapıları olmasa da genlerinden dolayı daha dayanıklılar.

8. Görüşmeci: Erkek öğrencilerden beklentileriniz nelerdir?

Görüşülen: Başarılı olmalarını bekliyorum.

9. Görüşmeci: Öğrencilerin başarısında öğretmen davranışlarının nasıl bir etkisi olduğunu düşünüyorsunuz?

Görüşülen: Çok önemli. Öğrenci merkezli eğitim yapılmalı. Çağımız ilim çağı, çocuklarımız yetişkin, internet çocuğu. Çocuk öğretmenin açığını bulduğu an gözünde küçülüyor. Çocukları küçük görmemek gerekiyor. Öğretmen yönlendirici olmalı bu şekilde başarıyı artırabilir. Öğrenci derse katıldığı sürece daha zevkli ders geçiriliyor.

10. Görüşmeci: Yapılan araştırmalar öğrencilerin mesleki yönelimlerinin ilköğretim ikinci kademe döneminde şekillendiğini göstermektedir. Buna göre kız ve erkek öğrencileri için uygun meslekler var mıdır? Örnek verebilir misiniz?

Görüşülen: Bizim toplumumuzda sanayide kadının çalışması zor görülüyor ama bana göre kadının yapamayacağı hiçbir şey yok bir müteahhit olarak çalışabilir çünkü Kadın daha pratik zekalı. Beyin yarımküreleri ile ilgili erkek tek beyin yarım küresini kullanırken kadın iki yarım küresini de kullanıyor yani konuşurken aynı zamanda

düşünebiliyor. Bunu niçin biyolojik açıdan da bu kadar üstün bir canlının yapamayacağı iş yoktur. Her türlü mesleğe yönelebilir. Kadının yapacağı diye bir meslek yok. Nasıl kadın mutfakta çok üstün gibi görünürken öyle erke aşçılar var ki kadınlar onların yanında sıfır kalıyor. O halde ev hanımlığı kadın mesleği değil. Ana göre kadın mesleği diye bir şey yok kadın her mesleği yapabilir. Ben 47 yaşında kaymayı öğrendim. Kadın her yönden nitelikli her şeyi yapabilir.

Şehit Cihan Yıldız İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Öğretmeni İle Yapılan Görüşme (E)

1. Görüşmeci: Kız ve erkek öğrencilerin dersinize karşı tutumlarını karşılaştırabilir misiniz?

a.Kız öğrenciler dersinize karşı istekli mi?

b.Erkek öğrenciler dersinize karşı istekli mi?

Görüşülen: Kızların daha fazla. Daha çok çaba gösteriyorlar. Fakat erkekler kadar serbest değiller. Aileden gelen bir şey var. Okusan da olur okumasan da olur deniyor. Ama bazen aileni bu tutumu aksi etki yapıyor. Çatır çatır mücadele eden, bu durumdan kurtulmak, ayakların üzerinde durmak isteyen de var. Konuşmayan, sessiz, içine kapanık kızla da var. Bildiği halde konuşmıyor, cevap veremiyor, aileden gelen sen sus konuşma tepkisinden oluyor. Erkeklerin isteği az. Bu biraz da sistemden kaynaklanıyor. Nasıl olsa geçerim diye düşünüyor. Günü kurtarıyor. Çalışan çocukları da etkiliyor bu durum. O çalışmadan geçti ben çalışarak diye düşünüyor.

2. Görüşmeci: Dersinizdeki öğrenci başarısı toplumsal cinsiyete göre farklılık gösteriyor mu? Farklılık var ise bunun nedenleri sizce nelerdir?

Görüşmeci: Dersinizdeki öğrenci başarısı toplumsal cinsiyete göre farklılık gösteriyor mu?

Görüşülen: Kızlar daha başarılı.

Görüşmeci: Nedeni nedir sizce?

Görüşülen: Kızlara daha titiz davranıyorlar. Sokakla diyalogları yok. Bütün gün dersiyle ilgileniyor. Bu bölgede kırsal kesimden gelenler var genellikle Yozgat, Çankırı. Bu nedenle kız çocuğu tek başına sosyal faaliyet yapamıyor. Daha ok ders çalışıyor ve daha başarılı oluyor.

3. Görüşmeci: Sizce genel olarak toplumsal cinsiyet ile öğrencilerin farklı ders alanlarındaki başarıları arasında bir ilişki var mıdır? Nasıl bir ilişki vardır?

Görüşülen: Zümre toplantılarında konuşuyoruz arkadaşlarla. Sosyalde başarılıysa fende de matematikte de başarılı oluyor. Çok az istisnalar. Kızlar daha başarılı. Çünkü daha çok özen gösteriyorlar. Erkekler haylaz. Bütün gün sokakta geziyor, internete gidiyor. Aileler daha çok kızlara bu konularda baskı gösterdiğinden bu tür faaliyetleri yapamıyorlar. Ama erkek çocuğu bütün gün geziyor. Nerdeydin diye soran yok. Ama kız çocuğu bir saat kaybolursa sorarlar. Dersler sırasında bu konuları konuşuyorum onlarla. Bu durumdan kurtulmak istiyorsanız çok çalışın, ayaklarınız üzerinde durun diyorum. Yoksa evlenir, çamaşır bulaşık yıkar aynı sisteme devam edersin. Ama bunu değiştirmek istiyorsan güçlü ol.

4. Görüşmeci: Dersinizin öğrencilere katkısı nedir?

Görüşülen: Geçmişini bilmeyen bir millet geleceğine yön veremez. Ama çocuklar bunları öğrenmeyi gereksiz buluyorlar. Bunları öğrenirse ufku açılır. Cinsiyete göre farklılık göstermiyor.

5.6. Görüşmeci: Ders süresi içindeki gözlemlerinize göre, dersiniz açısından kız öğrencilerin özellikleri nelerdir?

Görüşülen: Daha saygılı davranıyorlar. Hanım hanımcık davranıyorlar. İçlerinde aşırıları, istisnalar çıkıyor. Bu çocukların aileleri ilgisiz ve problemlidir. Ne yaptığını biliyorlar. Katılımları daha iyi. Söyleneni yapıyorlar. Erkekler pek uymuyor. Ödevlerini kızlar daha düzenli yapıyorlar. Kızlar daha duyarlı. Erkekler içinde ödevlerini yapan, kızlar gibi sorumluluk gösteren çok az.

7. Görüşmeci: Kız öğrencilerden beklentileriniz nelerdir?

Görüşülen: Bu toplumu kalkındıracak güçlendirecek kızlar. Bu nedenle onlardan çok şey bekliyorum. Kadın evinde çalışır, çocuk bakar diye düşünüyorlar. Medeni kanundaki değişiklikler topluma yansımıyor. Üst tabakaya yansıyor. Alt kademede hiç birisi uygulanmıyor. Bu nasıl bir eşitlik? Kız çocuklarının başarılarının artması lazım. Denk güçlerin maçı olsun. Şimdi her şey erkeğin elinde. O ne derse o olur. Bizim toplumumuzda böyle. Kızların daha bilinçli olması ve bire iki çalışmaları lazım. Bu dengesizliği ancak böyle kaldırabilirler. 10 tane iyi erkek öğrenci varsa 20 tane kız olmalı.

8. Görüşmeci: Erkek öğrencilerden beklentileriniz nelerdir?

Görüşülen: İleriyi göremiyorlar dolayısıyla hiçbir şey yapmıyorlar. Sorumluluk bekliyorum.

9. Görüşmeci: Öğrencilerin başarısında öğretmen davranışlarının nasıl bir etkisi olduğunu düşünüyorsunuz?

Görüşülen: Çok etkisi var. Üçgenin bir bölümü. Üçgenin bir köşesine öğretmen var. Bana ne deyip anlatıp çıkabilirsin ya da hakkını vererek vicdanın rahat çıkarsan. İkisi de öğretmenlik. Ailesinde göremediklerini bura da veriyorsun. Şekli veriyorsun gösterip öğretiyorsun. Çocukta bir başarısızlık varsa öğretmeninde ailesinde çevresinde sorun vardır. Bunlar çocuğu başarıya götürür.

10. Görüşmeci: Yapılan araştırmalar öğrencilerin mesleki yönelimlerinin ilköğretim ikinci kademe döneminde şekillendiğini göstermektedir. Buna göre kız ve erkek öğrencileri için uygun meslekler var mıdır? Örnek verebilir misiniz?

Görüşülen: Bırakın her işi yapmayı, aileler kız çocuklarının çalışmasını istemiyor. Okula gelmesini istemiyorlar. Her şeyi yaparlar istedikten sonra ama bu işin alt yapısını oluşturmak lazım. Baştan yanlış var bizde. Öğrenciyi 3. 4. sınıftan itibaren yeteneğine göre yönlendirmek lazım. Yoksa kız ya da erkek her mesleği yapabilir. Bunların örnekleri var. Tır kullanan, taksi kullanan kadınlar var. Sayıca az olduğundan bir

dengesizlik var. Erkek hakimiyeti var. Eksiklikler var. Bunların giderilmesi lazım.

Kurtuluş İlköğretim Okulu Beden Eğitimi Öğretmeni İle Yapılan Görüşme (K)

1. Görüşmeci: Kız ve erkek öğrencilerin dersinize karşı tutumlarını karşılaştırabilir misiniz?

a.Kız öğrenciler dersinize karşı istekli mi?

b.Erkek öğrenciler dersinize karşı istekli mi?

Görüşülen: Erkekler çok istekli. Kız öğrencilerde aynı ilgi isteği göremiyoruz. Bıraksanız onlar bir kenarda oturup sohbet etmeyi yeğlerler. Özellikle bu çevrenin kız öğrencisinde bu derse karşı bir isteksizlik var. Matematik, Fen Bilgisi gibi kültür dersleri onlar için çok önemli, Beden Eğitimi dersinde oturup sohbet etsinler. Erkeklerde böyle değil. Erkekler aktiviteyi seviyorlar sporu seviyorlar. Bu çocukların yetişme tarzından kaynaklanıyor.

2. Görüşmeci: Dersinizdeki öğrenci başarısı toplumsal cinsiyete göre farklılık gösteriyor mu? Farklılık var ise bunun nedenleri sizce nelerdir?

Görüşülen: Kılık kıyafete karşı gösterdikleri özen derse zamanında gelme açısından düşündüğümüzde kız öğrenciler daha düzenli. Başarı bakımından erkekler daha başarılı. Fakat bunun diğer derslerde tam tersi olduğunu biliyorum. Herhalde yetişme tarzı ve ailelerinden kaynaklanıyor. Toplum olarak Beden Eğitimi yaşamın içine alamamışız gereksiz görmüşüz. Spora bakış açısından kaynaklanıyor.

3. Görüşmeci: Sizce genel olarak toplumsal cinsiyet ile öğrencilerin farklı ders alanlarındaki başarıları arasında bir ilişki var mıdır? Nasıl bir ilişki vardır?

Görüşülen: Evet var. Kızların evde kalıyor olması, aileye daha bağlı olması, dışarıdaki hayatlarının daha az olması onları sanırım ders çalışmaya yönlendiriyor ve bu nedenle daha başarılılar. Benim dersimde tersi. Bu da aynı nedene bağlı. Eve bağlılar, dışarıdan uzaklar. Hareket

yok, aktivite yok. Kendi başlarına bir şeyler yapabilme imkânı sunulmamış. Aile tarafından biraz daha korunmuş kollanmış. Bu her türlü davranışına yansıyor.

4. Görüşmeci: Dersinizin öğrencilere katkısı nedir?

Görüşülen: Kendine güvenlerini artırma beraber iş yapma paylaşım yönünde becerilerini geliştirme yönünde çok katkısı var.

Görüşmeci: Sağladığı katkı toplumsal cinsiyete göre farklılık gösteriyor mu?

Görüşülen: Bence aynı.

5.6. Görüşülen: Söyleneni yapma kız öğrencilerde çok bariz. Ama yapabilmek adına ben bunu yaparım dendiği anda, kendine güven konusunda erkekler daha öndeler. Hareketleri yapma konusunda kızlar çok pasifler.

7. Görüşmeci: Kız öğrencilerden beklentileriniz nelerdir?

Görüşülen: En yapabilirim daha iyisini de yapmalıyım demelerini bekliyorum.

8. Görüşmeci: Erkek öğrencilerden beklentileriniz nelerdir?

Görüşülen: Kurallara göre hareket etmelerini bekliyorum. Çok başına buyruk ve asiler.

9. Görüşmeci: Öğrencilerin başarısında öğretmen davranışlarının nasıl bir etkisi olduğunu düşünüyorsunuz?

Görüşülen: İnanılmaz etkisi var. Öğrenci öğretmeni sevdiğinde başarısı çok üst düzeylere çıkar. Sevdiği zaman ödevlerini yapıyor, sorumluluklarını yerine getiriyor. Sevmediği zaman yapmıyor.

10. Görüşmeci: Yapılan araştırmalar öğrencilerin mesleki yönelimlerinin ilköğretim ikinci kademe döneminde şekillendiğini göstermektedir. Buna göre kız ve erkek öğrencileri için uygun meslekler var mıdır? Örnek verebilir misiniz?

Görüşülen: Fiziksel güç ön planda olmadığı sürece bence ayrım olmamalı mesleklerde. Her öğrenci her işi yapabilir.

Görüşmeci: Fiziksel güçle neyi ifade etmeye çalıştınız?

Görüşülen: Örneğin fabrikada, madende çalışma pek kolay olmasa gerek. Bir bayanın maden işçisi olarak çalışması çok doğru değil. Fiziksel açıdan daha dayanıklı olmayı gerektir bu işleri yapan kişilerin.